

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ในจังหวัดลำปาง

Factors Affecting the Performance of the Farm Women
Groups in Lampang Province

วิทยานิพนธ์

โดย

นางสาวสุรีย์พร เหลี่ยมวรารังกูร

b93204

เสนอต่อคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

พ.ศ.2541

วิทยานิพนธ์ : ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง
Factors Affecting the Performance of the Farm Women Groups in
Lampang Province

โดย : นางสาวสุรีย์พร เหลี่ยมวารังกูร
Miss Sureeporn Leamvarangul

นักศึกษาคณะพัฒนาสังคม : ภาคปกติ รุ่นที่ 21 รหัสประจำตัว 520391012

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต
(พัฒนาสังคม) ได้

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงนาม.....ประธาน
(รศ.ดร.สากล จริยวิทยานนท์)
วันที่ 26 สิงหาคม 2541

ลงนาม.....ที่ปรึกษา
(ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร)
วันที่ 26 สิงหาคม 2541

ลงนาม.....ที่ปรึกษา
(ผศ.ดร.ชัยพร พิบูลศิริ)
วันที่ 26 สิงหาคม 2541

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ลงนาม.....ประธาน
(รศ.ดร.สากล จริยวิทยานนท์)
วันที่ 14 พฤศจิกายน 2541

ลงนาม.....กรรมการ
(ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร)
วันที่ 14 พฤศจิกายน 2541

ลงนาม.....กรรมการ
(ผศ.ดร.ชัยพร พิบูลศิริ)
วันที่ 14 พฤศจิกายน 2541

คณะพัฒนาสังคมอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

รองศาสตราจารย์.....คณบดี
(สากล จริยวิทยานนท์)
วันที่ 23 พฤศจิกายน 2541

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ : ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง
โดย : นางสาวสุรีย์พร เหลี่ยมวรารากร
ชื่อปริญญา : พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
วิชาเอก : การจัดการพัฒนาสังคม
ปีการศึกษา : 2541

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

วิธีการศึกษา ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 104 คน คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 65 คน และเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร จำนวน 13 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษา พบว่า

1. ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อแยกพิจารณาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความคิดเห็นว่า ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง และคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความคิดเห็นว่า ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับดี

2. ปัจจัยด้านความคิดเห็นต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวม ทั้งสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับสูง สำหรับความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ พบว่า คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการอยู่ในระดับสูง

3. ปัจจัยการได้รับการสนับสนุน ทั้งสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่และจากครอบครัวอยู่ในระดับสูง

4. ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในส่วนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง และของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับสูง

5. ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในส่วนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง และของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับสูง

6. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ขนาดของครอบครัว ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก ความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สำหรับของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก ความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

7. ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร สถานภาพในกลุ่ม การคมนาคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สำหรับของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ขนาดของครอบครัวสถานภาพในกลุ่ม การคมนาคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ABSTRACT

THESIS : Factors Affecting the Performance of the Farm Women
Groups in Lampang Province
BY : Miss Sureeporn Leamvarangul
DEGREE : Master of Arts (Social Development)
MAJOR : Social Development Management
ACADEMIC YEAR : 1998

The research was conducted for 3 purposes : 1) to find out the performance of the farm women groups in Lampang, 2) to point out the factors affecting their performance and 3) to identify their operational problems and obstacles .

The data were collected from 104 members of the farm women groups, 65 committee members of the groups and 13 cottage agriculture officials in Lampang Province. A questionnaire and an interview form were employed as instruments .

The findings were summed up as follows :

1. The overall performance of the farm women groups was found to be at a moderate level . When the samples were divided into 2 groups, the ordinary members of the farm women groups considered the success in their performance to be at a moderate level, while the committee members of the groups thought it was good.
2. Both the ordinary members and the committee members of the farm women groups were satisfied with the group performance at a high level. The committee members expected to serve in the committee at high level before they really became so.
3. Both groups received supported from the government officials and their families at a high level.
4. The ordinary members of the farm women groups were found to have a knowledge and understanding of the work of such groups at a moderate level, while the committee group had a knowledge and understanding about it at a high level.
5. The ordinary members were found to participate in the group's operation at a moderate level, where as the committee did so at a high level.
6. The factors found to affect the performance of the farm women groups were family size, number of years in membership, satisfaction with performance and participation in the operations of the groups . Likewise, the factors affecting the committee member's

satisfaction were number of years in membership, satisfaction with the performance, expectation to become a committee member and participation in the group operations.

7. The factors that had no significant relationship with the performance of the farm women groups were age, income, marital status, number of children, status in the group, transportation, access to information, support from government authorities, support from the family, and knowledge and understanding of the farm women group. In the committee member group, no significant relationship was found between the performance of the farm women groups and other variables--- namely, age income, marital status, number of children, family size, status in the group, transportation, access to information, support from the government authorities, support from the family and knowledge and understanding of the work of the farm women group.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถของ รศ.ดร.สากล จริยวิทยานนท์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความรู้ คำปรึกษา แนะนำ และให้กำลังใจ ตลอดจนช่วยเหลือพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดระยะที่ทำการศึกษา รวมทั้ง ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร และ ผศ.ดร.ชัยพร พิบูลศิริ อาจารย์กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาตรวจสอบแก้ไขและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ จนวิทยานิพนธ์สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษาขอกราบขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คุณสมศักดิ์ จิตตวิสุทธิ เกษตรจังหวัดลำปาง และเกษตรอำเภอทุกอำเภอที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุกอำเภอ และเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรประจำอำเภอ ที่กรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุด ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของบิดา-มารดา ที่ได้ให้ชีวิต และโอกาสในการศึกษา ตลอดจนพี่ น้อง ทุกคนที่ให้กำลังใจ กำลังทรัพย์ด้วยดี ตลอดระยะเวลาของการศึกษา และผู้อยู่เบื้องหลังที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้ ทำให้ผู้ศึกษามีมานะและก้าวสู่ความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ ขอมอบให้แก่บุพการี และอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ผู้ศึกษา

สุรีย์พร เหลี่ยมวราราม
พฤษภาคม 2541

สารบัญ

หน้า

หน้าอุนุมัติ	
<u>บทคัดย่อ</u>	(1)
ABSTRACT.....	(3)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
สารบัญ.....	(6)
สารบัญตาราง.....	(8)
สารบัญแผนภูมิ.....	(14)
<u>บทที่ 1 บทนำ</u>	1
1.1 ปรัชญาการณและควมสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
	c2-1
<u>บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</u>	9
2.1 แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาชนบท.....	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารายได้.....	21
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	26
<u>2.4 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มสตรี</u>	c2-2 34
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	35
2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
2.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	52
2.8 นิยามปฏิบัติการ.....	54
2.9 สมมติฐานในการศึกษา.....	57
<u>บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย</u>	61
3.1 หน่วยในการวิเคราะห์.....	61
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	61
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	65
3.4 การทดสอบเครื่องมือ.....	72

	หน้า
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	74
4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์.....	74
4.2 ปัจจัยด้านความคิดเห็นต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	83
4.3 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุน.....	86
4.4 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	89
4.5 ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	93
4.6 ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	95
4.7 การทดสอบสมมติฐาน	100
4.8 ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม.....	123
4.9 ความคิดเห็นขอเจ้าพนักงานเทคนิคเกษตร เกี่ยวกับ การดำเนินงานของกลุ่ม.....	124
4.10 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม.....	125
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	126
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	127
5.2 อภิปรายผล.....	136
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	141
บรรณานุกรม.....	143
ภาคผนวก.....	151
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	163

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1	สัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ.....2
1.2	รายได้ต่อหัวของแรงงานภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร ในประเทศไทย..... 3
2.1	หลักการและสาระสำคัญของแนวทางการพัฒนา..... 17
3.1	แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดลำปาง.....62
3.2	แสดงรายชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป้าหมายในการจัดเก็บข้อมูล..... 64
3.3	แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาตัวแปรและตัวชี้วัด.....69
4.1	แสดงข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร..... 75
4.2	แสดงข้อมูลพื้นฐานของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....78
4.3	แสดงข้อมูลพื้นฐานของเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร..... 81
4.4	แสดงระดับความพึงพอใจของสมาชิกและคณะกรรมการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ภาพรวม)..... 84
4.5	แสดงระดับความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการของคณะกรรมการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ภาพรวม) 84
4.6	แสดงระดับความคิดเห็นต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านความพึงพอใจของสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร (รายชื่อ) 85
4.7	แสดงระดับความความคิดเห็นต่อกลุ่มกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ (รายชื่อ)..... 85
4.8	แสดงระดับการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ (ภาพรวม).....87
4.9	แสดงระดับการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว (ภาพรวม)..... 87
4.10	แสดงระดับการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ (รายชื่อ)..... 88
4.11	แสดงระดับการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว (รายชื่อ).....89
4.12	แสดงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ภาพรวม)..... 90
4.13	แสดงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร (รายชื่อ)..... 91
4.14	แสดงระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร (ภาพรวม))..... 94
4.15	แสดงระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร (รายชื่อ)).....94

ตารางที่	หน้า
4.16 แสดงระดับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ภาพรวม).....	96
4.17 แสดงระดับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (รายด้าน).....	97
4.18 แสดงระดับผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (รายข้อ).....	98
4.19 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยอายุของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	100
4.20 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	100
4.21 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยอายุของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	101
4.22 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	101
4.23 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร...102	
4.24 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	102
4.25 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายได้ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	103
4.26 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	103
4.27 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยสถานภาพสมรส ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	104
4.28 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพสมรสของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	104
4.29 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยสถานภาพสมรส ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	104
4.30 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพสมรสของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	105

ตารางที่	หน้า
4.31 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยจำนวนบุตรของสมาชิกกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร.....	105
4.32 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรของสมาชิก ที่มีผลต่อการ ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	105
4.33 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยจำนวนบุตรของคณะกรรมการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	106
4.34 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อ การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	106
4.35 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยขนาดของครอบครัวของสมาชิกกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร.....	107
4.36 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความ แตกต่างระหว่างขนาดของครอบครัวของสมาชิก ที่มีผลต่อการ ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	107
4.37 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significance Difference).....	107
4.38 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยขนาดของครอบครัว ของคณะ กรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	108
4.39 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความ แตกต่างระหว่างขนาดของครอบครัวของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อ การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	108
4.40 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยสถานภาพในกลุ่ม ของสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	109
4.41 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการเป็นสมาชิก ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	109
4.42 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความ แตกต่างระหว่างระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของสมาชิก ที่มีผลต่อ การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	110

ตารางที่	หน้า
4.43 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffe	110
4.44 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของ คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	111
4.45 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความ แตกต่างระหว่างระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	111
4.46 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significance Difference).....	111
4.47 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยการคมนาคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร.....	112
4.48 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความ แตกต่างระหว่างการคมนาคมของสมาชิกที่มีผลต่อการดำเนินงาน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	112
4.49 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยการคมนาคมของคณะกรรมการกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร	113
4.50 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความ แตกต่างระหว่างการคมนาคมของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อ การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	113
4.51 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยข้อมูลข่าวสาร ของสมาชิกกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร.....	113
4.52 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความ แตกต่างระหว่างการได้รับข้อมูลข่าวสารของสมาชิก ที่มีผลต่อ การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	114
4.53 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยข้อมูลข่าวสารของคณะกรรมการกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร	114
4.54 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความ แตกต่างระหว่างการได้รับข้อมูลข่าวสาร ของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	114
4.55 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	115

ตารางที่	หน้า
4.56 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	115
4.57 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffe.....	116
4.58 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	116
4.59 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	117
4.60 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่โดยวิธี Scheffe.....	117
4.61 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	117
4.62 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	118
4.63 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	118
4.64 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	119
4.65 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	119
4.66 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	120

ตารางที่	หน้า
4.67 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	121
4.68 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	121
4.69 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความ แตกต่างระหว่างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก ที่มีผล ต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	122
4.70 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่ม ต่าง ๆ เป็นรายคู่โดยวิธี Scheffe.....	122
4.71 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	123
4.72 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความ แตกต่างระหว่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	123
4.73 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่ม ต่าง ๆ เป็นรายคู่โดยวิธี Scheffe.....	123

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 แสดง ความสัมพันธ์ของชนิดการมีส่วนร่วม.....	29
2.2 รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	44
2.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง.....	53

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ปรากฏการณ์และความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในชนบทเป็นสังคมเกษตรกรรม เพราะอาชีพหลักของคนไทยในชนบทคือการเกษตร ลักษณะการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนมักเป็นแบบรวมญาติ คือ ปลูกบ้านติดต่อกันยาวไปตามถนน แม่น้ำ หรืออยู่รวม ๆ กันโดยมีวัด โรงเรียน หรือตลาดเป็นแกนกลาง มีความคุ้นเคย รู้จักกันดีเข้าทำนองรู้จักกันหัวบ้านท้ายบ้าน คบหาสมาคมกันไว้นือเชื่อใจ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2538 : 30-31) มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างไม่มีการติดต่อกัน ปราศจากมาฆาสาได (อัญญา โพธิยานนท์, 2539 : 30-33) การจัดระเบียบทางสังคมของชนบทยังยึดถือจารีตประเพณีเก่า ๆ ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ค่อด้านสิ่งใหม่ มีความเชื่อในศาสนาพุทธที่ผสมผสานไปกับความเกรงกลัว เชื่อในเรื่องของไสยกลาง ภูติผีปีศาจ และเวทย์มนต์คาถา (ไพฑูรย์ เกื้อแก้ว, 2518 : 146-148) นอกจากนี้ระบบเกษตรกรรมยังเป็นตัวกำหนดค่านิยมของสังคมไทย เนื่องจากสมาชิกในสังคมมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิด ตามสภาพของภูมิศาสตร์ท้องถิ่นในชนบท (อาณนที อาภาภิรม, 2515 : 89-90) ยังอาศัยหลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนาเป็นวิถีทางปฏิบัติ และรักษาระเบียบประเพณีของสังคม ทำให้สังคมชนบทมีลักษณะยึดหยุ่น จึงส่งผลให้สังคมในชนบทมีลักษณะที่ด้อยพัฒนาในด้านต่าง ๆ (ทำนอง สิงวานิช, 2530 : 39-45)

สังคมในชนบท มีบทบาทสำคัญในการจรรโลงไว้ซึ่งความดีงาม และความเป็นอยู่อย่างสันติ คนชนบทมีชีวิตในบ้านมากกว่านอกบ้าน เพราะมีอาชีพทางเกษตรกรรม ลักษณะครอบครัวแบบขยาย (extended family) ที่มีญาติผู้ใหญ่ และครอบครัวใหม่ ๆ อาศัยอยู่รวมกันในบริเวณที่ดินผืนเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันเป็นสังคมกึ่งพัฒนา มีรายได้เฉลี่ยต่อคนเดือนละ 1,725 บาท ในปี พ.ศ.2538 (ข้อมูล ชัยวิเศษวิทยา, 2539 : 11) และเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 7 มีรายได้เพียง 8,767 บาทต่อปี เท่านั้น

เมื่อพิจารณาถึงการประกอบอาชีพของครัวเรือนเกษตรกรในภาพรวมแล้ว พบว่า ประชาชนในชนบทที่มีการประกอบอาชีพอย่างเดียวนั้นมีจำนวนลดลง โดยเฉพาะผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตร สำหรับอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนอย่างเดียวนั้นมีแนวโน้มมากขึ้น (ธิดาลักษณ์ จันทร์ดี, 2536 : 14) แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนเกษตรกร มีขีดความสามารถในการประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือน หัตถกรรม และทำผลิตภัณฑ์แปรรูปต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และพบว่าประมาณร้อยละ 40-60 ของรายได้ครัวเรือนทั้งหมด เป็นรายได้ที่มาจากการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน (ศิริวรรณ โกญจนาท, 2531 : 56)

การส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทรวมพลังกันขึ้นเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นองค์กรประชาชนรูปแบบหนึ่ง สำหรับประชาชนที่มีอาชีพเดียวกัน มีความเป็นอยู่ในระดับเดียวกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัวและชุมชนในด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนรวมกันพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

การพัฒนาประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จ ในด้านอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างน่าพอใจ โดยตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 3 (2515-2519) เป็นต้นมา โครงสร้างการผลิตได้เปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก ดังจะเห็นได้จากที่ภาคอุตสาหกรรมและภาคการผลิตนอกภาคการเกษตรได้ทวีความสำคัญมากขึ้น จนสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 74.92 เป็นร้อยละ 89.71 ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 3 ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 7 (2535-2539) ขณะเดียวกันสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ในภาคการเกษตรก็ลดลงจากร้อยละ 25.08 เหลือเพียงร้อยละ 10.29 เท่านั้น ดังแสดงในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 สัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ

สาขาการผลิต	(หน่วย:ร้อยละ)				
	แผนพัฒนา ฉบับที่ 3	แผนพัฒนา ฉบับที่ 4	แผนพัฒนา ฉบับที่ 5	แผนพัฒนา ฉบับที่ 6	แผนพัฒนา ฉบับที่ 7
ภาคเกษตรกรรม	25.08	21.39	19.01	14.88	10.29
นอกภาคเกษตรกรรม	74.92	78.61	80.99	85.12	89.71
ทั้งหมด					
ผลิตภัณฑ์รวมใน ประเทศ	100	100	100	100	100

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 7 ประชากรในภาคการเกษตรยังคงเป็นชุมชนกลุ่มใหญ่ของประเทศคิดเป็นร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งประชากรกลุ่มดังกล่าว สามารถผลิตสินค้าคิดเป็นร้อยละ 10.29 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชากรทั้งหมด ทำให้รายได้เฉลี่ยของประชากรในภาคการเกษตร ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรนอกภาคการเกษตรถึงเกือบ 13 เท่า ดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 รายได้ต่อหัวของแรงงานภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรในประเทศไทย

(หน่วย:บาทต่อคน)

รายได้ต่อหัว	แผน พัฒนา ฉบับที่ 3	แผน พัฒนา ฉบับที่ 4	แผน พัฒนา ฉบับที่ 5	แผน พัฒนา ฉบับที่ 6	แผน พัฒนา ฉบับที่ 7
รายได้ต่อหัวของแรงงานทั้งหมด	27,108	33,135	38,525	54,947	49,609
รายได้ต่อหัวภาคการเกษตร	10,029	10,993	11,837	13,555	8,767
รายได้ต่อหัวนอกภาคการเกษตร	68,579	78,964	87,646	111,873	116,859
สัดส่วนของรายได้ประชากรภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร	1 : 6.84	1 : 7.18	1 : 7.72	1 : 8.70	1 : 13.30

ที่มา: กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2540

แม้ว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 3-6 ประเทศไทยมีรายได้ต่อหัวภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 7 พบว่า รายได้ต่อหัวภาคการเกษตรมีเพียงปีละ 8,767 บาทต่อคน เกษตรกรของประเทศโดยภาพรวมจึงยังอยู่ในฐานะยากจน เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาการผลิตอื่น จนถูกกำหนดเป็นกลุ่มบุคคลเป้าหมายกลุ่มแรก ของการพัฒนารายได้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 ซึ่งสาเหตุความยากจนของเกษตรกรส่วนใหญ่ เนื่องมาจากอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ต้องทำตามฤดูกาล มีความเสี่ยงสูง ทั้งจากภาวะภัยธรรมชาติและความผันผวนของตลาด จากสถานการณ์ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานตลอดทั้งปีดังกล่าว ทำให้เกษตรกรโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในเขตพื้นที่อาศัยน้ำฝน มีเวลาว่างเหลือทั้งในและนอกฤดูทำนาทำไร่ปีหนึ่ง ๆ ค่อนข้างมาก เกิดเป็นแรงงานส่วนเกินแฝงอยู่ในครัวเรือน และมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเหล่านี้ของครัวเรือนไปสู่นอกภาคการเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานชั่วคราว และเป็นแรงงานรับจ้างที่ขาดทักษะ ประกอบกับในระยะที่ผ่านมาโครงสร้างรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรเริ่มเปลี่ยนแปลง เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรเฉลี่ยทั้งประเทศ ในปีการเพาะปลูก 2519/20, 2531/32 และ 2534/ 35 จะเห็นได้ว่ารายได้ที่มาจากการผลิตทางการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 54.16, 50.39 และ 32.88 ของรายได้ทั้งหมดในครัวเรือน ส่วนที่เหลือเป็นรายได้ที่มาจากนอกภาคการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 45.84, 49.60 และ 67.12 ซึ่งเพิ่มขึ้นตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ารายได้จากการผลิตทางการเกษตรเริ่มไม่เพียงพอ

สำหรับเลี้ยงครอบครัวเกษตรกรอีกต่อไป เนื่องจากรายได้จากการผลิตทางการเกษตร ขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้า และความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ รายได้จากนอกภาคการเกษตรกลับมีความสำคัญต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร

ผลของการพัฒนาที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้การกระจายรายได้เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ โดยเฉพาะเกษตรกรซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ มีรายได้ต่อครัวเรือนต่ำกว่าประชากรในภาคอื่นทุกสาขาอาชีพเท่าตัว หากปล่อยให้สถานการณ์เป็นไปในลักษณะเดิมเกษตรกรจะมีความยากจนลง ไม่สามารถต่อสู้กับภาวะเศรษฐกิจต่อไปได้ จึงควรที่จะต้องเร่งรัดส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ให้ทัดเทียมกับผู้ประกอบอาชีพในสาขาอื่นๆ นอกจากนี้การพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้จากการผลิตทางการเกษตร ยังมีข้อจำกัดหลายด้านทั้งจากความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ และความผันผวนของตลาด การเพิ่มรายได้จากการผลิตทางการเกษตรเพียงอย่างเดียว ไม่ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นได้ โอกาสในการเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนที่มีความเป็นไปได้ในขณะนี้ คือ การเพิ่มขีดความสามารถของครัวเรือนในการผลิตนอกภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมในครัวเรือนและชนบทในกลุ่มสตรีเกษตรกร ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทและมีศักยภาพในการดำเนินงาน โดยรัฐต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ทั้งในด้านการพัฒนาการผลิตให้มีคุณภาพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลาด ทู่น การจัดการ และอื่น ๆ ตามศักยภาพของผู้ทำการผลิต ให้สามารถทำการผลิตในลักษณะอุตสาหกรรมในครัวเรือน และธุรกิจขนาดย่อมที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

ในการพัฒนาสังคมเกษตรให้มีสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวที่ดีขึ้น และเกษตรกรมีความรู้ความสามารถ ตลอดจนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตร ควรให้ความสนใจสตรีเกษตรกรหรือแม่บ้านเกษตรกร เพราะสตรีเกษตรกรเป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทมากต่อการพัฒนาครอบครัวและสังคมเกษตร นับตั้งแต่การดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกให้มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะใช้แรงงานเพื่อการเกษตรอย่างเต็มที่ การจัดการด้านการผลิต นับตั้งแต่การเพาะปลูก การดูแลรักษาผลผลิต และการนำผลผลิตสู่ท้องตลาด การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน รวมทั้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนให้เจริญ ตลอดจนการเผยแพร่กระจายข่าวสารต่าง ๆ ที่บุคคลในครอบครัวและเกษตรกรอื่น ๆ

หากมองถึงองค์ประกอบของครัวเรือนเกษตรกรแล้ว กลุ่มแรงงานเป้าหมายที่ควรให้ความสนใจเป็นกลุ่มแรกคือ สตรีเกษตรกรหรือแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหชาติได้ให้ข้อมูลว่า ประชากรครึ่งหนึ่งของโลกที่เป็นสตรีมีบทบาทสำคัญในภาคการเกษตร โดยเป็นผู้ผลิตอาหารของโลก เช่น ทำนา ปลูกผัก ปลูกผลไม้ เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2536 : 1) สำหรับประเทศไทยมีสตรีที่เป็นแรงงานในภาคการเกษตรร้อยละ 50.2 หรือประมาณ 16.96 ล้านคน และทำการเกษตรกรรมเท่ากับเกษตรกรชาย รับผิดชอบการซื้อขายสินค้าเกษตรในระดับท้องถิ่นมากกว่าเกษตรกรชาย มีความกระตือรือร้นที่จะ

เรียนรู้วิชาชีพ วิชาการแผนใหม่ การจัดการตลาดและแหล่งเงินทุนการแปรรูปอาหาร รวมทั้งอุปกรณ์และเครื่องจักรกลการเกษตรที่จะช่วยเพิ่มรายได้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540)

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้สตรีเกษตรกรเข้ามามีบทบาทในการช่วยหารายได้ให้แก่ครอบครัวมากขึ้น ในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5-7 รัฐบาลจึงให้ความสำคัญของการพัฒนาสตรี โดยกำหนดบทบาทให้สตรีเป็นกลุ่มเป้าหมายพิเศษในการพัฒนาสังคมและเป็นแกนนำในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน เพื่อส่งเสริมให้สตรีสามารถปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ตลอดจนการมีส่วนร่วมในทุกกลไกของการพัฒนา การวางนโยบายและมาตรการเฉพาะด้านของการพัฒนา ให้ทันตามสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สำหรับในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 รัฐบาลได้ให้ความสำคัญ ต่อการพัฒนาองค์กรเกษตรกร สตรี เยาวชน และคนชรา ในภาคการเกษตร เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านรายได้และคุณภาพชีวิต การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรในระดับครัวเรือน โดยเฉพาะการแปรรูปผลผลิตเกษตรอย่างง่าย การพัฒนาด้านสุขอนามัยทั้งที่เป็นอาหาร และเครื่องอุปโภคบริโภค ผลิตภัณฑ์อาหารจากสมุนไพร และอาหารปลอดจากสารพิษ ตลอดจนการพัฒนาในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และรักษาสีสิ่งแวดล้อมของชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานหลักในการอำนวยความสะดวก บริการ และเผยแพร่วิชาการ หรือความรู้เกี่ยวกับเกษตรแผนใหม่ ให้แก่เกษตรกรโดยแพร่หลายและทั่วถึง เพื่อจะช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตในด้านการเกษตร ให้มีปริมาณและคุณภาพความต้องการของตลาด และเพื่อให้มีตลาดสำหรับจำหน่ายผลผลิต อันจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้และฐานะดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจส่วนรวมให้มั่นคงยิ่งขึ้นด้วย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2535) การส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรรู้จักเพิ่มผลผลิต มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีความเป็นอยู่ที่ดี จึงเน้นการส่งเสริมให้สตรีเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม โดยดำเนินการตามแนวนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เพื่อให้สตรีเกษตรกรมีความรู้ด้านเคหกิจเกษตรและการเกษตร และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในครอบครัว ทั้งยังช่วยให้สตรีเกษตรกรสามารถเป็นแกนนำในการกระจายความรู้ให้แก่ครอบครัวเกษตรกรอื่น ๆ ปฏิบัติตาม กลุ่มสตรีเกษตรกรที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเรียกว่า "กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร"

การดำเนินการให้สตรีเกษตรกรรวมตัวกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมการเกษตรดังกล่าว ในจังหวัดลำปาง เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 โดยในปัจจุบันมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 296 กลุ่ม มีสมาชิกทั้งสิ้น 18,221 คน เป็นกลุ่มที่อยู่ในระดับดี 42 กลุ่ม กลุ่มระดับปานกลาง 108 กลุ่ม และกลุ่มระดับกำลังพัฒนา 146 กลุ่ม (สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง, 2540) ในขณะที่ จังหวัดลำปางมีการแบ่งเขตการปกครอง 13 อำเภอ 100 ตำบล 772 หมู่บ้าน และมีราษฎรในจังหวัด จำนวน 805,999 คน แบ่งเป็นเพศชาย 402,166 คน และเพศหญิง

403,833 คน (สำนักงานปกครองจังหวัดลำปาง, 2540) แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาสตรีเกษตร โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นไปค่อนข้างช้า เนื่องจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มน้อย และจากผลการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปางที่ผ่านมา พบว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการพัฒนาจนประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายในระดับหนึ่งเท่านั้น แต่ยังพบปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาค่ำ ได้รับความรู้ทางวิชาการน้อย ขาดการวิเคราะห์และวางแผนกิจกรรมกลุ่ม ทำให้กิจกรรมไม่ต่อเนื่องและไม่ตรงกับความต้องการของสมาชิก คุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ ขาดความรู้ด้านการจัดการและการจัดทำบัญชีกลุ่ม เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบขาดการติดตามและเยี่ยมเยียน (สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง, 2540)

แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาสตรีเกษตรในจังหวัดลำปาง โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรซึ่งเป็นเป้าหมายพิเศษในการพัฒนาสังคม และเป็นแกนนำในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน ยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ส่งผลให้แม่บ้านเกษตรกรไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หากปราศจากการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งๆ ที่เป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้ไปสู่ความเจริญ และสมาชิกในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงควรที่จะทำการศึกษามีปัจจัยใดบ้าง ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง และมีปัญหาอุปสรรคอะไรที่ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง ไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง
- 1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง
- 1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ทำการศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดลำปาง ซึ่งมี 13 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองลำปาง เกาะคา แจ้ห่ม เกิน แม่ทะ แม่พริก วังเหนือ สบปราบ ห้างฉัตร เสรimbang แม่เกาะ และเมืองปาน โดยมีจำนวนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 296 กลุ่ม มีสมาชิกทั้งหมด 18,221 คน

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้ประชากรตัวอย่างในจังหวัดลำปาง ที่ได้ดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอนั้น ๆ คือ พนักงานเคหกิจเกษตร คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ใช้กรรมการ

1.3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหาสาระ

- ตัวแปรประเด็นปัญหา (Problematic Variable) คือผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยพิจารณาจากกิจกรรมที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะต้องปฏิบัติตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ด้านการถ่ายทอดความรู้ ด้านการบริหารงานกลุ่ม ด้านการทำธุรกิจของกลุ่ม ด้านกิจกรรมสาธารณประโยชน์ จะศึกษาในฐานะตัวแปรตาม (Dependent Variable)

- ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ขนาดของครอบครัว สถานภาพในกลุ่ม ระยะเวลาการเป็นสมาชิก การคมนาคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จะศึกษาในฐานะตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

1.3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตรในปี พ.ศ.2540 จะใช้ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือน ธันวาคม ถึง เดือนพฤศจิกายน 2541 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน โดยแบ่งระยะเวลาดำเนินการออกเป็นช่วงดังนี้

- การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ดำเนินการตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2540 ถึง เดือนพฤษภาคม 2541 รวมระยะเวลา 6 เดือน
- การสร้างแบบสอบถาม ดำเนินการในเดือนมิถุนายน 2541 รวมระยะเวลา 1 เดือน
- การทดสอบแบบสอบถามและแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม ดำเนินการในเดือน กรกฎาคม 2541 รวมระยะเวลา 1 เดือน
- การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการในเดือนสิงหาคม 2541 รวมระยะเวลา 1 เดือน
- การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการตั้งแต่เดือนกันยายน 2541 รวมระยะเวลา 1 เดือน

- การจัดพิมพ์เอกสารการรายงาน ดำเนินการตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2541 ถึง เดือน พฤศจิกายน 2541 รวมระยะเวลา 2 เดือน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ผลของการศึกษาทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน ของกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ในจังหวัดลำปาง

1.4.2 ผลของการศึกษาทำให้ทราบว่า มีปัจจัยอะไรบ้าง ที่มีผลต่อการดำเนินงาน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง

1.4.3 ผลของการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการปรับปรุงวิธีการ ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง โดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อ การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา งานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.4.4 ผลของการศึกษาทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการ ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถนำปัญหาและข้อเสนอแนะที่ได้ไปแก้ไขปรับปรุง วิธีการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้กำหนดกรอบแนวคิดและสมมติฐานในการศึกษา โดยผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นของการศึกษาไว้ 6 ประเด็น คือ

- ประเด็นที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาชนบท
- ประเด็นที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารายได้
- ประเด็นที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ประเด็นที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มสตรี
- ประเด็นที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- ประเด็นที่ 6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาประเทศและการพัฒนาชนบท

2.1.1 ความหมายของคำว่า “การพัฒนา”

Fred W. Riggs (1964, อ้างใน วิศณุ เป่งย่อง, 2534 : 10-11) กล่าวว่า “การพัฒนาเป็นกระบวนการของการให้ได้มาซึ่งความเจริญเติบโตมั่นคง ของความสามารถของระบบ ในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ต่อไปเรื่อย ๆ ให้บรรลุความสำเร็จที่ก้าวหน้าทางการเมือง เศรษฐกิจ และตามวัตถุประสงค์ทางสังคม”

Paul Streeten (1972, อ้างใน ปกรณ์ ปริยากร, 2530 : 7) กล่าวว่า “การพัฒนา เป็นทั้งเป้าหมาย และกระบวนการที่ครอบคลุมถึงทั้งการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนต่อคน ชีวิตและการทำงานและการเปลี่ยนแปลงสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม วัฒนธรรมและการเมืองอีกด้วย”

ดิเรก ฤกษ์หรัย (2527 : 2) ให้ความหมายว่า “การพัฒนาหมายถึงกระบวนการในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของกลุ่มบุคคลเป้าหมาย มุ่งให้เกิดความเสมอภาคและการกระจายอย่างเป็นธรรมทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยให้น้อยที่สุด ทั้งนี้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ สามารถที่จะกำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลง มีโครงสร้างและระบบที่เหมาะสม ตลอดจนการควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงได้

ได้อย่างบังเกิดผล” อาจกล่าวโดยสรุปว่า “การพัฒนา เป็นนัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ภาวะที่พึงประสงค์ ทั้งในแง่การปรับปรุงคุณภาพชีวิต การเพิ่มขีดความสามารถของ (สังคม) มนุษย์ การสร้างความเสมอภาค และความ เป็นธรรม

2.1.2 แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาประเทศ

แม้ในปัจจุบันจะมีการเสนอแนวคิดทฤษฎีการพัฒนามากมายก็ตาม แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ยังไม่มีแนวคิดทฤษฎีใดที่สมบูรณ์แบบและสามารถนำไปใช้เป็นตัวแบบสำหรับการพัฒนาได้เป็นสากล ด้วยเหตุนี้ในทางปฏิบัติการวางนโยบาย หรือแนวทางในการพัฒนาประเทศ มักจะเป็นผลจากความพยายามจะประยุกต์ข้อดีของการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้กับสภาพการณ์และความเหมาะสมของประเทศนั้น ๆ ซึ่งสามารถจำแนก ทฤษฎีการพัฒนาหลัก ๆ ได้ 2 ค่ายใหญ่ ๆ คือ

- ทฤษฎีการพัฒนากระแสหลัก (Mainstream Development Theory)
- ทฤษฎีการพัฒนากระแสวิพากษ์ (Critical Development Theory)

ทฤษฎีการพัฒนากระแสหลัก เป็นแนวความคิดที่พิจารณาว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนา คือ การสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้วยกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรม และจัดโครงสร้างทางการเมือง และการบริหารตามแบบประเทศประชาธิปไตยตะวันตก เป็นทฤษฎีที่ยึดถือแนวทางทุนนิยม และวัดผลการพัฒนาจากการเพิ่มขึ้นของรายได้ การพัฒนาเมือง กับเชื่อว่าผลของการพัฒนาจะแพร่กระจาย ไปยังชนบทและสาขาเกษตรกรรมในที่สุด

อาจแบ่งทฤษฎีการพัฒนากระแสหลักออกเป็น 2 ช่วง คือทฤษฎีการพัฒนากระแสหลักดั้งเดิม และทฤษฎีกระแสหลักปฏิรูป ดังนี้

1) ทฤษฎีการพัฒนากระแสหลักดั้งเดิม มองว่าปัจจัยภายนอกทำให้เกิดการพัฒนาในโลกที่สาม โดยกระบวนการพัฒนามีขั้นตอนแบบเส้นตรง และมีวิวัฒนาการแบบค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งเป้าหมายหลักจะเน้นความเจริญเติบโต และความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ แนวคิดทฤษฎีการพัฒนากระแสหลักดั้งเดิมที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

ก. ทฤษฎีที่เน้นเกี่ยวกับการสะสมทุน กล่าวว่าการสะสมทุนจะเป็นสิ่งสำคัญ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ กลุ่มทฤษฎีเหล่านี้ เช่น ทฤษฎีตัวแบบการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ของ Harrod-Domar ได้ให้ความสำคัญแก่ปัจจัยประเภททุน และการออมว่าจะทำให้ประเทศมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีของ Mahalanobis มีข้อสรุปว่า การลงทุนจะมีเพิ่มขึ้นได้เมื่อประเทศมีอัตราการออมสูงขึ้น และการออมที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้รายได้ประชาชาติและการบริโภคสูงขึ้น ทฤษฎีแรงผลักดันสำหรับการพัฒนาของ P.N. Rosenstein-Rodan เน้นในเรื่องการสะสมทุนและการลงทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างขนานใหญ่ โดย R. Nurkse ซึ่งเสนอว่า การพัฒนาประเทศต้องทำไปพร้อม ๆ กัน และสอดคล้อง

กันในทุกด้าน โดยเน้นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจการลงทุนด้านการผลิต และลงทุนในสินค้าประเภททุน ทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบไม่มีดุลยภาพ โดย A.O.Hirschman เสนอว่า การพัฒนาประเทศนั้น ควรเริ่มจากการลงทุนพัฒนาอย่างยาวนาน ใหญ่ ในสาขาเศรษฐกิจที่เป็นสาขานำการพัฒนาสาขาอื่น เช่น สาขาการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อการพัฒนา หรืออุตสาหกรรมสาขานำที่ทำให้เกิดอุตสาหกรรมอื่น ๆ ตามมา เป็นต้น (ณัฐพล ชันธไชย, 2527: 5-7)

ข. ทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามลำดับ (The Stages of Economic Growth Theory) โดย W.W.Rostow ซึ่งเสนอว่า ทุกสังคมจะต้องผ่านกระบวนการความเจริญทางเศรษฐกิจ อันประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนสังคมดั้งเดิม (Traditional Society) ขั้นตอนไขว่คว้าที่ต้องเตรียมการก่อนพุ่งทะยาน (Precondition for Take-off) ขั้นตอนพุ่งทะยาน (Take-off) ขั้นขับเคลื่อนสู่ความมีวุฒิภาวะ (Drive to Maturity) และขั้นเหลือกินเหลือใช้ (High Mass Consumption)

กล่าวได้ว่า ทฤษฎีการพัฒนากระแสหลักดั้งเดิมเป็นการพิจารณาแบบเส้นตรง ที่ประเทศในโลกที่สามจะพัฒนาได้ โดยเจริญรอยตามประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลายในฐานะที่เป็นแม่แบบ อย่างเช่น สหรัฐอเมริกาดลอดจนประเทศยุโรปตะวันตก (วิวัฒน์ชัย อัดถการ, 2531 : 971)

ค. ทฤษฎีทวิภาค (Dualism) โดย A.W. Lewis, G. Ramis & J.C. Fei และ D. Jorgenson เสนอว่าสภาพทวิภาคของระบบเศรษฐกิจประเทศโลกที่สามนั้น ประกอบด้วยภาคอุตสาหกรรมทุนนิยมและบริการ และภาคเกษตรกรรมชนบทซึ่งถ้าหากไม่มีปัญหาอุปสรรคเรื่องการสะสมทุนและการลงทุนแล้ว ดอกผลของการพัฒนาที่เกิดขึ้นในภาคนอกเกษตรกรรม จะค่อย ๆ กระจายและให้ประโยชน์แก่ภาคเกษตรกรรมชนบทในภายหลัง โดยทฤษฎีนี้มีฐานคติว่า มีการว่างงานแอบแฝงในภาคเกษตรกรรมชนบท และเสนอให้โยกย้ายแรงงานส่วนเกินเข้ามาในกระบวนการผลิตภาคอุตสาหกรรม

ง. ทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory) โดย W.E. Moore และ N. Smelser เสนอว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสังคมดั้งเดิมของประเทศโลกที่สาม ไปสู่สังคมสมัยแบบตะวันตกนั้น ปัจจัยทางด้านสังคมและสถาบันสังคมต่าง ๆ เช่น ครอบครัวและขนาดของครอบครัว ค่านิยมทางสังคมและทัศนคติ เป็นต้น เป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น จึงจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเสียก่อน อาทิเช่น ให้มีบุตรน้อยคนการมีค่านิยมและทัศนคติที่มุ่งมั่นทำงานให้สัมฤทธิ์ผล และการมีสถาบันทางสังคมแบบประเทศตะวันตก เพื่อเป็นหน่วยนำการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาประเทศให้เข้าสู่สังคมทันสมัย จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมไปสู่สังคมแบบตะวันตกนั่นเอง (ณัฐพล ชันธไชย, 2527: 8-10)

2) ทฤษฎีการพัฒนากระแสหลักปฏิรูป ต้นทศวรรษ 1970 ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ และนโยบายการพัฒนาในประเทศโลกที่สามตามทฤษฎีดั้งเดิม ไม่เป็นผลตามที่คาดหรือมุ่งหมายไว้ แม้ว่าจะได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมและการสร้างความทันสมัยแล้วก็ตาม ในหลายประเทศแม้จะมีอัตราความเจริญทางเศรษฐกิจน่าประทับใจ แต่ก็ยากจนเพิ่มขึ้น การว่างงานมีอัตราสูงขึ้น กลยุทธ์การกระจายดอกผลการพัฒนาถูกวิจารณ์ว่าล้มเหลว ในปี พ.ศ.2523 ธนาคารโลก (อ้างใน ดิเรก ฤกษ์ห่วย, 2527 : 19) ก็ยอมรับว่าการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถที่จะลดความยากจนที่แท้จริงลงได้ ในช่วงนี้แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาใหม่ๆ ได้ถูกกำหนดขึ้น เพื่อทดแทนทฤษฎีการพัฒนากระแสหลักดั้งเดิมที่ล้มเหลว ในด้านการกระจายรายได้และความเจริญที่เป็นธรรม แนวคิดทฤษฎีการพัฒนากระแสหลักปฏิรูปที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

ก. ทฤษฎีการกระจายรายได้และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดย N. Chenery, T. Killick และ Ahluwalia ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญในเรื่องการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเช่นเดิม แต่ได้เสนอมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดพลวัตของการกระจายซ้ำ (Dynamic Distribution) ซึ่งเป็นมาตรการในระยะยาวเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องความยากจน การว่างงาน และความไม่เท่าเทียมกัน

Killick (1981: 142-143) ได้กล่าวถึงมาตรการที่จะทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ พร้อมกับการกระจายรายได้ ดังนี้

- (1) ให้ความสำคัญต่อสาขาการพัฒนา ซึ่งเป็นผลดีต่อเกษตรกรรายย่อยและผู้ประกอบในสาขาที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้ไม่มีที่ดินทำกิน ผู้รับจ้างทางการเกษตร เป็นต้น
- (2) ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชนบท เพื่อยกระดับความเป็นอยู่และเพิ่มผลผลิตให้สูง รวมทั้งจัดบริการของรัฐอย่างพอเพียงตามความจำเป็น
- (3) ให้ความสำคัญต่อเทคนิคการผลิตที่ใช้แรงงานมากกว่าการใช้ทุน และเน้นการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการพัฒนา
- (4) มีการควบคุมประชากรให้มีอัตราเพิ่มที่เหมาะสม
- (5) การกำหนดกลุ่มคนยากจนเพื่อเป็นกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา และเพื่อให้ทราบได้ว่าจะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาที่แท้จริง
- (6) ปรับปรุงในเรื่องโอกาสที่กลุ่มคนยากจน จะเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐ ทั้งในเรื่องการศึกษาเบื้องต้น บริการสาธารณสุข ที่อยู่อาศัย การคมนาคม เป็นต้น

ข. แนวคิดการสร้างประเทศโลกที่สาม ให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Countries: NICs)

Herbert Schmitz (1984, อ้างใน ศรีวงศ์ สุมิตร, 2530 : 31) กล่าวว่า NICs หมายถึง ประเทศที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจระหว่างร้อยละ 8-11 ต่อปี และการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสูงขึ้นมากถึงร้อยละ 20-40 ต่อปี นอกจากนั้นยังมีการจ้างงานจน

เกิดการขาดแคลนแรงงาน และนำไปสู่ปรากฏการณ์ค่าจ้างแรงงานสูง ส่วน ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2528 : 22-25) ได้ให้เกณฑ์สำหรับการเป็น NICs ไว้ 3 ประการ คือ

- (1) สัดส่วนของผลผลิตภาคอุตสาหกรรมควรเกินร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ
- (2) การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเกินร้อยละ 50 ของยอดส่งออก
- (3) การเคลื่อนย้ายของแรงงานภาคเกษตร ไปสู่ภาคอุตสาหกรรม

ทฤษฎีการพัฒนาระแสวิพากษ์ เป็นแนวคิดที่ตอบโต้ และปฏิเสธข้อเสนอลหลัก ของทฤษฎีการพัฒนาระแสหลักโดยอาศัยแนวคิดในทางเศรษฐกิจการเมือง และประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ซึ่งเสนอว่าจุดมุ่งหมายของการพัฒนา คือ การปฏิรูปการจัดระบบสังคมเสียใหม่ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และจริยธรรมของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ ดังนั้น กระบวนการพัฒนาจึงขึ้นกับสภาพอันเป็นเงื่อนไขที่แท้จริงของแต่ละระบบสังคม แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาระแสวิพากษ์ที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1) ทฤษฎีการด้อยพัฒนา (Under development Theory) นักทฤษฎีที่สำคัญ เช่น P. Berran, A.G. Frank และ T. Szentes เป็นต้น ซึ่งเสนอว่าการด้อยพัฒนานั้นแท้จริง คือ สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการพัฒนา เปรียบเสมือนเหรียญบาทซึ่งมีด้านหัวและก้อยอยู่บนเหรียญเดียวกัน การพัฒนาประเทศแบบทุนนิยมตะวันตกก็คือสาเหตุของการด้อยพัฒนาของประเทศโลกที่สามนั่นเอง นักวิชาการกลุ่มนี้เห็นว่า ช่องว่างของการพัฒนา (Development Gap) ระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศโลกที่สาม เป็นผลมาจากลัทธิล่าอาณานิคมและการถือเอาประโยชน์จากประเทศโลกที่สามสู่ประเทศพัฒนาแล้ว ดังนั้นการเข้าใจถึงสภาพปัญหาของประเทศโลกที่สาม จึงต้องวิเคราะห์ถึงลัทธิล่าอาณานิคม ทำให้เกิดผลความสัมพันธ์ของเหล่าประเทศทั้ง 2 กลุ่ม เป็นไปในลักษณะที่ประเทศโลกที่สามเป็นประเทศบริวาร (Sattelite) โดยจะอยู่ในขอบข่ายอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ เป็นแหล่งวัตถุดิบตลาดสินค้าอุตสาหกรรม แหล่งขยายตัวของการลงทุน ผลประโยชน์และรายได้ และจุดสำคัญทางยุทธศาสตร์ให้กับประเทศทุนนิยมตะวันตก ซึ่งเรียกว่าเป็นประเทศศูนย์รวม การถ่ายโอนมูลค่าส่วนเกิน (Surplus Transfer) ซึ่งเป็นผลจากความสัมพันธ์ดังกล่าว คือ ส่วนหนึ่งของการพัฒนาการของการด้อยพัฒนาในประเทศโลกที่สาม (ณัฐพล ชันชโย, 2527: 11)

2) ทฤษฎีการพึ่งพา (Dependency Theory) นักวิชาการในกลุ่มที่สำคัญ คือ F.H. Crdoso, A.G. Frank และ T. Dos Santos เป็นต้น ทฤษฎีนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการด้อยพัฒนา โดยเชื่อว่ายุทธศาสตร์หรือแนวทางการพัฒนาแบบตะวันตก จะนำประเทศโลกที่สามไปสู่พัฒนาการของความด้อยพัฒนา (หรือสภาวะพึ่งพา) คนส่วนใหญ่ในประเทศโลกที่สามจะยากจนข้นแค้น เพราะดอกผลการพัฒนาส่วนใหญ่ถูกดูดซับโดยบริษัทข้ามชาตินำกลับเข้าสู่

ประเทศ ศูนย์กลางคนกลุ่มน้อย (นายทุน ผู้นำ ชนชั้นปัญญาชน และรัฐบาลที่ไม่เป็นประชาธิปไตย) ที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของประเทศศูนย์กลาง เป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำเอาประเทศโลกที่สามไปผนวกอย่างแน่นแฟ้นกับระบบทุนนิยมโลก (ณัฐพล ชันธไชย, 2527: 12)

ทฤษฎีนี้เสนอทางออกว่า ประเทศโลกที่สามสมควรใช้แนวทางการพัฒนาแบบเน้นการพึ่งตนเอง (Self-reliant Approach) ซึ่งจะนำไปสู่ความเสมอภาค ภารดรภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อย่างแท้จริงในมวลประชาชนโลกที่สามแนวทางการพัฒนาแบบนี้ได้หมายความว่า “ปิดประเทศ” โดยไม่ติดต่อกับโลกภายนอก แต่หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ระหว่างประเทศอุตสาหกรรมทุนนิยมกับประเทศโลกที่สามควรตั้งอยู่บนพื้นฐานความเสมอภาค ยุติธรรมไม่เอารัดเอาเปรียบกัน (วิวัฒน์ชัย อัทธากร, 2528 : 335-336)

2.1.3 แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาชนบท

การพัฒนาชนบทเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาชนบทจะต้องสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม

ความหมาย “การพัฒนาชนบท”

เสน่ห์ จามริก และคณะ (2524 : 20) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชนบทว่า การพัฒนาชนบท คือลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ตั้งใจจะกระทำให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท ทั้งนี้โดยการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญคือ การปรับปรุงสภาพการดำรงชีวิตโดยทั่วไปของชาวชนบท เช่น การกินดีอยู่ดีขึ้น การส่งเสริมให้ชาวชนบทมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ในการปรับปรุงจัดแปลงหรือควบคุมทรัพยากรและสภาพแวดล้อมในการมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองกับชุมชนภายนอกสังคมชนบท และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชาวชนบทเป็นสำคัญ

Desmond L.W. Anker (1973 อ้างใน วิษณุ เป็งย่อง, 2534 : 17) ให้ความหมายว่า “การพัฒนาชนบทเป็นกุศโลบาย นโยบายและแผนงานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นชนบทและส่งเสริมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ (เกษตรกรรม ป่าไม้ ประมง อุตสาหกรรมและงานฝีมือของชาวชนบท การสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ) โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดอยู่ที่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางกายภาพ และจากมนุษย์อย่างเต็มที่ การมีรายได้สูงขึ้น และสภาพความเป็นอยู่ของชาวชนบทโดยส่วนรวมดีขึ้น โดยเฉพาะชาวชนบทยากจน รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวชนบทยากจนในกระบวนการพัฒนา”

Gayl D. Ness (1967 : 257) ชี้ให้เห็นว่า “การพัฒนาชนบทเป็นการปรับปรุงยกระดับของความเป็นอยู่ของชาวชนบทอย่างต่อเนื่อง และสามารถพึ่งพาตนเอง”

Uma Lele (อ้างใน ณัฐพล ชันชโย, 2527: 15) กล่าวว่า "การพัฒนาชนบท คือ การปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ในชนบทและการทำให้กระบวนการพัฒนานั้นเป็นกระบวนการที่สามารถดำเนินการต่อไปได้ด้วยตนเอง (Self- Sustaining)"

World Bank (1975: 3) ได้ให้ความหมายการพัฒนาชนบทว่า การพัฒนาชนบทเป็น ยุทธวิธีที่กำหนดขึ้นเพื่อปรับปรุงชีวิตยากจนในชนบท

จิเรก ฤกษ์ห่วย (2523 : 16) กล่าวว่า "การพัฒนาชนบท เป็นความพยายามที่จะมุ่งลดความยากจน การกำหนดในลักษณะที่จะเพิ่มผลผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อให้มีสภาพความเป็นอยู่ ที่ดีทางกายภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีของชาวชนบท"

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 30) กล่าวว่า "การพัฒนาชนบท คือ กระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นการพยายามเพิ่มพูนศักยภาพของชาวชนบท ให้สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมในชุมชนของตน และให้มีการกระจายผลประโยชน์ อันเกิดจากการใช้ศักยภาพของเขาเหล่านั้นอย่างกว้างขวางและยุติธรรม"

กล่าวโดยสรุป "การพัฒนาชนบทเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในชนบททั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง เพื่อมุ่งที่จะเสริมสร้างให้ชนบทได้รับการพัฒนาในทุกด้าน และในขณะเดียวกันก็ตั้งอยู่บนรากฐานของความยุติธรรม หรือการกระจายความเจริญทุกด้าน อย่างเป็นธรรมแก่คนในชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่ชาวบ้านชนบทยากจนหรือขาดแคลน รวมทั้งเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด"

อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาชนบทของประเทศโลกที่สาม เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ายังไม่มีแนวคิดทฤษฎี หรือตัวแบบใดที่สามารถใช้เป็นบรรทัดฐานเป็นสากล ทั้งนี้เพราะข้อจำกัดด้านประวัติศาสตร์ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง รวมทั้งปัจจัยจากภายนอกประเทศและปัจจัยทางโครงสร้าง ซึ่งเป็นผลมาจากวิวัฒนาการของโครงสร้างในอดีต เป็นต้น ในทางปฏิบัติการยึดถือตัวแบบในการพัฒนาชนบท จึงมักเป็นผลมาจากการพยายามประยุกต์ข้อดีของแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งคำนึงถึงความเหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศนั้น ๆ ด้วย แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาชนบทที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

1) การพัฒนาชนบทด้วยการพัฒนาการเกษตร (Rural Development as Agricultural development) เป็นแนวความคิดที่สืบเนื่องมาจากทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีสาระสำคัญว่าในประเทศโลกที่สามนั้นเศรษฐกิจชนบท คือ เศรษฐกิจการเกษตร ซึ่งเป็นสาขาใหญ่ แต่ลำดับที่สี่โดยมีประชากรไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของประเทศอยู่ในสาขานี้ และมีรายได้ต่ำ ฉะนั้นการพัฒนาชนบทจึงต้องการพัฒนาการเกษตรหรือปศุสัตว์ เพราะเมื่อมีการพัฒนาการเกษตรแล้ว ย่อมจะทำให้ประชาชนในชนบทมีรายได้ และมาตรฐานความเป็นอยู่ดีขึ้น

2) การพัฒนาชนบทด้วยการพัฒนาชุมชน (Rural Development as Community development) เป็นแนวคิดของนักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน โดยการพัฒนาแบบนี้

เริ่มขึ้นในราวปี ค.ศ.1950 พร้อม ๆ กับการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในด้านต่าง ๆ ต่อประเทศโลกที่สาม หลักและวิธีการดำเนินการพัฒนาชุมชน คือ ตัวแทนของรัฐบาลที่ทำงานในระดับตำบลและหมู่บ้านจะทำงานในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยจะร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่น เพื่อรวมกลุ่มชาวบ้านชนบทในการกำหนดปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น มีการกำหนดแนวทางและดำเนินการแก้ปัญหาหรือพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน โดยพยายามให้มีการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นแบบการช่วยตนเอง (Self-help) ในกรณีที่ทรัพยากรท้องถิ่นมีอยู่จำกัด รัฐบาลก็มักจะต้องให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเงิน วัสดุสิ่งของ หรือความรู้ทางวิชาการด้วย โดยหลักการการพัฒนาชุมชนมีความมุ่งหมายที่จะปรับปรุงในทุก ๆ เรื่อง เช่น ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ในชนบท การผลิต การศึกษา การสาธารณสุข นันทนาการ และการปกครองตนเอง เป็นต้น

3) แนวคิดการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน (Integrated rural development หรือ IRD) โดยหลักการพื้นฐานชนบทแบบผสมผสาน (IRD) มีความคล้ายคลึงกับการพัฒนาชุมชน (CD) อยู่มาก กล่าวคือ เป็นกระบวนการเพื่อการปรับปรุงงานในหลาย ๆ ด้าน เช่น การผลิต การสื่อสาร การคมนาคม การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น ส่วนที่แตกต่างกันคือ IRD นั้น พยายามดำเนินการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้ผสมกลมกลืนพร้อม ๆ กันหรือตามลำดับขั้นตอนที่เหมาะสมอย่างมีบูรณาภาพ และเป็นการดำเนินการภายใต้ขอบข่ายการบริหารอันเดียวกัน ของหน่วยงานเดียวมากกว่าที่จะเป็นการประสานกัน ระหว่างหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการมีเป้าหมายพื้นที่ของการพัฒนาที่แน่นอน

4) การพัฒนาชนบทแบบเน้นปัญหาความยากจน (Poverty-focused Rural Development) แนวคิดนี้ปรับปรุงมาจากแนวคิดการพัฒนาชนบทต่าง ๆ แต่เดิมซึ่งไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบท เพราะแนวทางการพัฒนาเดิมเหล่านั้นคนยากจนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา หรือไม่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาเท่าที่ควร แนวคิดนี้เสนอว่า ในการพัฒนานั้นจะต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะรับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างชัดเจน เพื่อการจัดทำโครงการพัฒนาต่าง ๆ จะได้มีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางดำเนินการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่แน่นอน

5) การพัฒนาชนบทแบบตามแนวทางความจำเป็นพื้นฐาน(Basic Needs Approach) แนวทางความจำเป็นพื้นฐานถูกเสนอขึ้น ในที่ประชุมองค์การผู้ใช้แรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ในปี ค.ศ.1976 โดยมีพื้นฐานความคิดที่ต้องการให้เกิดความเสมอภาค ในการกระจายทรัพยากร และบริการพื้นฐานไปยังประชาชนที่ยากจนในท้องถิ่นที่ห่างไกล เพื่อให้บรรลุถึงความจำเป็นพื้นฐานที่กำหนดไว้ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ

Franklyn Lisk (อ้างใน ประยงค์ เต็มฉวลา. 2529 : 10) กล่าวว่าเป้าหมายหลักของการพัฒนาชนบทตามแนวทางความจำเป็นพื้นฐานที่สำคัญมี 2 ประการ คือ

1) เพื่อให้ประชาชน (ในชนบท) มีโอกาสได้รับการบริโภค โดยเฉพาะในด้านอาหาร ที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่มอย่างเพียงพอตามอัตภาพ

2) เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการทางสังคมที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการในด้านสุขภาพอนามัย น้ำดื่ม การศึกษา การคมนาคม และการบริการด้านศิลปวัฒนธรรม ตามความจำเป็น

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2527 : 29) กล่าวว่า การพัฒนาชนบทจะต้องเน้นการพัฒนาบุคคลหรือคุณภาพบุคคลเป็นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าตนย่อมพึ่งตนเองได้ และเป็นกลไกหรือตัวกลางที่นำไปสู่เป้าหมายสุดท้ายคือ การระดมและจัดสรรทรัพยากร ความเสมอภาคในเรื่องการกระจายรายได้ การร่วมมือในการพัฒนา การยกระดับการผลิตและการเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยี และปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม มีการสร้างงานในชนบท ประชาชนมีการอยู่ดีกินดี และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ป๋วย อึ๊งภากรณ์ (2515: 25) มีความเห็นว่าการพัฒนาชนบทจะมีผลสำเร็จบริบูรณ์ได้ต้องบรรลุจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ

- 1) รายได้ของชาวชนบทเพิ่มขึ้นในอัตราที่น่าพึงพอใจ
- 2) ความเจริญและรายได้ของชาวชนบทจะต้องเป็นไปโดยมั่นคง
- 3) ชาวชนบทต้องสามารถช่วยตนเองได้ และช่วยเหลือกันและกันได้

อภิชัย พันธเสน (2539 : 147-148) ได้กล่าวว่า จากผลการศึกษาของคณะทำงานศึกษานโยบายพัฒนาชุมชน ได้เสนอหลักการและสาระสำคัญของแนวทางในการพัฒนาไว้ 8 ประการ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 หลักการและสาระสำคัญของแนวทางในการพัฒนา

สิ่งที่ควรทำ	สิ่งที่ไม่ควรทำ
ก. จะต้องเพิ่มความพยายามในการขยายขอบเขตการพัฒนา ให้ครอบคลุมถึงชนบททั่วไป	ก. ไม่ควรทำโครงการทดลองเพียงบางพื้นที่เท่านั้น
ข. จะต้องจัดการพัฒนาโดยยึดข้อเท็จจริงในแต่ละพื้นที่เป็นหลัก	ข. ไม่ควรทำการพัฒนาโดยอาศัยแม่แบบ ซึ่งกำหนดขึ้นโดยตรงจากส่วนกลางเพียงด้านเดียว
ค. ในด้านการพัฒนา จะต้องให้ความสำคัญแก่พื้นที่ที่มีความยากจนหนาแน่นเป็นพิเศษ	ค. ไม่ควรทำการพัฒนาดัดยั้งถึงพื้นที่ที่มีแนวโน้มในการเพิ่มผลผลิตเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียวเช่นปัจจุบัน
ง. ยุทธศาสตร์หลักของการพัฒนาชนบท จะต้องมุ่งเน้นเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของชาวชนบท	ง. ยุทธศาสตร์การพัฒนาซึ่งอาศัยทรัพยากรชนบท แรงความเจริญเติบโตของประเทศ และแก้ปัญหาส่วนรวม เช่น ปัญหาขาดดุลชำระเงินนั้นไม่เหมาะสมกับการพัฒนาชนบท

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

สิ่งที่ควรทำ	สิ่งที่ไม่ควรทำ
จ. บทบาทของรัฐ ในการพัฒนาชนบทควรเป็น การกระตุ้นให้ชาวชนบทเข้าใจปัญหา และเพิ่ม พูนสติปัญญา ความสามารถในการต่อสู้ปัญหา ด้วยตนเองอย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้น	จ. ไม่ควรเข้าไปโอบอุ้ม หรือมุ่งเข้าไปพัฒนา แทนชาวชนบท
ฉ. เจือ้นไขที่สำคัญในการพัฒนาชนบทที่ถาวร คือการมีส่วนร่วมของชาวชนบท ในการต่อสู้ ปัญหาของตน	ฉ. ไม่ควรขยายโครงการระดับพื้นที่ ซึ่งประชา ชนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน และการปฏิบัติ
ช. ในระยะสั้น รัฐควรเตรียมพื้นฐานเพื่อให้มีการ กระจายความสามารถในการพัฒนาให้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นอย่างจริงจัง เพื่อจุดมุ่ง หมายให้ชาวชนบทสามารถเติบโตได้ด้วย ความสามารถของตนเองในที่สุด	ช. ไม่ควรทำโครงการพัฒนาโดยมิได้คำนึงถึง การเพิ่มระดับความสามารถของประชาชนใน ท้องถิ่น
ซ. ความสำเร็จของการพัฒนาชนบท จะต้องวัด จากความสามารถในการพึ่งตนเองของชาว ชนบทเป็นสำคัญ	ซ. ไม่ควรวัดความสำเร็จของการพัฒนาชนบท จากการเพิ่มรายได้แต่อย่างเดียวเช่นปัจจุบัน

ปัญหาเศรษฐกิจชนบท

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2531 : 42-46) สภาพัฒนาชนบทมีสาเหตุเกิดจาก ผลการพัฒนา ประเทศ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ถึงแม้ว่าจะเริ่ม ให้ความสำคัญกับทางด้านสังคมและการเมืองอยู่บ้าง แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาชนบทได้ยังคงมี ปัญหาภาวะความยากจนเป็นปัญหาพื้นฐาน รวมถึงภาวะการว่างงาน ซึ่งเป็นการขาดโอกาสใน การผลิต เพราะถูกจำกัดขอบเขตและกำหนดโดยกลไกของตลาดภายนอก ซึ่งก็คือที่มาของ ภาวะหนี้สิน และชนบทยังคงอยู่ในฐานะเสียเปรียบทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ขาดอำนาจในการ ต่อรองกับภายนอก เนื่องจากต้องพึ่งพาภายนอกในเรื่องการจำหน่ายผลผลิตและสินค้าอุปโภค สินค้าอื่น ๆ สำหรับการผลิตเพราะขาดกำลังทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ เทคโนโลยี และเงินทุน

สมภพ มานะรังสรรค์ (2528: 93-94, 241-245) ได้สรุปปัญหาชนบท คือ ความยากจน ซึ่งสาเหตุมาจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Factor) และปัจจัยที่ไม่ใช่ เศรษฐกิจ (Non Economic Factor) เฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ มีตัวแปรอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1) ปัญหาเรื่องความตกต่ำของประสิทธิภาพทางการผลิต ส่งผลในรูปความตกต่ำของผลผลิตเกิดจากสาเหตุ

- ปัญหาการขาดแคลนปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เนื่องจากราคาแพง
- ปัญหาความสามารถในการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เนื่องจากความรู้จำกัด

2) ปัญหาทางด้านการตลาดของผลผลิต ส่งผลในรูปความตกต่ำราคาผลผลิต ปัจจัยเฉพาะหน้าที่จะนำสู่การแก้ปัญหา 2 ประการคือ ชาวนาชาวไร่จะต้องมีการรับรู้ถึงปัญหาที่กำลังประสบ โดยการให้การศึกษาที่สัมพันธ์กับปัญหาที่ดำรงอยู่

มูลเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง ที่ส่งผลให้ชาวนาชาวไร่ขายผลผลิตได้ราคาต่ำ คือ การขาดอำนาจต่อรองพ่อค้าคนกลาง โดยการรับขายผลผลิต ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมให้มีการเก็บพืชผลเอาไว้รอราคาที่สูงขึ้น สื่อกลางสำคัญซึ่งจะนำไปสู่การเก็บรักษาผลผลิตคือ คลังสินค้า หรือยุ้งฉางระดับไร่นา ซึ่งต้องอยู่กับหลักเกณฑ์ประเภทสินค้าที่จะเก็บ ปริมาณผลผลิตที่จะเก็บ ความเป็นอิสระในด้านการตลาดของเกษตรกร และควมมีประสิทธิภาพของข่าวสารตลาด (Marketing Information) ซึ่งเป็นข้อจำกัดของชาวนา ชาวไร่ ดังนั้น การแก้ไขปัญหทั้ง 2 ประการจึงขึ้น อยู่กับชาวนา ชาวไร่จะต้องรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรให้เข้มแข็ง มีพลังเพื่อที่จะมีบทบาทพิทักษ์ผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของตนเอง โดยการมีบทบาทในด้านประสิทธิภาพการผลิต และบทบาทในด้านการตลาดของผลผลิตการเกษตร ซึ่งลักษณะโดยสรุปคือ

- บทบาทขององค์กรในด้านประสิทธิภาพการผลิต แยกเป็น บทบาทในการบริหารจัดการปัจจัยผลิตต่าง ๆ และบทบาทในการส่งเสริมการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง อย่างมีประสิทธิภาพ

- บทบาทขององค์กรในด้านการตลาดของผลผลิตการเกษตร การขายผลผลิตผ่านองค์กรเป็นการรวมตัวการขาย คือ การรวมตัวการขายสร้างอำนาจต่อรอง การได้รับข่าวสารการตลาด การเก็บรักษาผลผลิต การนำผลผลิตไปขายที่ตลาดในระดับสูง การกู้ยืมหรือการให้สินเชื่อแก่สมาชิก และการลดขั้นตอนทางการตลาด การขายสินค้าที่ตลาดปลายทาง หรือกับพ่อค้าระดับสูง

การพัฒนาชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

ยુวัฒน์ วุฒิเมธี (2526: 2) การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการหรือมรรควิธี (Means) ที่จะช่วยให้การดำเนินงานโครงการพัฒนาชนบทส่วนใหญ่ในรูปแบบต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จ (End) อย่างถาวรมั่นคง (Sustainable) นั่นคือ การพัฒนาชุมชนเป็นมรรควิธีที่จะนำมาใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจการพัฒนาสังคมและการเมือง บรรลุผลสำเร็จอย่างมั่นคงถาวร

ณัฐพล ชันชโย (2527 : 17) การพัฒนาชนบทด้วยการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะทำการปรับปรุง (Improvement) ในทุก ๆ เรื่อง เช่น ความเป็นปึกแผ่นทาง

สังคม (Social Harmony) การผลิตทางเศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข สันติภาพ และการปกครองตนเอง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2523 : 17) การพัฒนาชุมชนจึงเป็นมรรควิธีหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจชนบท การพัฒนาชุมชนทางเศรษฐกิจได้แก่ การเปลี่ยนแปลงความรู้ ความคิด ระเบียบปฏิบัติ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการทำมาหากิน การผลิต การแลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายแจกสินค้า จากสภาพที่เป็นอยู่ให้คิดที่จะผลิตเพื่อการค้า แทนที่จะผลิตเพื่อกินหรือใช้สำหรับตน หรือครอบครัว ให้รู้จักเลือกเมล็ดพันธุ์พืชที่มีผลผลิตสูง ผลิตสินค้าที่ตลาดต้องการ หาทางเพิ่มผลผลิต จัดตั้งแหล่งเงินทุน ปรับปรุงอุปกรณ์การผลิตเพิ่มความสามารถในการติดต่อกับตลาด เช่น จัดตั้ง ปรับปรุงอุปกรณ์การผลิต เพิ่มความสามารถในการติดต่อกับตลาด เช่น จัดตั้งสหกรณ์รูปต่าง ๆ เป็นต้น ปรับปรุงระบบการขนส่งสื่อสาร รวมตลอดถึงการจัดตั้งกลุ่มหรือสถาบัน สำหรับศึกษาค้นคว้าหาความรู้ให้กับชุมชน เป็นต้น

โกวิท พวงงาม และปรีดี โชติช่วง (2527 : 82) ในส่วนของการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจและรายได้ของประชาชนในชนบทให้ดีขึ้น โดยเป็นการแก้ปัญหาความยากจนในชนบทนั้น กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดแผนงานสร้างเสริมรายได้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและการตลาดของครอบครัว
- 2) ให้รู้จักการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในครอบครัว
- 3) ให้สมาชิกรู้จักการดำเนินงานในรูปกลุ่มด้วยตนเองตามหลักประชาธิปไตย
- 4) ส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพมีความเชื่อมั่น และกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพ

อาชีพ

5) รู้จักหาข้อมูลด้านราคา การตลาด การผลิต คุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด

6) ให้รู้จักแสวงหาความร่วมมือด้านเงินทุนการจำหน่ายทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน

กรมการพัฒนาชุมชน (2534 : 68) กลุ่มอาชีพสตรีที่เป็นสมาชิกองค์กรสตรีในระดับ หมู่บ้าน ตำบล เป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งในการส่งเสริมอาชีพและสร้างเสริมรายได้แก่ประชาชนในชนบท ในการดำเนินงานนั้นได้เพิ่มขีดความสามารถของประชาชนโดย

- 1) ให้ความรู้และข้อมูลแก่ประชาชนในอาชีพนั้น ๆ ทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง (การระดมทุน การตลาดนำการผลิต การออม การขยายทุน การดำเนินการเชิงธุรกิจ) ให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพนั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ แก้ปัญหาได้

2) สนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่ม พัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มให้สามารถช่วยตนเองในการพัฒนาอาชีพและเงินทุน การผลิตแบบครบวงจร และการจัดการเชิงธุรกิจขยายทุนขยายการผลิต

3) เพิ่มขีดความสามารถของคณะกรรมการดำเนินการกลุ่มอาชีพ

4) สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ ทั้งในด้านวิชาการและเงินทุนและให้สร้างความสัมพันธ์เกื้อกูลระหว่างกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

5) ปรับปรุงกลไกการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตให้มีประสิทธิภาพ (กรรมการอำนวยการ กรรมการเงินกู้ กรรมการตรวจสอบ กรรมการส่งเสริม) สามารถเชื่อมโยงให้กิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (การกู้ยืม ศูนย์สาธิตการตลาด ยุ้งฉาง ธนาคารข้าว) สนับสนุนเกื้อกูลกลุ่มอาชีพในด้านเงินทุน บริการซื้อขายเครื่องอุปโภคบริโภค จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ ปัจจัยการผลิต การสนับสนุน การจำหน่ายผลผลิต ตลอดจนส่งเสริมความรู้และทักษะการดำเนินธุรกิจ

สรุปแล้วการพัฒนาเศรษฐกิจชนบท หมายถึง กระบวนการพัฒนากฐานะประชาชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ ด้วยการรวมพลังแก้ไขปัญหาความยากจน รวมพลังการผลิต การจำหน่าย และอำนาจต่อรอง โดยประชาชนในชนบทอยู่ในฐานะผู้พัฒนาโดยใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดการมีปัจจัยการผลิตที่เพียงพอ การเพิ่มผลผลิต การมีงานทำการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการมีอำนาจต่อรอง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารายได้

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ ระหว่างการผลิตในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร ประชาชนในชนบท ได้แก่ เกษตรกรมีฐานะยากจนลงจนไม่สามารถต่อสู้กับสภาวะเศรษฐกิจได้ ดังนั้นเพื่อให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างทัดเทียมกับบุคคลในสาขาอาชีพอื่น การพัฒนารายได้ของครัวเรือนเกษตรกรจึงต้องมีการเร่งรัดดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มรายได้นอกภาคการเกษตร ดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2537)

1) จัดทำแผนหลักทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อกำหนดแนวทาง และวิธีการในการเร่งรัดพัฒนารายได้นอกภาคการเกษตร แก่ครัวเรือนเกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรม

2) ส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมในครัวเรือนและชนบท

3) กำหนดกิจกรรมเพิ่มรายได้นอกภาคการเกษตรเป็นทางเลือกหนึ่ง ในแผนการผลิตของเกษตรกร และรัฐต้องให้การสนับสนุนในด้านวิชาการ เงินทุน และการตลาดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2.2.1 แนวทางการพัฒนารายได้

การจัดทำแผนหลัก ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนหลักพัฒนารายได้ โดยกำหนดกลุ่มบุคคลเป้าหมาย และแนวทางการยกระดับรายได้ของแต่ละกลุ่มให้ชัดเจน เพื่อให้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงาน โครงการ และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยภายใต้แผนหลักให้ประกอบด้วยแผนระยะสั้นและแผนระยะยาวดังนี้

1) แผนระยะสั้น มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะของเกษตรกร และแรงงานในครัวเรือนให้สามารถประกอบอาชีพเสริมอื่นได้ ในลักษณะของอุตสาหกรรมในครัวเรือนและธุรกิจ โดยมีแนวทางในการสนับสนุนเกษตรกร ดังนี้

- พัฒนาฝีมือแรงงานในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของตลาดให้แก่แรงงานของครัวเรือนเกษตรกรที่ต้องการไปรับจ้างนอกภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานที่อพยพไปชั่วคราวในช่วงนอกฤดูการผลิต เพื่อพัฒนาให้แรงงานเหล่านี้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ

- พัฒนาทักษะแก่เกษตรกร และแรงงานของครัวเรือนเกษตรกรที่มีฝีมือด้านช่าง ฝีมือ หัตถกรรม และช่างเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น ช่างซ่อมจักรยานยนต์ ช่างซ่อมวิทยุ โทรทัศน์ ช่างไฟฟ้า และเครื่องมือเครื่องใช้อื่น ๆ เช่น การตัดผม การตัดเย็บเสื้อผ้า เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัว

2) แผนระยะยาว มุ่งการจัดการเพื่อรองรับแรงงานจากภาคการเกษตรที่มีแนวโน้มการเคลื่อนย้ายไปสู่ภาคการเกษตรอย่างถาวร โดยมีแนวทางดังนี้

- วางแผนสนับสนุนการกระจายตัวของอุตสาหกรรม และบริการไปสู่ชนบทให้มากขึ้น เพื่อเป็นแหล่งรองรับแรงงานจากภาคการเกษตร

- วางแผนสนับสนุนการศึกษาของเยาวชนเกษตรกร ให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์ของตลาดแรงงานนอกภาคการเกษตร เพื่อให้แรงงานจากภาคการเกษตรสามารถแข่งขันกับแรงงานจากภาคอื่น ๆ ได้

2.2.2 การส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมในครัวเรือนและชนบท

ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดทำผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรหรือสิ่งเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อเป็นการสร้างแรงงานให้ครัวเรือนเกษตรกร ให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น ทั้งยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตรอีกด้วย ทั้งนี้โดย

1) สนับสนุนให้มีการดำเนินงานในสถาบันเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยส่งเสริมให้มีการดำเนินงานทั้งในลักษณะของการบริโภคในครัวเรือน ระดับธุรกิจ ระดับครัวเรือน และระดับธุรกิจขนาดย่อม ตามศักยภาพของสถาบันเกษตรกร

2) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและทดสอบเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิตเกษตรกรรมอาหาร และผลิตภัณฑ์จากวัสดุการเกษตรชนิดใหม่ ๆ โดยพิจารณาใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น ผลิตภัณฑ์จากใบยางพารา จังหวัดพังงา

3) ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ให้มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และ/หรือใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการผลิต เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ รวมทั้งพัฒนารูปแบบการบรรจุภัณฑ์ (ฉลากและบรรจุภัณฑ์) ให้ตรงกับความต้องการของตลาด และเป็นที่สนใจของตลาดใหม่ ๆ

4) พัฒนาชนิดผลิตภัณฑ์ให้มากขึ้น โดยพิจารณาจากความต้องการของตลาดและวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น

5) สนับสนุนด้านการตลาด โดยการให้ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดแก่ผู้ผลิต เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการผลิต และปรับปรุงคุณภาพให้ตรงตามความต้องการของตลาด จัดทำทะเบียนผู้ผลิต เจริญทางธุรกิจหรือเจริญทางการค้า ทำความตกลงซื้อขายล่วงหน้า รวมทั้งสนับสนุนให้สถาบันเกษตรกรมีร้านค้าเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์เอง

6) สนับสนุนเงินทุนในการผลิต เพื่อการขยายการผลิต โดยให้การสนับสนุนในรูปกองทุน หรือเงินทุนหมุนเวียน นอกจากนี้จะให้มีการสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกร หรือสถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพ

7) อบรมให้ความรู้ในด้านการจัดการ เพื่อให้สามารถจัดการเกี่ยวกับการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความสามารถดำเนินงานในรูปธุรกิจที่พึ่งตนเองได้ต่อไป

8) ให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2.3 กำหนดกิจกรรมเพิ่มรายได้เป็นทางเลือกหนึ่งใน แผนการผลิตของเกษตรกร

1) สำรวจข้อมูลความต้องการในการประกอบอาชีพของครัวเรือน เกษตรทั้งผู้ที่อยู่ในวัยทำงานและเยาวชนเกษตรกร เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบได้พิจารณาให้การสนับสนุนในการพัฒนาอาชีพ ทั้งในลักษณะของอาชีพเสริมและอาชีพหลัก

2) สนับสนุนทุนแก่ผู้ต้องการประกอบอาชีพที่ตนเองเลือก

2.2.4 แนวทางการพัฒนารายได้ของครัวเรือนเกษตรกร ในส่วนของกรมส่งเสริมการเกษตร

สตรีเกษตรกรเป็นองค์ประกอบของครัวเรือนเกษตรกร ที่มีศักยภาพสูงในการส่งเสริมกิจกรรมเพิ่มรายได้นอกภาคการเกษตร เนื่องจากมีความตื่นตัวและเห็นความสำคัญของ

การเป็นผู้ผลิตเพื่อพัฒนารายได้ของครัวเรือน กรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้กำหนดให้สตรีเกษตรกรเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งในนโยบายการสนับสนุนให้ครอบครัวเกษตรกรมีความมั่นคงในด้านราคา และรายได้จากการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร

วัตถุประสงค์ของนโยบาย

- 1) เพื่อความมั่นคงด้านรายได้แก่ครัวเรือนเกษตรกร โดยสนับสนุนกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการเกษตร
 - 2) เพื่อพัฒนาความสามารถของสตรีเกษตรกร ในการทำกิจกรรมเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวในเชิงธุรกิจ
 - 3) เพื่อลดการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานของสตรีเกษตรกร
- เป้าหมาย

กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดเป้าหมายให้ครอบคลุมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 12,948 กลุ่ม (2537) โดยกำหนดการพัฒนากลุ่มเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) พัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้สามารถดำเนินการระดับธุรกิจขนาดย่อม จำนวน 400 กลุ่ม
- 2) พัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้สามารถดำเนินงานเชิงธุรกิจระดับครัวเรือน จำนวน 1,600 กลุ่ม
- 3) พัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เหลือจำนวน 11,000 กลุ่ม ให้มีลักษณะในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการบริโภคในระดับครัวเรือน และมีศักยภาพในการทำกิจกรรมเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว

วิธีดำเนินการ

- 1) สร้างความเข้าใจและความตระหนักถึงความจำเป็นของการพัฒนารายได้แก่ ครัวเรือนการเกษตรกร ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทุกระดับ โดยการสัมมนา/ฝึกอบรม
 - ให้มีความเข้าใจสถานการณ์และแนวคิดของโครงการ
 - ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม ได้แก่ การจัดการเชิงธุรกิจ การจัดการอุตสาหกรรม มาตรฐานอุตสาหกรรม บรรจุภัณฑ์ ฯลฯ
 - ให้มีความรู้เรื่องแหล่งเงินทุน การสนับสนุน และเงื่อนไขต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องระบบภาษี อาจสามารถให้คำแนะนำแก่แม่บ้านเกษตรกรได้
 - ให้มีความรู้ความสามารถในด้านการวิเคราะห์โครงการเพียงพอ ที่จะช่วยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจัดทำโครงการเสนอแหล่งเงินทุน เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
 - ให้มีความรู้ความเข้าใจนโยบายและหลักการส่งเสริมอุตสาหกรรมของรัฐบาล

2) สนับสนุนการผลิตและดำเนินธุรกิจ โดย

- จัดระดับการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตามศักยภาพและความสามารถในการดำเนินกิจกรรมเพิ่มรายได้ออกเป็น 3 ระดับ เพื่อให้สามารถวางแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีสนับสนุนการผลิตและการตลาดได้อย่างเหมาะสม
- สำรวจสถานภาพการผลิต และศักยภาพการผลิตเพื่อจัดทำทะเบียนครัวเรือนกลุ่มผู้ผลิต
- สนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ที่ตลาดต้องการ และแหล่งวัตถุดิบ เพื่อให้กลุ่มวางแผนและประกอบการตัดสินใจผลิตและปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์
- ทักษะศึกษา ดูงานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างความมั่นใจในการประกอบอุตสาหกรรมและธุรกิจ
- ถ่ายทอดเทคโนโลยี ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ (1) ด้านการจัดการวัตถุดิบ มาตรฐานวัตถุดิบที่ใช้ป้อนโรงงาน เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลผลิต การถนอมอาหาร และการจัดการบรรจุภัณฑ์ (2) ด้านธุรกิจและการตลาดให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความรู้ด้านการเก็บข้อมูล การทำบัญชีเบื้องต้น การสร้างคุณภาพและรักษาคุณภาพ (QC) การเผยแพร่สินค้า การเจาะตลาด เป็นต้น
- สนับสนุนการลงทุน โดยการสนับสนุนงบประมาณการก่อสร้างโรงเรือนในกลุ่มที่มีศักยภาพ สนับสนุนเครื่องมือและเครื่องจักรในการผลิต สำหรับกลุ่มที่สามารถพัฒนาไปในระดับอุตสาหกรรมได้

3) ประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมในท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักและนิยมใช้ทั่วไป

กรมส่งเสริมการเกษตร (2537 : 5) รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมเพิ่มรายได้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร พบว่าแม่บ้านเกษตรกรที่ได้จัดทำกิจกรรมเพิ่มรายได้ต่อเนื่องกับการเกษตร โดยใช้ผลผลิตเกษตรเป็นวัตถุดิบดำเนินการในลักษณะของผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป หัตถกรรมเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ สามารถนำรายได้สู่ครอบครัว ถึงปีละ 4,000 - 21,000 บาท สำหรับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ทำการแปรรูปผลผลิตเกษตรในเชิงธุรกิจสามารถทำรายได้ปีละ 30,000 - 60,000 บาท ต่อกลุ่มและมีรายได้เฉลี่ยจากกิจกรรมส่วนบุคคลของสมาชิกประมาณปีละ 4,000 - 12,000 บาท ต่อคน

ในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเป้าหมายสำคัญเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเป็นสำคัญ เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรมีช่องทางที่จะพัฒนาอาชีพเสริมขึ้นมาได้ โดยหวังผลว่าเมื่อแม่บ้านเกษตรกรมีอาชีพเสริมแล้ว รายได้ของแม่บ้านเกษตรกรและครอบครัวจะสูงขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากวัตถุประสงค์ของแผนงานสร้างเสริมรายได้ และแนวทางดำเนินงานส่งเสริมอาชีพเห็นได้ว่าได้มุ่งเน้นให้ประชาชนรู้จักการประหยัด รู้จักใช้จ่าย รู้จักฝึกฝนตนเองให้

มีความชำนาญในการประกอบอาชีพ เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ในครอบครัว ฝึกให้ประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มได้มีการเรียนรู้และเข้าใจในระบบการดำเนินงานในรูปแบบของกลุ่ม และยังเป็นการฝึกบริหารงานกลุ่มในรูปแบบประชาธิปไตยสร้างกลไกของกลุ่ม เพื่อเป็นพลังต่อรองกลุ่มพ่อค้า หรือกลุ่มผลประโยชน์ภายนอก

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

สมาลี สังข์ศรี และ วีรฉัตร สุบุญ (2534 :247-249) กล่าวว่า การใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนานั้น มีแนวคิดพื้นฐาน 3 ประการคือ

- 1) ให้ประชาชนมีบทบาทหลักในการพัฒนา โดยได้ร่วมแสดงความคิดเห็น การเขียนการพูด ร่วมสละทรัพย์ เงิน วัสดุ แรงกาย และเวลา
- 2) เป้าหมายของกิจกรรมการพัฒนา คือการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อพึ่งพาและพัฒนาตนเอง มิใช่พึ่งพารัฐหรือพึ่งพางค์กรพัฒนาภายนอก
- 3) กระบวนการพัฒนายึดหลักล่างสู่บนมากกว่าบนสู่ล่าง ซึ่งจะต้องถือว่าชาวบ้านเป็นตัวหลักในการแก้ปัญหา กิจกรรมการพัฒนายจะเริ่มต้นจากชุมชน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534 :179-180) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ดังนี้

- 1) ปัจจัยทางด้านเจ้าหน้าที่เข้าไปทำงานในชุมชน เจ้าหน้าที่พัฒนาทั้งที่มาจากภาครัฐหรือจากองค์กรพัฒนาเอกชน จะต้องสร้างเงื่อนไขของบทบาทของตนเอง ให้พร้อมที่จะเข้าไปทำงานและให้ประชาชนมีส่วนร่วม ดังนั้นจึงต้องมีทัศนคติและจิตสำนึกเหมาะสมดังต่อไปนี้
 - การยอมรับศักดิ์ศรีของประชาชนกับตนเองเท่าเทียมกัน ต้องเลิกทะนงตนเองว่าวิเศษเหนือกว่าประชาชน การที่แตกต่างกันก็เนื่องจากประชาชนมีโอกาสน้อยกว่าเท่านั้น
 - ความเชื่อและเคารพในตัวประชาชน รวมทั้งพร้อมที่จะเรียนรู้จากประชาชน
 - ความเชื่อในตัวประชาชนว่ามีความสามารถในการพัฒนาได้ ตลอดจนช่วยตนเองและชุมชนได้ ถ้าพวกเขาได้รับโอกาสและการส่งเสริมที่เหมาะสม
 - ความเข้าใจความคิดของประชาชน ในลักษณะของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา เมื่อเขารู้สึกว่าเป็นกิจกรรมที่ได้รับประโยชน์ทันตา จึงควรถามประชาชนเพื่อทราบความต้องการของประชาชน

2) ปัจจัยจากบุคคลที่ทำงานด้านการพัฒนาภายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน บุคคลที่มีความคิดริเริ่มในการกระตุ้นให้ประชาชนมีความสนใจในด้านการพัฒนาของกลุ่มขององค์การประชาชนและบุคคลอื่น ๆ ย่อมมีส่วนช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตน ซึ่งนำไปสู่การพึ่งพาตนเองต่อไปในอนาคต

3) ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหาร ได้แก่ การจัดระเบียบราชการหรือระเบียบขององค์การพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานของรัฐมีลักษณะการสั่งการ เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าไปทำงานในชุมชนก็ต้องอยู่ในระเบียบของการสั่งการ ทำให้การพัฒนาไม่เป็นไปตามหลักการของการพัฒนานอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ยังไม่มีความสัมพันธ์ในการทำงานและไม่มีเป้าหมายในการวางแผนร่วมกัน หรือบางครั้งเจ้าหน้าที่ขาดการวางแผนร่วมกับชาวบ้าน ทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนไม่ดีนัก

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534 : 67-69) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชน การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการของราชการ เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะประชาชนคือผู้รับผลประโยชน์ การให้ประชาชนเข้ารับผิดชอบในกิจกรรมแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้าร่วมปฏิบัติงานตามโครงการต่าง ๆ จะทำให้เกิดความพึงพอใจของประชาชน ลดความขัดแย้งที่จะมีต่อโครงการพัฒนาต่าง ๆ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเพ็ญศรี ทวีสุวรรณ (2533 : 422) ได้ให้เหตุผลเนื่องจากว่า

1) ในแง่สำนึกของความเป็นเจ้าของ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมซึ่งมุ่งพัฒนาคุณภาพของประชาชน เพื่อให้ช่วยตนเองได้ ฉะนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน นับเป็นก้าวแรกของการพัฒนา เพื่อการพึ่งตนเองในที่สุด

2) ในแง่ทรัพยากรสนับสนุน การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ผู้เข้าร่วมต้องให้ความพยายาม ความตั้งใจ และเสียสละทรัพยากร เช่น กำลังกาย กำลังปัญญา ความคิด กำลังทรัพย์และเวลา

3) ในแง่ของการแก้ปัญหา และสนองความต้องการของประชาชน การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง และพิจารณาหาทางตอบสนองความต้องการของตนเองได้ดีกว่า

4) เป็นการเปิดโอกาสฝึกฝนความสามารถและเสริมสร้างประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมในการทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของชุมชน ความสามารถเหล่านี้ได้แก่ การทำงานเป็นกลุ่ม การจัดการ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและการสร้างสามัคคี ซึ่งจะช่วยให้เป็นสายใยผูกพันชีวิตของสมาชิกในชุมชน

ดังนั้น สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปได้ว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดความพอใจของประชาชน และประชาชนจะต้องขึ้นอยู่กับความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ต้องมีความสามารถและต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วมในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการเข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมถึงในลักษณะที่สามารถวัดได้ (operationalization of

concept) โดย Parry (1972: 16) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในลักษณะที่สามารถวัดได้ โดยอาศัยมิติ 3 มิติด้วยกัน คือ

1) วิธีทางการมีส่วนร่วม หมายถึง ประเภทของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้มีส่วนร่วมกระทำได้กระทำลงไปเช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การวิ่งเต้น (lobbying) และการปฏิบัติให้เป็นไปตามโครงการ

2) ความหนักเบาของการมีส่วนร่วม หมายถึง การหาคำตอบต่อคำถามที่ว่าใครบ้างเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนั้นบ่อยครั้งแค่ไหน

3) คุณภาพของการมีส่วนร่วม หมายถึง การแสวงหาคำตอบต่อคำถามอย่างน้อยที่สุด 2 ประการด้วยกันคือ การเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนั้น ทำให้บังเกิดผลอะไรบ้างและเข้าไปมีส่วนร่วมดังกล่าวจริงหรือไม่

การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ในลักษณะของการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมคิดติดตามประเมินผลเป็นกระบวนการที่กลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด แก้ไขปัญหาความต้องการของตน โดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุดและได้กล่าวถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ถึง 7 ระดับ คือ

1) ถูกบังคับให้ร่วม ประชาชนเข้าร่วมโครงการเพราะถูกบังคับ ไม่มีทางเลือกเลย

2) ถูกหลอกให้เข้าร่วม อาจเป็นเพราะถูกล่อลวงด้วยผลประโยชน์ ค่าจ้างรางวัลหรือด้วยความสะดวกสบายบางอย่าง

3) ถูกชักชวนให้ร่วม ส่วนมากเป็นโครงการที่ทางราชการคิดขึ้นเอง แล้วพยายามชักชวนประชาชนให้ความร่วมมือโดยอาศัยการประชาสัมพันธ์

4) สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ ลักษณะนี้ปัญหาความต้องการของประชาชนได้รับการเอาใจใส่บ้างโดยการสอบถาม สัมภาษณ์แต่การตัดสินใจว่าปัญหาของชาวบ้านคืออะไร ควรจะแก้ไขด้วยวิธีใด ยังคงเป็นเรื่องของทางราชการ

5) มีโอกาสเสนอความเห็น แต่การตัดสินใจยังคงเป็นส่วนราชการอยู่

6) มีโอกาสเสนอโครงการทางราชการกับประชาชน จะมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ประชาชนมีโอกาสตัดสินใจว่าปัญหาของตนคืออะไร จะแก้ไขอย่างไร วิธีใดดีที่สุดจนกระทั่งมีสิทธิ์เสนอโครงการและเข้าร่วมปฏิบัติการด้วย

7) มีโอกาสตัดสินใจ ในระดับนี้ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจในทุกเรื่องตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติการตามแผน และการประเมินโครงการ (ทnungศักดิ์ คุ่มไข่น้ำและคณะ, 2534: 76-78)

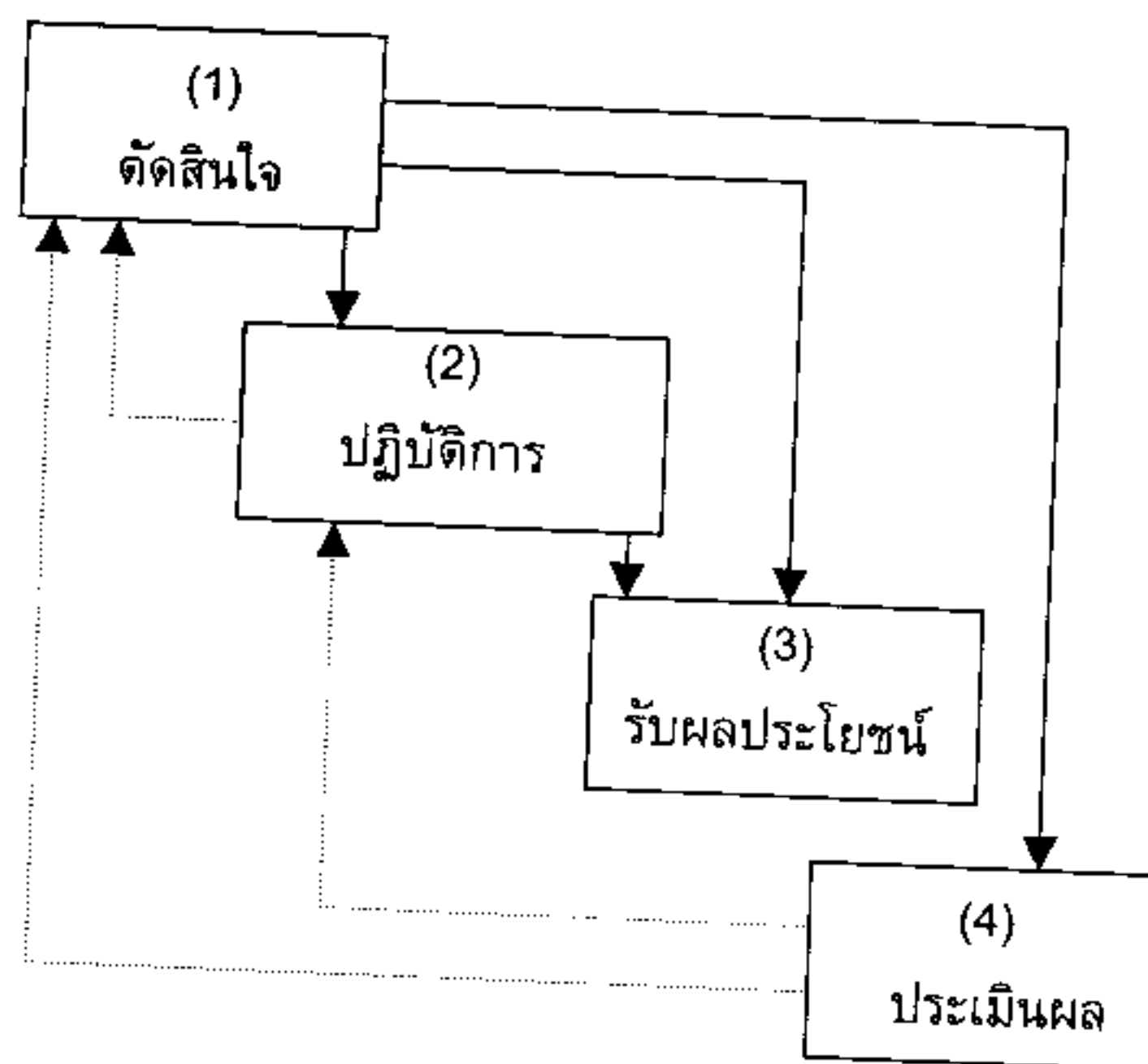
2.3.1 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen and Uphoff (1980 : 219-223) แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
- 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือประโยชน์ส่วนบุคคล
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

นอกจากนี้ Cohen and Uphoff ได้แสดงความสัมพันธ์ของชนิดการมีส่วนร่วม ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ของชนิดการมีส่วนร่วม

———— หมายถึง การส่งผลโดยตรง
 หมายถึง การส่งผลย้อนกลับ

ที่มา : Cohen, John M. and Uphoff, Norman T. 1980

จากภาพจะเห็นได้ว่า Cohen and Uphoff ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตัดสินใจมาก ดังจะเป็นได้จากจุดเริ่มต้นอยู่ที่ (1) การตัดสินใจ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ด้วยเส้นทึบ (—) การตัดสินใจจะมีผลต่อการปฏิบัติการ และจากการปฏิบัติการจึงส่งผลต่อไปยังการรับผลประโยชน์และการประเมินผล ในขณะที่เดียวกันการตัดสินใจจะมีผลโดยตรง ต่อการรับผลประโยชน์และการประเมินผล ดังจะเห็นได้จากเส้นทึบ (—) แสดงความสัมพันธ์ ในขณะที่เดียวกันการประเมินผลจะมีความสัมพันธ์โดยตรง กับการปฏิบัติการ และการตัดสินใจ ซึ่งแสดงให้เห็นด้วยเส้นประ (.....) และยังแสดงให้เห็นชัดด้วยว่าการปฏิบัติการ จะส่งผลย้อนกลับไปยังการตัดสินใจด้วย

Alastair T. White (1982 : 18) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 มิติด้วยกันคือ มิติที่หนึ่งคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะไรควรทำและทำอย่างไร มิติที่สองมี ส่วนร่วมเสียสละในการปฏิบัติการ ลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่สามมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการ

2.3.2 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประกอบด้วยอย่างน้อย 1 ใน 4 ประเภทของการมีส่วนร่วมคือ

1) การวางแผน ซึ่งรวมทั้งการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ใช้ตลอดจนการติดตามและประเมินผล

2) การดำเนินงาน

3) การใช้บริการจากโครงการ

4) การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ (Fonarof, 1983 : 31)

Reeder (1963 : 12) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ 11 ประการดังนี้

1) การปฏิบัติตนให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเลือก และวิธีการปฏิบัติที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐาน

2) มาตรฐานแห่งคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคล จะปฏิบัติในสิ่งที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง

3) เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคล จะมีพฤติกรรมเพื่อปกป้อง และรักษาเป้าหมายของตน

4) ประสพการณ์ที่ผิดธรรมดา บุคคลหรือกลุ่มบุคคล บางครั้งจะมีพฤติกรรมที่เกิดจากประสพการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา

5) ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคล จะมีพฤติกรรมตามที่ตนเองคาดหวังว่าควรแสดงในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วย

6) การมองตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำแต่ในสิ่งต่าง ซึ่งคิดว่าตัวเองควรต้องกระทำเช่นนั้น

7) การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำแต่สิ่งต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่ถูกบังคับ

8) นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะทำสิ่งต่าง ๆ ตามนิสัยที่ตนเองของ หรือให้สอดคล้องกับประเพณีเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

9) โอกาสที่บุคคลและกลุ่มบุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม เป็นไปตามจำนวน ชนิดของโอกาสที่โครงสร้างทางสังคมจะเอื้ออำนวยให้

10) ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะเข้ามาส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่คนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

11) การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขาารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดีให้กระทำในกิจกรรมนั้น ๆ

May (1951: 127) ศึกษาการร่วมกิจกรรมทางสังคมของประชาชนในชนบทพบว่า การที่บุคคลมีส่วนร่วมทางสังคมนั้น มีปัจจัยเกี่ยวข้องคือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพ และที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมต่ำจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง

Brown (1953: 591) ได้ศึกษาคุณลักษณะของบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดองค์กรของ ระบุว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างแข็งขันและไม่แข็งขัน มักมีฐานะแตกต่างกันออกไปและมีมโนภาพสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเขา ประเพณี การรวมตัวแนวความคิดที่ถูกคาดหวัง ให้เข้าร่วมในกิจกรรมบางอย่าง บุคคลที่มีสถานภาพทางสังคม เช่น การศึกษา อาชีพ รายได้ มักจะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างแข็งขันมากกว่าคนที่มีสถานภาพของสังคมต่ำ

จากความหมายหรือคำจำกัดความ ของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้ศึกษามาทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยพอจะสรุปความหมายในเรื่องการมีส่วนร่วม ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มว่า หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของสมาชิก โดยเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจกรรมอันจะทำให้กิจกรรมบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่ม

2.3.3 ทฤษฎีการกระทำทางสังคม

Talcott Parson (1951 อ้างใน ทิตยา สุวรรณะชญ, 2527: 64-65) ได้แสดงแนวคิดใน The Social System ซึ่งหน่วยที่ Parson ถือว่า เป็นระบบของการศึกษา คือ การกระทำ (Action) ซึ่งหมายถึง การมีปฏิภิริยาโต้ตอบ (Interaction) อันมีแง่ที่จะพิจารณา 3 ประเด็น คือ

- 1) ผู้กระทำ (Actor)
- 2) สถานการณ์ (Situation)
- 3) แนวโน้มของผู้กระทำ (Actor's Orientations) ในตัวของผู้กระทำนั้น จะมีแนวโน้มที่สำคัญ 2 ประการ คือ

- แนวโน้มทางความรู้สึก (Motivation Orientation) ซึ่งหมายถึง ความเชื่อ อารมณ์ และศีลธรรม

- แนวโน้มทางคุณค่า (Value Orientation) ซึ่งจะกำหนดมาจากมาตรฐานของการแสดงออก ซึ่งได้แก่ สาระ ข้อเท็จจริง ระดับความพอใจ (Standard of Immediate Gratification) และมาตรฐานของพฤติกรรมที่ปรากฏอยู่ในสังคมนั้น ๆ

Gorge C.Homans (1950 : 34-35) เป็นนักสังคมวิทยาที่มองการกระทำของสังคมในแง่ของพฤติกรรม การแลกเปลี่ยน (Exchange Behaviorism) ในปี 1950 Homans ได้เขียนหนังสือ "กลุ่มมนุษย์" (Human Group) ซึ่งได้กล่าวถึงการศึกษา พฤติกรรมของมนุษย์ในกลุ่มต่าง ๆ เห็นว่าพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ประกอบด้วยหน่วย (Elements) ที่สำคัญ 3 ประการคือ

- 1) กิจกรรม (Activities)
- 2) การกระทำระหว่างกัน (Interaction)
- 3) ความรู้สึก (Sentiments)

Max Weber (1947 อ้างใน จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, 2524 : 59-63) ได้ศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์โดยให้คำจำกัดความกระทำว่า เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ ทั้งที่เป็นแบบเปิดเผยและลับ ซึ่งบุคคลผู้ทำกำหนดให้มีความหมายเป็นส่วนตัวตามความคิดของเวเบอร์ ความเข้าใจในระบบความหมายเกิดขึ้นได้ 2 ประการคือ

1) ความหมายส่วนตัวจากการกระทำของบุคคลหนึ่ง สามารถเข้าใจได้จากการสังเกตโดยตรง

2) มีการเข้าใจสิ่งเร้า เราสามารถแสดงความรู้สึกออกมาด้วยตัวเองในการให้เหตุผล ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของผู้นำ หรือถ้าการกระทำของบุคคลไม่มีเหตุผลแล้ว อาจจะเข้าใจส่วนประกอบแห่งอารมณ์ที่มีการกระทำเกิดขึ้น โดยอาศัยการเข้าไปมีส่วนร่วม ที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อมนุษย์ ผู้สังเกตไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับแนวทฤษฎี หรือจุดมุ่งหมายขั้นสูงสุดหรือค่านิยมของผู้นำ แต่โดยสติปัญญาแล้วเราอาจเข้าใจสถานการณ์ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องอีกนัยหนึ่ง การกระทำบางอย่างเกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นการเข้าใจ แรงกระตุ้นสามารถถือได้ว่าเป็นการอธิบายเวลาที่แท้จริงของการกระทำ เพราะว่าแรงกระตุ้นจะมี อยู่ในส่วนลึกของจิตใจ ผู้กระทำและสำหรับผู้สังเกตนั้นเป็นแรงกระตุ้นเป็นพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาพฤติกรรม

Max Weber กล่าวว่า การกระทำทางสังคม มี 4 ชั้น คือ

1) การกระทำที่มีเหตุผล เป็นการกระทำที่ใช้วิธีอันเหมาะสมในอันที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผล การกระทำดังกล่าวมุ่งไปในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

2) การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมเช่นกัน เพื่อที่จะทำให้ค่านิยมสูงสุดในชีวิตมีความสมบูรณ์พร้อม การกระทำเช่นนี้มุ่งไปในด้านจริยธรรมและศีลธรรมอย่างอื่น เพื่อการดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชีวิตทางสังคม

3) การกระทำตามประเพณี เป็นการกระทำที่ไม่เปลี่ยนแปลง โดยยึดแบบอย่างที่ทำกันมาในอดีตเป็นหลัก พฤติกรรมการกระทำตามประเพณีที่ไม่คำนึงถึงเหตุผล

4) การกระทำที่แฝงด้วยความเสนาหา การกระทำที่คำนึงถึงอารมณ์และความผูกพันทางจิตใจ ระหว่างผู้กระทำกับวัตถุที่เป็นจุดมุ่งหมายของการกระทำ การกระทำเช่นนี้ไม่คำนึงถึงเหตุผลอย่างอื่นใดทั้งสิ้น นอกจากเรื่องส่วนตัว

จิตวิทยา สุวรรณะขุ (2527 : 98-99) หน่วยหลักที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาทางสังคม คือ ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relation) ของสมาชิกในสังคมนั้น ระบบความสัมพันธ์ได้มีการแบ่งแยกจัดระเบียบตามองค์กรทางสังคม (Social Organization) ถ้าจะพิจารณาตัวบุคคลที่เป็นสมาชิกของสังคมตั้งแต่เกิดจนตายไปนั้น ในแต่ละช่วงชีวิตย่อมจะเข้าไปอยู่ภายใต้องค์กรทางสังคมตลอดเวลา เริ่มตั้งแต่ ครอบครัว สถานศึกษา องค์กรทางเศรษฐกิจ องค์กรทางการเมือง องค์กรทางศาสนา และองค์กรทางสังคมอื่น ๆ องค์กรทุกหน่วยจะมีส่วนอย่างสำคัญในการกำหนดโอกาสและความสามารถในการใช้โอกาสของบุคคล และในขณะเดียวกันก็จะเป็นผู้มีส่วนที่กำหนดบทบาทและประสิทธิภาพขององค์กรเช่นกัน

2.3.4 ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม (Theory of Social Psychology) (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, มปป. : 149-150)

Abraham Maslow ได้เสนอคติฐาน 2 ประการ ก่อนจะกล่าวถึงทฤษฎีว่า
ประการแรก มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการเกิดขึ้นเสมอ

ประการที่สอง ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นสมาชิก คือ คล้ายกันไปทุกวัฒนธรรม ความต้องการของมนุษย์สามารถแบ่งได้เป็น 5 ขั้นตอน คือ

1) ความต้องการทางสรีระ ได้แก่ ความต้องการในเรื่องการกิน การอยู่ ความสุขสบายทางกายทั้งปวง

2) ความต้องการสวัสดิภาพ ได้แก่ ความต้องการ ความปลอดภัย

3) ความต้องการความรัก และระหว่างบุคคล

4) ความต้องการการนิยมนับถือตนเอง

5) ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

David C. McClelland (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, มปป.: 154-155) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Need for Achievement) ว่าหมายถึง ความต้องการความสำเร็จจะแข่งขันเอาชนะเกณฑ์มาตรฐานคนที่มีแรงจูงใจชนิดนี้ จะมีลักษณะดังนี้คือ

- 1) กล้าเสี่ยงพอสมควร (Moderate risk taking)
- 2) ขยันขันแข็ง (Energetic)
- 3) รับผิดชอบในตนเอง (Individual responsibility)
- 4) ต้องการทราบแน่ชัดว่า การตัดสินใจของตนเองมีผลอย่างไร (Knowledge of results of Decision)
- 5) การคาดการณ์ส่วนล่วงหน้า (Anticipations of Future Possibility)
- 6) ความสันทัดในการจัดระบบงาน (Organization Skills)

จากทฤษฎีดังกล่าว ผู้ศึกษาสรุปได้ว่าความต้องการพื้นฐานที่เป็นปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม จะเป็นพลังที่เกิดจากความพึงพอใจของมนุษย์ เป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมมีส่วนร่วม และการเร่งให้เกิดกิจกรรมทางสังคม เพื่อให้คนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม โดยต้องมีความเข้าใจในวิถีชีวิต ที่ต้องการการมีสถานภาพที่เกี่ยวข้องในสังคม มีค่านิยมตามจารีตประเพณีที่ทำให้เกิดทัศนคติและความศรัทธา ของบุคคลต่อการพัฒนาโดยใช้สิ่งเร้าที่เหมาะสมนำไปสู่การที่สมาชิกใน ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ในรูปแบบของการมีส่วนร่วมและสมัครใจ

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่มสตรี

ในสังคมใดก็ตาม บุคคลจะต้องอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกัน จึงมักอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อความอยู่รอดในสังคม

นิตยา นวลศิริ (2534 : 118-119) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมกลุ่มสตรีในช่วงที่ผ่านมาเกิดขึ้นในหลาย ๆ ลักษณะดังนี้

- 1) กิจกรรมที่กำหนดมาจากส่วนกลางซึ่งเป็นนโยบายพัฒนาสตรีของประเทศ ที่จะต้องให้เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ เช่นการกำหนดให้มีการจัดตั้งและอบรมกลุ่มสตรีในทุกหมู่บ้าน ให้มีการตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับต่าง ๆ ขึ้น การกำหนดเช่นนี้หากมีวิธีการให้ความรู้ที่ดีและกลุ่มสตรีในท้องถิ่นมีความเข้าใจมีความพร้อมจะไม่เกิดปัญหา แต่ถ้าหากกลุ่มสตรียังไม่เข้าใจหรือการจัดตั้งกลุ่มสตรีกลุ่มใหม่ซ้ำซ้อนกับกลุ่มเก่าที่มีอยู่เดิมก็จะสร้างปัญหาความแตกแยกให้กับกลุ่มสตรีนั้นได้ ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใดแก่การพัฒนาสตรี

David C. McClelland (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, มปป.: 154-155) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Need for Achievement) ว่าหมายถึง ความต้องการความสำเร็จจะแข่งขันเอาชนะเกณฑ์มาตรฐานคนที่มีแรงจูงใจชนิดนี้ จะมีลักษณะดังนี้คือ

- 1) กล้าเสี่ยงพอสมควร (Moderate risk taking)
- 2) ขยันขันแข็ง (Energetic)
- 3) รับผิดชอบในตนเอง (Individual responsibility)
- 4) ต้องการทราบแน่ชัดว่า การตัดสินใจของตนเองมีผลอย่างไร (Knowledge of results of Decision)
- 5) การคาดการณ์ส่วนล่วงหน้า (Anticipations of Future Possibility)
- 6) ความสันทัดในการจัดระบบงาน (Organization Skills)

จากทฤษฎีดังกล่าว ผู้ศึกษาสรุปได้ว่าความต้องการพื้นฐานที่เป็นปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม จะเป็นพลังที่เกิดจากความพึงพอใจของมนุษย์ เป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมมีส่วนร่วม และการเร้าให้เกิดกิจกรรมทางสังคม เพื่อให้คนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม โดยต้องมีความเข้าใจในวิถีชีวิต ที่ต้องการการมีสภาพที่เกี่ยข้องในสังคม มีค่านิยมตามจารีตประเพณีที่ทำให้เกิดทัศนคติและความศรัทธา ของบุคคลต่อการพัฒนาโดยใช้สิ่งเร้าที่เหมาะสมนำไปสู่การที่สมาชิกใน ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ในรูปแบบของการมีส่วนร่วมและสมัครใจ

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่มสตรี

ในสังคมใดก็ตาม บุคคลจะต้องอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกัน จึงมักอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อความอยู่รอดในสังคม

นิตยา นวลศิริ (2534 : 118-119) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมกลุ่มสตรีในช่วงที่ผ่านมาเกิดขึ้นในหลาย ๆ ลักษณะดังนี้

- 1) กิจกรรมที่กำหนดมาจากส่วนกลางซึ่งเป็นนโยบายพัฒนาสตรีของประเทศ ที่จะต้องให้เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ เช่นการกำหนดให้มีการจัดตั้งและอบรมกลุ่มสตรีในทุกหมู่บ้าน ให้มีการตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับต่าง ๆ ขึ้น การกำหนดเช่นนี้หากมีวิธีการให้ความรู้ที่ดีและกลุ่มสตรีในท้องถิ่นมีความเข้าใจมีความพร้อมจะไม่เกิดปัญหา แต่ถ้าหากกลุ่มสตรียังไม่เข้าใจหรือการจัดตั้งกลุ่มสตรีกลุ่มใหม่ซ้ำซ้อนกับกลุ่มเก่าที่มีอยู่เดิมก็จะสร้างปัญหาความแตกแยกให้กับกลุ่มสตรีนั้นได้ ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใดแก่การพัฒนาสตรี

2) กิจกรรมเลียนแบบ เกิดจากกลุ่มสตรีได้เห็นสตรีอื่น ๆ ทำแล้วประสบความสำเร็จหรือทำแล้วได้ประโยชน์ จึงคิดอยากจะทำบ้าง โดยมีได้ดูถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่น หรือความเป็นไปได้ทางการตลาดของกลุ่มคน กิจกรรมลักษณะนี้เกิดขึ้นมามากมายและจบลงด้วยการสูญเสียบประมาณ เวลา และความรู้สึกรับของคนรอบข้าง รวมทั้งความมั่นใจของกลุ่มเองที่จะคิดริเริ่มทำกิจกรรมต่อ ๆ ไป

3) กิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของกลุ่ม เนื่องจากกลุ่มประสบปัญหาบางประการและได้คิดจะทำให้กิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา กิจกรรมลักษณะนี้หากกลุ่มสามารถทำกิจกรรมที่แก้ปัญหาได้ตรงจุด และลุล่วงไปได้ ก็จะทำให้สมาชิกกลุ่มได้รับประโยชน์ สร้างสัมพันธภาพในกลุ่มให้ต่อเนื่องสืบไปบุคคลรอบข้างทั้งพ่อแม่และผู้นำก็ให้ความเชื่อถือยอมรับ ซึ่งจะต่อเนื่องไปถึงการเปิดโอกาสให้กลุ่มสตรีมีส่วนร่วมในกิจกรรม ที่สามารถแก้ปัญหาที่กลุ่มหรือชุมชนประสบอยู่ และหากสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสตรีด้วยแล้ว ยิ่งจะประสบผลสำเร็จสูง นอกจากนี้ยังเสนอว่าการจัดกิจกรรมของกลุ่มสตรี ควรจะมีพื้นฐานการพิจารณาเลือกจัดกิจกรรมจากหน้าที่ ความรับผิดชอบที่สตรีพึงปฏิบัติซึ่งได้แก่

1) กิจกรรมเพื่อกระบวนการการเรียนรู้แก่สตรีเอง ตลอดไปถึงสมาชิกในครอบครัว เช่น จัดกลุ่มเพิ่มพูนการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน การเข้ารับการอบรม สัมมนา ความรู้ในด้านต่าง ๆ ตลอดถึงการรับข้อมูลข่าวสารที่เข้าสู่ชุมชนอย่างพินิจพิเคราะห์ เพื่อนำไปเลือกใช้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์ เนื่องจากปัจจุบันมีข้อมูลข่าวสารหลากหลาย เข้าสู่ชุมชนทั้งที่เป็นประโยชน์ และที่จะทำให้สภาพความเป็นอยู่ และความสัมพันธ์ของตนในชุมชนเปลี่ยนไปในทางที่เลวลง

2) กิจกรรมเพื่อการพัฒนาสุขภาพอนามัยของตนเอง และสมาชิกในครอบครัวให้มีสุขภาพดีสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3) กิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายของครอบครัวและกลุ่ม ซึ่งต้องพิจารณาจากสภาพดินฟ้าอากาศ วัตถุดิบที่มีอยู่ตลอดจนถึงระยะทางความใกล้ไกลของชุมชนกับตลาด

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นองค์กรประชาชนรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีสมาชิกประกอบด้วย ภรรยาของเกษตรกรหรือบุตรหลานของเกษตรกรที่พันธุคุณสมบัติการเป็นสมาชิกยุวเกษตรกรได้รวมตัวกันขึ้นในด้านความคิด กำลังกาย กำลังทรัพย์ และจิตใจ เพื่อร่วมกันทำงานช่วยแก้ไขปัญหาของครอบครัวเกษตรกรในหมู่บ้านหรือตำบลนั้น ๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ของการอยู่ดีกินดี มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ และมีความมั่นคงของชีวิตครอบครัว อันเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น เป็นผลสืบเนื่องให้เศรษฐกิจของดีขึ้นด้วย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2530 : 5) และนอกจากการดำเนินงานกลุ่มแม่

บ้านเกษตรกรจะช่วยแก้ปัญหาความยากจน และยังมุ่งเน้นพัฒนาคนด้วย ซึ่งมีสาระพอสังเขป ดังนี้

2.5.1 ความหมายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ภรรยาหรือบุตรหลานหญิงของเกษตรกร ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี และพ้นจากการเป็นสมาชิกยุวเกษตรกร ได้รวมตัวกันในด้านความคิด กำลังกาย กำลังทรัพยากรและจิตใจ เพื่อร่วมกันทำงานช่วยกันแก้ไขปัญหา และปรับปรุง สภาพชีวิตของครอบครัวเกษตรกรในด้านเกษตรกรรมและความเป็นอยู่ ให้มีรายได้ดี สุขภาพ อนามัยสมบูรณ์ มีความมั่นคงของชีวิตครอบครัว อันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาทางด้าน เศรษฐกิจ ในระดับครัวเรือนของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น เป็นผลสืบเนื่องช่วยให้เศรษฐกิจของชาติดีขึ้นด้วย ทั้งนี้ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่จัดตั้งอยู่นั้น ไม่ได้เป็นนิติบุคคลเหมือนกลุ่มเกษตรกร แต่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร (พิงพิศ ดุลยพัชร, 2530 :155)

2.5.2 ความเป็นมาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2511 โดยมีนโยบายเน้นหนักเพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยการให้บริการวิชาการเคหกิจเกษตรให้แก่ยุวชนเกษตรกรหญิง สตรีชาวนา แม่บ้านเกษตรกร ที่รวมตัวเป็นกลุ่มแบบชั่วคราว แล้วนำความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัว จนกระทั่งปี พ.ศ.2515 แม่บ้านเกษตรกรที่หมู่บ้านป่าคำ อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ได้รวมตัวเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อปรับปรุง สภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่ม นับเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มแรกของประเทศไทย ต่อมาปี พ.ศ.2518 ได้มีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างชัดเจนและมีนโยบายดำเนินงานที่ครอบคลุม บทบาทของแม่บ้านเกษตรกร โดยสนับสนุนให้มีการดำเนินงานส่งเสริมวิชาการเกษตรในกลุ่มแม่ บ้านเกษตรกรด้วย นอกเหนือจากการส่งเสริมวิชาการด้านเคหกิจเกษตร มีผลให้ แม่บ้าน เกษตรกรได้ปรับปรุงบทบาทของตน ในการปรับปรุงด้านการประกอบอาชีพ และความเป็นอยู่ ของครอบครัวเพิ่มขึ้น

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้ขยายวงกว้างขึ้น และเป็นที่รู้จักมากขึ้นในฐานะแกนนำ ในการผลิตอาหารเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหาร และกิจกรรมการนำเอาผลผลิตเกษตร มาประกอบอาหารที่มีคุณค่าสำหรับครอบครัว ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติดังฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ได้มีแนวนโยบายที่มุ่งสนับสนุนการแก้ปัญหาการเกษตรของ ประเทศ ซึ่งเป็นบทบาทโดยตรงของแม่บ้านในการทำกิจกรรมในไร่นา และการนำเอาผลผลิตที่ได้ มาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต (ฝ่ายเคหกิจเกษตร, 2531 ก : 1-2)

2.5.3 นโยบายงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

- 1) สนับสนุนให้สตรีเกษตรกรได้รับความรู้ในด้านการเกษตร ด้านเคหกิจเกษตร และด้านธุรกิจเกษตร
- 2) สนับสนุนให้สตรีเกษตรกรได้รวมตัวเป็นกลุ่ม เรียกว่า “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร
- 3) ผสมผสานโครงการด้านเคหกิจเกษตร และด้านการเกษตร ให้แก่สตรีเกษตรกรเพื่อให้ครอบครัวเกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 4) พัฒนาสตรีเกษตรกรให้มีความก้าวหน้า มีระเบียบวินัยและทัศนคติที่ถูกต้อง เพื่อสามารถวางแผนพัฒนาครอบครัวและชุมชนได้
- 5) มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ในการพัฒนาให้สตรีเกษตรกรมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาตนเองและชุมชน

2.5.4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

- 1) เพื่อเป็นสื่อกลางในการรับและถ่ายทอดความรู้ด้านเคหกิจเกษตร ด้านการเกษตร และด้านธุรกิจเกษตร
- 2) เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจัดทำโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านเคหกิจเกษตร และการเกษตรมาแก้ไขปัญหามุมบ้าน ตำบล
- 3) เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน
- 4) เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสามารถดำเนินกิจกรรมเพิ่มรายได้ เพื่อเป็นพื้นฐานของสหกรณ์ในอนาคต

2.5.5 เป้าหมายการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

- 1) จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล แล้วเป็นอันดับแรก
- 2) จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในหมู่บ้านหลักส่งเสริมการเกษตร เป็นอันดับสอง
- 3) จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในพื้นที่ที่มีความต้องการ และสนใจที่จะรวมตัวกันเป็นอันดับต่อไป

2.5.6 ระเบียบการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ระเบียบในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีดังนี้

- 1) เป็นภรรยาหรือบุตรหลานหญิงของเกษตรกร ถ้าเป็นโสดต้องมีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป
- 2) ถือความสมัครใจไม่มีการบังคับ จึงไม่เสียค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น แต่หัวหน้าครอบครัวต้องเห็นชอบด้วย

3) ผู้สมัครต้องกรอกแบบฟอร์มในใบสมัครให้เรียบร้อย ยื่นต่อที่ปรึกษากลุ่ม (ถ้ามี) หรือยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงาน

4) ผู้สมัครควรมีกิจกรรมเน้นหนักอย่างใดอย่างหนึ่งที่น่าสนใจ เช่น การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การแปรรูปอาหาร การถนอมอาหาร การตัดเย็บเสื้อผ้า ศิลปประดิษฐ์หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเกษตรและการพัฒนาครอบครัว

5) ผู้สมัครต้องจัดหาอุปกรณ์ในการฝึกหัดมาด้วยตนเองเมื่อเข้ารับการอบรมวิชาต่าง ๆ จากทางราชการ และจะต้องเข้ารับการอบรมตามเวลาที่กำหนดให้โดยสม่ำเสมอ

6) ผู้สมัครทุกคนต้องร่วมใจทำให้กลุ่มมั่นคง ร่วมวางแผนการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาอาชีพและกลุ่มให้ดีขึ้น

7) ให้ความช่วยเหลือและนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ผู้อื่น

8) ให้ความร่วมมือกับทางราชการในโอกาสอันสมควร

2.5.7 องค์การของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

องค์กรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีโครงสร้าง และรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ฝ่ายเคหกิจเกษตร, 2533 : 2-3)

1) ชื่อกลุ่ม ให้ใช้ชื่อว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแล้วตามด้วย ชื่อที่สมาชิกกลุ่มจัดตั้งขึ้นเอง

2) โครงสร้าง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบด้วยสตรีเกษตรกรจำนวนไม่น้อยกว่า 15 คน เข้าเป็นสมาชิก และสมาชิกคัดเลือกคนในกลุ่มขึ้นมา 5 คน เพื่อรับตำแหน่งคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ โดยจะอยู่ในตำแหน่งได้ครั้งละ 1 ปี และจะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการทุก ๆ 1 ปี

3) คุณสมบัติของสมาชิก

- ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และพ้นจากภาวะการเป็นยุวเกษตรกรแล้ว
- มีปัญหา ความต้องการ และความสนใจร่วมกัน
- อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน หรือหมู่บ้านใกล้เคียง

4) บทบาทของคณะกรรมการกลุ่มและสมาชิก

หน้าที่ของประธาน

- เป็นประธานในการประชุมประจำเดือนและการประชุมพิเศษอื่น ๆ
 - เป็นประธานกรรมการวางแผนโครงการ ประชุมหารือเพื่อวางแผนโครงการ
- บันทึกกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำตลอดทั้งปี และจัดสรรงานต่าง ๆ
- เตรียมเรื่องราวที่จะประชุมล่วงหน้า
 - แต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ถ้าจำเป็น
 - ติดต่อประสานงานกับกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - ติดต่อปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงาน และที่ปรึกษาท้องถิ่น

ดำเนินงาน

- ช่วยในการจัดทำรายงานประจำปีของกลุ่ม แล้วเสนอต่อเจ้าหน้าที่ผู้

หน้าที่ของรองประธาน

- เป็นประธานในที่ประชุม เมื่อประธานไม่อยู่
- ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานตามที่ประธานมอบหมาย
- จัดเตรียมสถานที่ประชุมและร่วมกับประธานเตรียมเรื่องที่จะประชุมล่วงหน้า

หน้า

- ติดต่อประสานงาน และปฏิบัติงานร่วมกับประธานอย่างใกล้ชิด

หน้าที่ของเลขานุการ

- จัดรายงานการประชุมทุกครั้ง
- จัดทำทะเบียนรายชื่อ ที่อยู่ และประวัติที่จำเป็นของสมาชิกแต่ละคน
- ทำรายงานจำนวนสมาชิกทั้งหมดในกลุ่มเมื่อต้นปี (มกราคม) แจ้งจำนวนสมาชิกที่ลาออก และเข้าใหม่ตลอดจนกิจกรรมเน้นหนักของสมาชิกแต่ละคนให้ที่ปรึกษาทราบ และเสนอเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานต่อไป

- รายงานการประชุมครั้งที่แล้ว ให้สมาชิกทราบในการประชุม เพื่อรับรองการประชุมครั้งที่แล้ว

ประชุม

หน้าที่ของเหรัญญิก

- เก็บรักษาเงิน, แสดงรายรับ-จ่ายของกลุ่มที่มีขึ้น จากการเสียสละกำลังทรัพย์หรือการหารายได้พิเศษ จากกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกภายในกลุ่ม
- ควบคุมการจ่ายเงินของคณะกรรมการ
- แสดงรายรับ-จ่ายของกลุ่มให้สมาชิกทราบทุกเดือน

หน้าที่ของประชาสัมพันธ์

- เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ไปติดต่อกับหน่วยราชการต่าง ๆ
- เป็นผู้ทำเรื่องราว ที่เป็นมติของกลุ่ม ติดต่อประสานงานระหว่างกลุ่มแจ้งข่าวและรายงานเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้กลุ่มทราบ
- เผยแพร่และประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่ม

หน้าที่ของสมาชิก

- ให้ความร่วมมือในด้านการดำเนินงานต่าง ๆ แก่กลุ่มเพื่อทำให้กลุ่มเกิดความเจริญก้าวหน้า เช่น การวางแผนการจัดกิจกรรมและโครงการ เป็นต้น
- นำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว และอาชีพของตน เป็นแกนในการกระจายความรู้ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครอบครัวเกษตรกรเพื่อนบ้าน

- เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกเดือน และเสนอข้อคิดเห็นในการประชุม

2.5.8 ที่ปรึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ที่ปรึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง บุคคลซึ่งอาจเป็นหญิงหรือชายก็ได้ ที่รับผิดชอบในการให้คำแนะนำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเกี่ยวกับการดำเนินงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบผลสำเร็จ โดยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ที่ปรึกษาด้านบริหารและวิชาการ หมายถึง บุคคลในท้องถิ่นนั้นที่สามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตร ในการดำเนินงานเกษตร เกษตร และด้านการเกษตร ที่จะนำไปสู่การพัฒนาครอบครัวเกษตรกรรวมทั้งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคง ซึ่งอาจประกอบด้วยบุคคล 2 ประเภทคือ

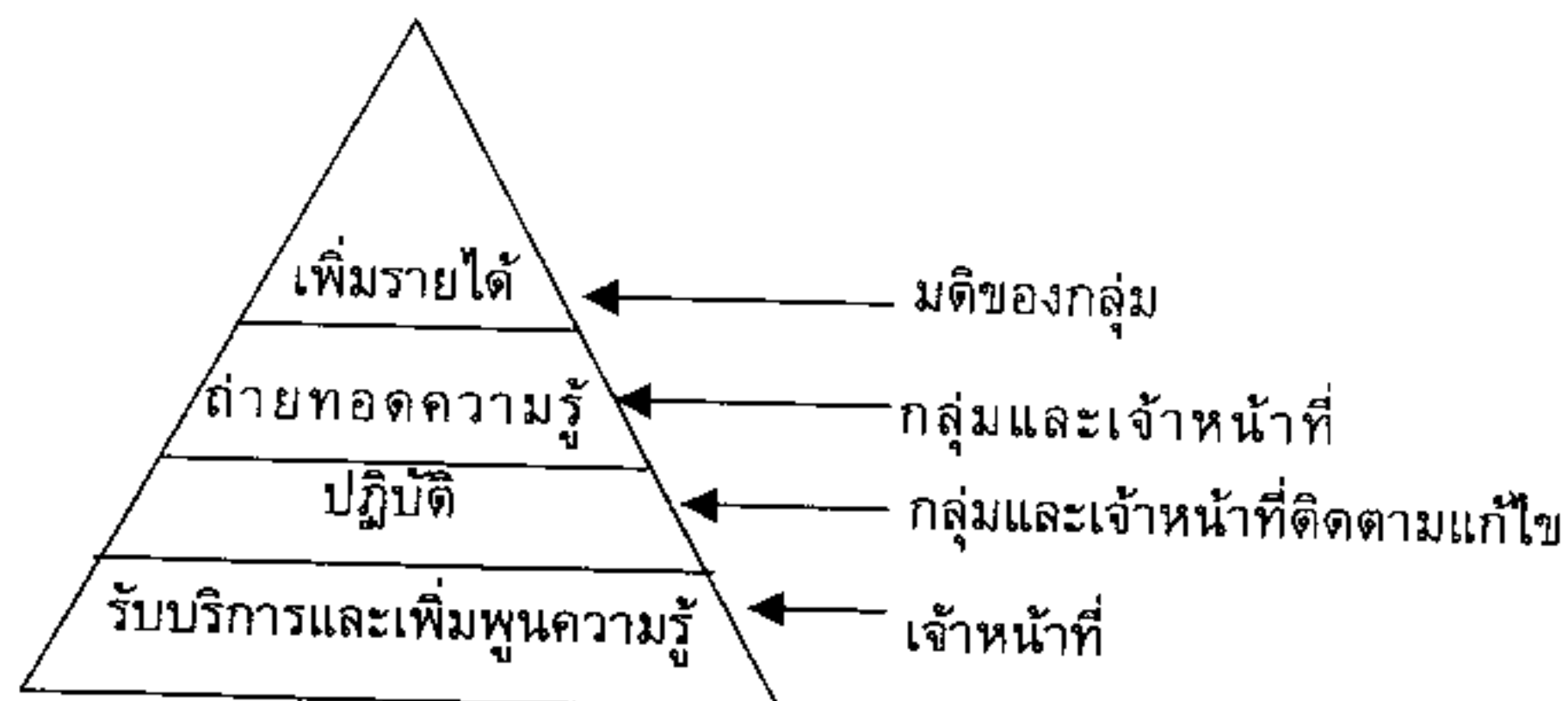
- เจ้าหน้าที่วิชาการของหน่วยงานรัฐบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ
- บุคคลอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่ทางด้านวิชาการของรัฐบาลและมีที่พักอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ

2) ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ หมายถึง บุคคลที่ไม่พักอาศัยอยู่ในท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของกลุ่ม แต่มีความสนใจในงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และมีความประสงค์จะสนับสนุนงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.5.9 รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถจำแนกได้เป็นขั้นตอน ดังนี้ (ฝ่ายเกษตร, 2531 ก : 1-2)

แผนภูมิที่ 2.2 รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ขั้นที่ 1 สตรีเกษตรกรสนใจรวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มแม่บ้าน เพื่อรับความรู้ ด้านเคหกิจเกษตรและการเกษตร จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ

ขั้นที่ 2 กลุ่มดำเนินการโดยการนำเอาความรู้จากขั้นที่ 1 มาปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาในครอบครัวหรือกลุ่ม เช่น ปัญหาด้านอาหารและโภชนาการ ปัญหาด้านการใช้ผลผลิต ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะคอยแนะนำและเป็นพี่เลี้ยง

ขั้นที่ 3 กลุ่มและสมาชิกสามารถนำความรู้ที่ได้รับและปฏิบัติได้แล้วนั้น ไปถ่ายทอดให้แก่ครอบครัวเกษตรกรใกล้เคียง ให้มีความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติตามได้

ขั้นที่ 4 กลุ่มอาจมีความสามารถจัดกิจกรรมเฉพาะของกลุ่มขึ้นเอง โดยดำเนินการร่วมกันในรูปโครงการ อาจเป็นโครงการในด้านเพิ่มรายได้ต่าง ๆ หรือโครงการทางสังคมเพื่อยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของครอบครัว และสังคมเกษตรให้ดียิ่งขึ้น

การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแบ่งเป็น(ฝ่ายเคหกิจเกษตร, 2531: 3-4)

- 1) แม่บ้านเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน
- 2) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายซึ่งเป็นที่ยอมรับแล้ว และต้องมีกิจกรรมนำไปสู่เป้าหมายนั้น
- 3) พิจารณาหาทางแก้ไขปัญหา หาสาเหตุและแก้ไขปัญหาดตามลำดับความสำคัญ

4) วางแผนการแก้ไขปัญหา ทำอะไร ที่ไหน ทำอย่างไร ใครทำ ทำเมื่อใด

5) ดำเนินงานตามแผนที่ตกลงไว้ โดยร่วมมือร่วมใจกันทำ

6) ประเมินผลการดำเนินงานโครงการ โดยกลุ่มและสมาชิกร่วมกัน

จากการดำเนินงานดังกล่าวนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดคือตัวกลุ่ม นั่นคือคณะกรรมการ และสมาชิกต้องรับบทบาท หน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานกลุ่ม มีความเป็นธรรม ซื่อสัตย์ เสียสละ นอกจากนี้ต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดการกลุ่ม ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินงานกลุ่มเป็นอย่างมาก

2.5.10 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) การถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในด้านเคหกิจเกษตรและการเกษตร โดยวิธีการฝึกอบรม การสาธิต ทัศนศึกษาดูงาน เป็นต้น

2) การบริหารงานกลุ่ม ได้แก่ การกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับ การประชุมและรายงานการประชุม การจัดทำทะเบียนรายชื่อสมาชิก การวางแผนโครงการและกิจกรรม การจัดทำโครงการและกิจกรรมตามแผนที่ได้กำหนดไว้ การจัดทำบัญชีรายรับ - ราย

จ่ายเบื้องต้น การจัดทำรายงานข้อมูลและผลการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ผลงานของกลุ่ม การให้สวัสดิการ และปันผลให้แก่สมาชิก เป็นต้น

3) การทำธุรกิจกลุ่ม ได้แก่ มีร้านค้าจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค วัสดุ การเกษตร ปุ๋ย ยาเคมี เมล็ดพันธุ์พืช การรวมกันซื้อ - รวมกันขายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ การปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิตเกษตรจำหน่าย การผลิต เพื่ออุตสาหกรรม การให้บริการสินเชื่อในด้านปัจจัยการผลิต การให้สมาชิกกู้ยืมเงินเพื่อไป ประกอบอาชีพ

4) การพัฒนาชุมชน ได้แก่ การพัฒนาหมู่บ้าน ถนน โรงเรียน การ ปลุกต้นไม้ การตัดแต่งต้นไม้ การร่วมประเพณีต่าง ๆ ทั้งในและนอกหมู่บ้าน เป็นต้น

2.5.11 ลักษณะการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) กิจกรรมทุกประเภทต้องได้รับการอนุมัติจากมติของที่ประชุมใหญ่โดยมีเสียงสนับสนุนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของสมาชิกทั้งหมด ทั้งนี้ต้องมีแผนงานโครงการชัดเจน จึงจะดำเนินการได้

2) กำหนดให้มีการประชุมทางการบริหารทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการติดตามความก้าวหน้าของงานโครงการและงานแผนปฏิบัติงานของแต่ละเดือน

3) กรณีกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน สามารถเรียกประชุมได้ทันที

4) การจัดการด้านการประชุมเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร ซึ่งจะดำเนินการกันเองระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก โดยมีที่ปรึกษาท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะ

2.5.12 บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กลุ่มงาน เเคหกิจเกษตร, 2537 : 7)

1) วางแผนพัฒนากลุ่ม กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง โดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรและเจ้าหน้าที่พนักงาน เเคหกิจเกษตร หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น เพื่อจัดทำโครงการให้ตรงกับความต้องการของสมาชิก สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และแผนพัฒนาท้องถิ่น

2) เป็นตัวแทนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในการเสนอปัญหาที่กลุ่มไม่สามารถจะแก้ไขได้ให้คณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อขอความช่วยเหลือจากสภาตำบลตามระบบการบริหารทางราชการ หรือเสนอปัญหาคือหน่วยงานภาคเอกชนเพื่อขอความช่วยเหลือ

3) สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนากิจกรรมของกลุ่ม และสมาชิก ตลอดจนส่งเสริมด้านการตลาด

4) รวบรวมข้อมูลการดำเนินงานต่าง ๆ ของกลุ่มและสมาชิก

5) สรุปผลการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มและสมาชิก พร้อมทั้งปัญหา และข้อเสนอแนะ รายงานต่อสำนักงานเกษตรอำเภอทุกปี

6) ร่วมประเมินผลกับเจ้าหน้าที่เพื่อทราบปัญหาอุปสรรค และหาทางแก้ไข

7) ร่วมมือกับกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มเยาวชนเกษตร กลุ่มสหกรณ์องค์กรสตรี เพื่อดำเนินธุรกิจในการรวมกันซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และรวมกันขายผลผลิตเกษตร, ร่วมลงทุนในธุรกิจอื่น ๆ และรวมพลังเกษตรกรให้มีอำนาจการต่อรอง

8) ปลุกฝังนิสัยรักในอาชีพการเกษตรแก่บุตร-หลาน ตลอดจนรักถิ่นฐานอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี และสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ยั่งยืน

9) ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานกลุ่ม

2.5.13 บทบาทเจ้าหน้าที่ต้องงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กลุ่มงานเคหกิจเกษตร, 2537: 9)

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมายนั้น ขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ ในระดับตำบลมีบทบาทต่อการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังนี้

1) เจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้การทำงานกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เช่น ความรู้ด้านสังคม, กระบวนการพัฒนากลุ่ม การทำธุรกิจและการบัญชี การศึกษาข้อมูลทางกายภาพชีวภาพ สังคมและเศรษฐกิจ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาทางเลือกสนับสนุนการทำงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2) เจ้าหน้าที่ต้องรู้ปัญหา สภาพท้องถิ่นอย่างแท้จริงเพื่อช่วยเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำในการวางแผนโครงการต่าง ๆ และพิจารณาโครงการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐแก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร่วมกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร มีหน้าที่บริการให้ความรู้ตามความต้องการของกลุ่มเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและอาชีพเกษตร

4) ประสานงานกับกลุ่มบ้านเกษตรกร สถาบันเกษตรกรต่าง ๆ ส่งเสริมความสัมพันธ์ให้กลุ่มพึ่งพากันและกัน เพื่อสร้างพลังสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็ง

5) ประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐ เอกชน ในการจัดทำโครงการกิจกรรมของกลุ่ม

6) ร่วมประชุม และเยี่ยมเยียนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตามระบบส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้คำแนะนำให้คำปรึกษาแก่กลุ่ม

7) ติดตามและประเมินผลงานของกลุ่ม โดยการจัดระดับตามมาตรฐานกลุ่ม เพื่อพัฒนากลุ่มให้เป็นองค์กรเกษตรกรในระดับท้องถิ่นและพึ่งตนเองได้

8) ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสันทราย และอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วม กิจกรรมกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอิสระดังนี้ คือ อายุ รายได้ ประสบการณ์การฝึกอบรม ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร และความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการทำนาย การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ และกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ มีเพียง 2 ตัวแปร คือ ประสบการณ์การฝึกอบรมและระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม

นวลจันทร์ ศักดิ์ธนากุล (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยความจำเป็นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการแก้ไขปัญหาคือทัศนคติความจำเป็นพื้นฐาน เรื่อง การขาดสารอาหารในเด็ก ได้แก่ ปัจจัยที่มาจากการปฏิบัติในการสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ คปต. (สาธารณสุขตำบล) โดยส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ดำเนินการเอง ไม่ได้มอบหมายให้คณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่จะดำเนินการร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) และปัจจัยภายนอกที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง ได้แก่ กองทุนอาหารเสริม ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้งด้านความรู้ และการปฏิบัติ ตามกระบวนการ จปฐ. ตลอดจนการปฏิบัติในการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาก็ไม่ได้เป็นปัจจัยหลักในการแก้ไขปัญหาคือการขาดสารอาหารของเด็กในหมู่บ้านที่ศึกษาครั้งนี้ สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องความรู้เรื่อง จปฐ. และเรื่องการแก้ไขการขาดสารอาหาร ไม่มีผลต่อการแก้ปัญหาคือปัญหาโดยตรง ส่วนการปฏิบัติของประชาชนในการแก้ไขปัญหาคือการขาดสารอาหารในเด็ก มีผลต่อการแก้ปัญหาคือ

2) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการแก้ปัญหาคือทัศนคติความจำเป็นพื้นฐาน เรื่อง การปลูกพืชหมุนเวียน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจปฏิบัติของประชาชนโดยตรงได้แก่ ปัจจัยของสภาพพื้นที่ แหล่งน้ำ อาชีพและเหตุผลทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลให้ประชาชนเรียนรู้ และตัดสินใจในการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ

योगโย สวัสดิ์พล (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเท่ากับร้อยละ 79.2 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของกลุ่มอยู่ในเกณฑ์ดี และมีความ

คิดเห็นว่ากลุ่มควรมีข้อมูลด้านการตลาดก่อนที่จะส่งเสริมให้ผลิต เพื่อเป็นผลดีทางด้านเศรษฐกิจ และคณะกรรมการกลุ่มควรมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมากกว่า 1 ปี และจากการทดสอบ สมมติฐานปรากฏว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับบทบาท การดำเนินงานกิจกรรมส่วนบุคคลด้านสัตว์ กิจกรรมกลุ่มย่อยด้านพืช และด้านเคหกิจเกษตร การเข้าร่วมการแสดงการสาธิตด้านการเกษตร และการไปทัศนศึกษาแตกต่างกัน ส่วนสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีรายได้แตกต่างกัน มีกิจกรรมรวมด้านสัตว์ การเข้าร่วมแสดงการสาธิต ด้านการเกษตรและการไปทัศนศึกษาแตกต่างกัน นอกจากนั้นยังพบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงาน การเป็นผู้บรรยาย ความรู้ด้านการเกษตรภายในกลุ่ม และการเข้าค่ายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

ชมพูท ผลกล้วย (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมี ส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ผู้ใช้น้ำในการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบชลประทานในไร่นา: ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ ลพบุรี จำกัด ในเขตชลประทานโคกกระเทียม อ.เมือง จ.ลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลหลักที่เกษตรกรสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพราะต้องการให้มีการรวมตัวกันในการบำรุงรักษา เหตุผลรองก็คือ ต้องการได้รับน้ำสะดวกขึ้น และมีเหตุผลอื่น ๆ เช่น ได้รับชุดลอกในราคาถูกกว่าเอกชน ได้รับความสะดวกสบายในการชุดลอก ในด้านการมี ส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้ง กรรมการมากที่สุด และน้อยที่สุดเป็นการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมใหญ่และประชุมกลุ่ม ส่วนในด้านการบำรุงรักษาพบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมมากที่สุดในการร่วมมือกันถางหญ้า และกำจัด วัชพืช และสมาชิกมีส่วนร่วมในการออกเงินชุดลอกคูน้ำน้อยที่สุด ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการ ดำเนินงานและการบำรุงรักษาของสมาชิกได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัว เรือน ระดับรายได้และการถือครองที่ดิน ส่วนระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ ความรู้ ความเข้าใจในสหกรณ์ จำนวนแปลงที่ดินถือครอง ลักษณะการถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์ จากที่ดินและสภาพการได้รับน้ำ ไม่มีผลต่อการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบชลประทานของ สมาชิก

อนันต์ วันไชยธนวงศ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อบท บาทของประธาน กลุ่มสหกรณ์การเกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ด้านบทบาททั่วไปนั้นทัศนคติต่องานที่ทำเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสอดคล้องของบทบาทฯ ส่วน บทบาทเกี่ยวกับธุรกิจของสหกรณ์ พบว่า ในส่วนของบทบาทด้านธุรกิจเงินกู้ยืมนั้นทัศนคติต่องาน ที่ทำและระดับชั้นของสหกรณ์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสอดคล้องของบทบาทฯ ส่วนบทบาทใน ด้านธุรกิจซื้อ พบว่า อายุและทัศนคติต่องานที่ทำเป็นปัจจัยที่มีผลสอดคล้องของบทบาทฯ และ สำหรับในธุรกิจขายนั้น พบว่า ไม่มีปัจจัยใด ๆ เลยที่มีผลต่อความสอดคล้องของบทบาทฯ

กัลยา จิตรเกลี้ยง (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิก ต่อบทบาทของคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ และกิจกรรมหลักของกลุ่มเกษตรกรบ้านตะไหมด

อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง พบว่า ความพึงพอใจในกิจกรรมการรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกไปจำหน่าย การอบรมทฤษฎี การจำหน่าย ปัจจัยการผลิตและเครื่องอุปโภคบริโภค และกิจกรรมการส่งเสริมเผยแพร่วิชาการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหลัก

สมจิตร ชีระบุญชัยกุล (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า สมาชิกมีอายุเฉลี่ย 39 ปี ส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว จบการศึกษาภาคบังคับ สามารถอ่านได้ดีและเขียนได้บ้างมีจำนวนบุตรสมาชิกและแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 3 คน 4 คน และ 5 คน ตามลำดับ มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 27 ไร่ มีการทำนาเป็นอาชีพรอง มีรายได้ทั้งในและนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 37,658 บาท ต่อครอบครัวต่อปี และมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในเกณฑ์มาก

สมาชิกมีระดับทัศนคติที่ดีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรได้แก่ (1) ด้านลักษณะการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร สมาชิกมีระดับทัศนคติที่ดีต่อการใช้อุปกรณ์การสอน วิธีการส่งเสริม การจดบันทึก เนื้อหาวิชา และมีระดับทัศนคติปานกลางต่อการวางแผน (2) ด้านเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร สมาชิกมีระดับทัศนคติที่ดีต่อลักษณะการพูด บุคลิกภาพ ความสามารถในการให้ความรู้และการแก้ปัญหา มนุษย์สัมพันธ์ การประสานงาน และมีระดับทัศนคติปานกลางต่อการติดตาม

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางส่วนมีปัญหาดังนี้ (1) ด้านการรับความรู้ ได้แก่ การไม่มีเวลาเข้ารับการฝึกอบรม ความรู้ที่เจ้าหน้าที่ถ่ายทอดเข้าใจยาก ความจำและสายตาไม่ดี เนื้อหาวิชาไม่น่าสนใจ ระยะเวลาการฝึกอบรมน้อยเกินไป ฤดูกาลฝึกอบรมน้อยเกินไป ฤดูกาลฝึกอบรมบางช่วงไม่เหมาะสม (2) ด้านการดำเนินกิจกรรมส่วนตัวสมาชิก ขาดความรู้ เงินทุน วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรม ตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์ขาดคุณภาพ (3) ด้านการบริหาร ได้แก่ การประชุมกลุ่มขาดความต่อเนื่อง คณะกรรมการหมู่บ้านให้ความสนใจกลุ่มน้อย และคณะกรรมการบริหารงานในกลุ่มไม่เข้มแข็ง ขณะเดียวกันสมาชิกบางส่วนมีความต้องการดังนี้ การฝึกอบรมวิชาการเกษตร การถนอมอาหารและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร อาหารและโภชนาการ การจัดบ้านเรือน ศิลปประดิษฐ์ และต้องการให้เจ้าหน้าที่มีการติดตามเยี่ยมเยียนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการไปทัศนศึกษา

การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับความแตกต่างกัน ในแต่ละลักษณะพื้นฐานทั่วไป พบว่า สมาชิกที่มีความแตกต่างกันในเรื่องอายุ จำนวนบุตร จำนวนสมาชิกและแรงงานในครอบครัว ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร อาชีพหลัก อาชีพรอง มีระดับทัศนคติต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตร แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วิโรจน์ กานุรักษ์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า

กรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านดีเด่น ปฏิบัติงานแตกต่างกับกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ไม่ได้รับรางวัลดีเด่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน คือ ความรู้ความเข้าใจในงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ การสนับสนุนของผู้นำท้องถิ่น และความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้าน ส่วนระดับการศึกษา และรายได้ของคณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน

สำราญ จิตมานะ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชน ของจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ สถานภาพในชุมชนระดับการครองชีพ อำนาจตัดสินใจในครอบครัว การรับข่าวสารด้านการพัฒนาชุมชน การติดต่อสัมพันธ์กับผู้นำการเปลี่ยนแปลงของรัฐ การได้รับการยอมรับจากผู้นำที่เป็นทางการ ความรู้ความเข้าใจในหลักการพัฒนาชุมชน และเจตคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชุมชน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนได้แก่ วยสถานภาพการสมรส และผู้ที่เป็นภรรยาในครอบครัว

2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรีในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) ผู้นำสตรีในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ในด้านการร่วมดำเนินกิจกรรมการพัฒนามากที่สุด และรองลงมาคือ ด้านการศึกษาชุมชน การติดตามประเมินผลการพัฒนาชุมชน และการวางแผนพัฒนาชุมชน ตามลำดับ

เกียรติศักดิ์ เรืองทองดี (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า โดยทั่วไปสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นมิติ พบว่า สตรีมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน การติดตามและบำรุงรักษาในระดับต่ำ แต่มีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติระดับปานกลางปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผนการติดตามและบำรุงรักษา ได้แก่ รายได้ ค่านิยมการรวบรวมกลุ่ม การพึ่งตนเองความมุ่งมั่นในการพัฒนาและทำเพื่อส่วนรวม ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ ได้แก่ รายได้ ค่านิยมพึ่งตนเอง และค่านิยมการมุ่งมั่นในการพัฒนาและทำเพื่อส่วนรวม

สมนึก บัวแพ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณี บ้านห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ประกอบด้วยกิจกรรมการพัฒนาโดยความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้นำหมู่บ้านและประชาชน ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนบ้านห้วยแก ในการพัฒนาตามกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านมีทั้งหมด 9 ลักษณะ ได้แก่ เข้าร่วมในการสละวัสดุอุปกรณ์ ร่วมสละแรงงาน ร่วมในการสละเงิน ร่วมในการชักชวนประชาชน ร่วมรับผิดชอบหรือควบคุมดำเนินงาน ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน ร่วมในการแสดงความคิดเห็น และร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน จะเห็นได้ว่าลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนจะอยู่ในลักษณะผู้ตามมากกว่าผู้นำ

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม กลุ่มประชาชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนามาก ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีตำแหน่งทางสังคม มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อหมู่บ้าน และมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน อีกกลุ่มคือประชาชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านน้อย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นประชาชนธรรมดา ไม่มีตำแหน่งในสังคมและมีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ

ประพันธ์ ช่างภูศรี (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลระดับตำบลในทัศนะของกรรมการสภาตำบล ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญมากต่อการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลระดับตำบลในทัศนะของกรรมการสภาตำบล คือ การเตรียมชุมชน การวางแผนระบบข้อมูล อาคารสถานที่วัสดุ อุปกรณ์ การจัดกิจกรรมภายในศูนย์ และปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมา คือ การจัดหาบุคลากรประจำศูนย์ การติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า กรรมการสภาตำบลที่ดำรงตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน และไม่มีปัญหาในการดำเนินงาน

รักใจ รัตนโชติพานิช (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามกระบวนการ จปฐ: กรณี จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันระหว่างบทบาท ที่ทางราชการกำหนดกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในการดำเนินงานตามกระบวนการ จปฐ. โดยคณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการตามบทบาทหน้าที่จริงในระดับที่ต่ำกว่าบทบาทที่ทางราชการกำหนด ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานได้แก่ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งกรรมการหมู่บ้าน ประสพการณ์ ความรู้ความเข้าใจ และการยอมรับสถานภาพ ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมไม่มีผลต่อการดำเนินงานตามกระบวนการ จปฐ

บัญญัติ ลายพยัคฆ์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก กลุ่มเกษตรกรจังหวัดระยอง ผลการศึกษาสรุปได้ว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีรายได้เฉลี่ย 102,498.13 บาท/ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 31.11 ไร่ มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเฉลี่ย 3.82 ครั้ง/ปี

ติดต่อกับผู้นำท้องถิ่นเฉลี่ย 4.73 ครั้ง/ปี กิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มเกษตรเข้าร่วมมาก คือการรับบริการความรู้ การซื้อสินค้าจากกลุ่ม การประชุมใหญ่สามัญ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และการประชุมหน่วย ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีปัญหาในการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การรวบรวมผลผลิตเพื่อขายและการซื้อสินค้าจากกลุ่ม การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด ปัจจัยที่เกี่ยวข้องรองลงมาได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม และระดับการศึกษา ตามลำดับ

บาทหลวงมีคาแอล อุดลย์เกษม (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน กรณีศึกษาบ้านทับคริสต์ อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า

1) ประชาชนในหมู่บ้านทับคริสต์ อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านในระดับปานกลางทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาหมู่บ้าน ได้แก่ ปัจจัยความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาชุมชน การคาดหวังผลตอบแทนในการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ความยาวนานในการเข้ามาอาศัยในท้องถิ่น การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาต่อเดือนมีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ .01 และการเป็นเจ้าของที่ดินทำกินมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านทับคริสต์ อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการพัฒนาหมู่บ้าน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาชุมชน การคาดหวังผลตอบแทน ในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาต่อเดือน การเป็นสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพ และอายุ

ธวัช ศิริมาลา (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในการดำเนินกิจกรรมศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพนมสารคาม อำเภอบางคล้า และอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการศึกษาวิจัยพบว่า

1) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการพัฒนาเด็ก มีส่วนร่วมสูง

2) เพศ อายุ อาชีพ และการศึกษา ของคณะกรรมการพัฒนาเด็กไม่มีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3) รายได้ ของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4) ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การได้รับความรู้ข่าวสารจากหน่วยงานทางราชการ ของคณะกรรมการพัฒนาเด็กไม่มีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5) การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการ ในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็ก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6) การได้รับเงินบริจาคจากพ่อ-แม่ ผู้ปกครอง ประชาชน มูลนิธิในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กเล็ก ในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สร้อยสิริ บรรณวัฒน์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน ขององค์กรผู้ใช้น้ำในแหล่งน้ำขนาดเล็ก ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรผู้ใช้น้ำในแหล่งน้ำขนาดเล็กอย่างเด่นชัด คือ ลักษณะทางกายภาพด้านการตั้งถิ่นฐาน ด้านคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำขนาดเล็ก และความรู้เกี่ยวกับองค์กรผู้ใช้น้ำในแหล่งน้ำขนาดเล็ก ด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในแหล่งน้ำขนาดเล็ก และด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ

ปานอัปสร เศรษฐพานิช (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ภาวะหนี้สิน กรรมสิทธิ์ที่ดิน และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก คือ ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

วรลักษณ์ มนัสเอื้อศิริ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสด.) ผลการวิจัยพบว่า ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ กพสด. ตามที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด 7 ประการ จัดอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ กพสด. คือลักษณะอาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความคาดหวังผลประโยชน์ส่วนตัว ความคาดหวังผลประโยชน์ชุมชน การเข้าถึงระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท การรับรู้ข่าวสารจากภายนอก การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น ส่วนปัจจัยด้านอายุกับการมีผู้ใกล้ชิดสนับสนุน ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ กพสด.

จันทนา โอสกกระพันธ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้แก่ อายุ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา

ขนาดของฟาร์ม และประสิทธิภาพการฝึกอบรม ทั้งกลุ่มประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จ ไม่แตกต่างกัน ปัจจัยดังกล่าว จึงไม่มีผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ปัจจัยสำคัญที่ความแตกต่างกันในกลุ่มทั้งสอง และน่าจะมีผลทำให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประสบผลสำเร็จ ได้แก่

1) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำกลุ่ม คือ ประธานมีส่วนช่วยสมาชิกตัดสินใจเกี่ยวกับการทำกิจกรรมกลุ่ม

2) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกด้านจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วย

- ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม คือ สมาชิกมีโอกาสใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่และนักวิชาการ ตลอดจนผลการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่ม สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้

- การรับรู้วัตถุประสงค์ และการดำเนินงานของกลุ่ม คือ สมาชิกรับรู้วัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการจัดตั้งกลุ่มและการทำกิจกรรม การปฏิบัติงานทุกครั้งเป็นผู้กำหนด ประสงค์ เป้าหมายพร้อมทั้งวิธีดำเนินงานกลุ่ม

3) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มคือ กลุ่มจัดประชุมพร้อมทั้งให้สมาชิกร่วมกันดำเนินกิจกรรมเดือนละครั้ง และกลุ่มให้สมาชิกร่วมกันแสดงความคิดเห็นแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ขณะร่วมกันดำเนินกิจกรรม

4) ปัจจัยเกี่ยวกับสถานการณ์กลุ่มได้แก่

- กลุ่มจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เพื่อจ่ายเป็นเงินปันผลเฉลี่ยคืนตามหุ้นให้แก่สมาชิกอย่างยุติธรรม และกลุ่มเก็บไว้เป็นทุนสำรองเพื่อดำเนินงานกลุ่มต่อไป

- สมาชิกมีความรู้สึก พอใจและภูมิใจชื่อเสียงของกลุ่มในสังคมมากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ ที่สมาชิกรู้จัก

อาตุล พลเสน (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกเคยเข้าร่วมอบรมร้อยละ 79.2 และเคยติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรร้อยละ 71.5 สมาชิกที่มีเวลาว่างต่างกันมาก ส่วนมากจะเป็นช่วงปลายฤดูฝน กลุ่มแม่บ้านที่ได้รับรู้ในวัตถุประสงค์และการดำเนินงาน ความรับรู้และเห็นด้วยเป็นส่วนมาก แสดงว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความเข้าใจในการดำเนินงานของกลุ่มเป็นอย่างดี

สำหรับความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิก พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมากร้อยละ 60.8 ความพึงพอใจน้อยร้อยละ 37.7 และ ไม่พึงพอใจเลยร้อยละ 1.5 แสดงว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านมีความพึงพอใจในผลตอบแทน ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม พบว่า สมาชิกไม่เข้าร่วมกิจกรรมสูงถึงร้อยละ 35.4 เข้าร่วมบางครั้งร้อยละ 32.3 และเข้าร่วมทุกครั้งร้อยละ 32.3 แสดงให้เห็นว่าสมาชิกยังไม่เห็นความ

สำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม โดยผลสะท้อนที่เห็นชัด คือ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ในกิจกรรมที่จัดขึ้น ความไม่ต่อเนื่องของกิจกรรม กิจกรรมที่จัดไม่เป็นที่สนใจของสมาชิกกลุ่ม อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม คือการเข้ารับการฝึกอบรม

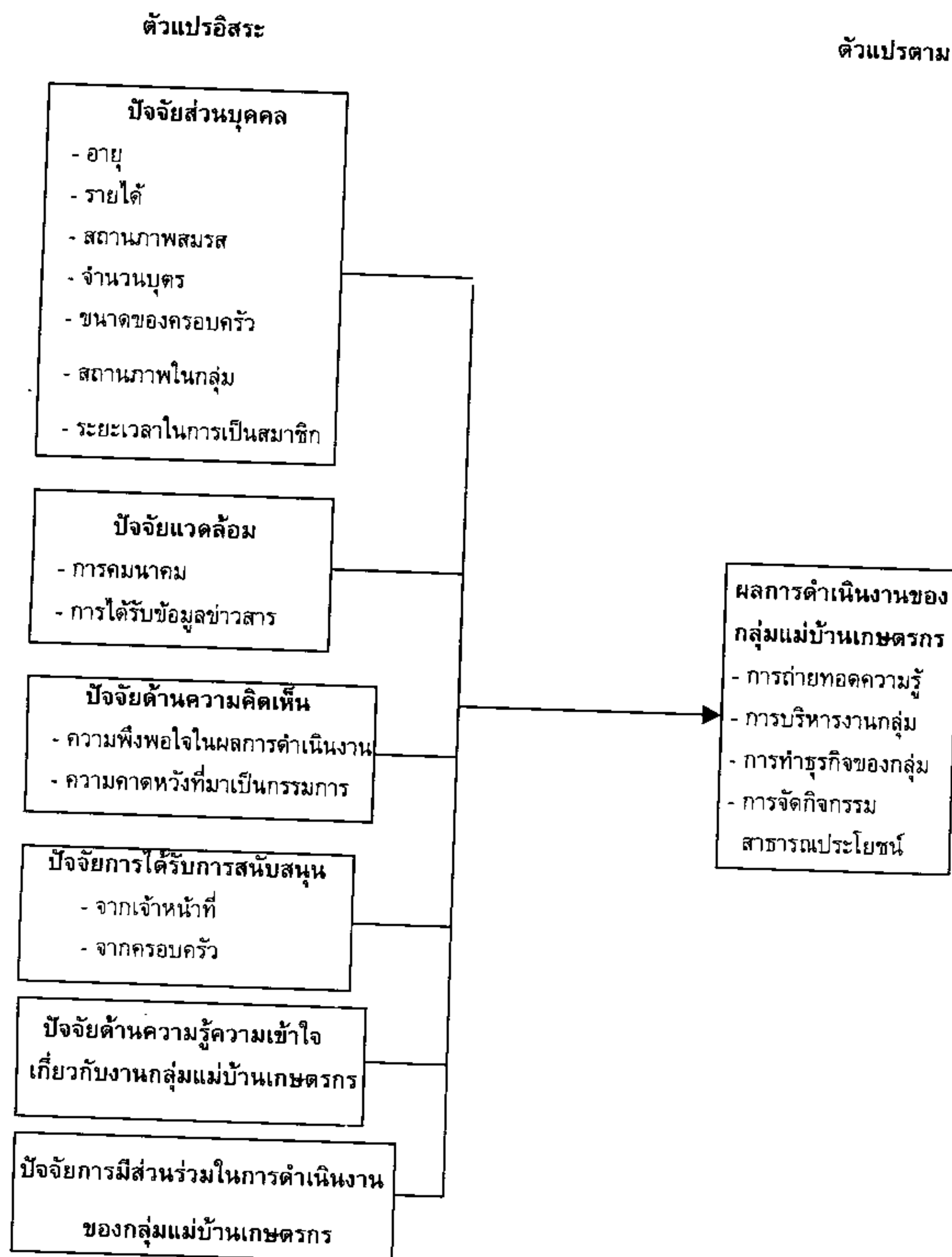
จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง ได้แก่ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ขนาดของครอบครัว สถานภาพในกลุ่ม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก การคมนาคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมกร การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ผลของการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยพิจารณาองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านการถ่ายทอดความรู้ การบริหารงานกลุ่ม การทำธุรกิจของกลุ่ม การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์
- 2) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่
 - (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ขนาดของครอบครัว สถานภาพในกลุ่ม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก
 - (2) ปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ การคมนาคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร
 - (3) ปัจจัยด้านความคิดเห็นจิตวิทยา ได้แก่ ความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมกร
 - (4) ปัจจัยการได้รับการสนับสนุน ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว
 - (5) ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - (6) ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แผนภูมิที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกร ในจังหวัดลำปาง

2.8 นิยามปฏิบัติการ (Operational Definition)

2.8.1 อายุ หมายถึง อายุจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม ตั้งแต่เกิดจนถึงวันตอบแบบสอบถามนับเป็นปี

2.8.2 รายได้ หมายถึง รายได้ต่อเดือนที่ได้จากการประกอบอาชีพทั้งหมดที่เป็นจำนวนเงินสดของครอบครัว โดยยังไม่ได้หักค่าใช้จ่ายใด ๆ

2.8.3 สถานภาพสมรส หมายถึง สภาพการมีสามีหรือไม่มีสามีของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ โสด หย่าร้าง อยู่ด้วยกัน หม้าย และแยกกันอยู่

2.8.4 จำนวนบุตร หมายถึง บุตรที่ยังมีชีวิตอยู่และอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน

2.8.5 ขนาดของครอบครัว หมายถึง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.8.6 สถานภาพในกลุ่ม หมายถึง หน้าที่ความรับผิดชอบในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ประชาสัมพันธ์ สมาชิก

2.8.7 ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก หมายถึง จำนวนปีที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และร่วมดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม จนถึงปี พ.ศ. 2540

2.8.8 การคมนาคม หมายถึง ระยะทางในการเดินทางจากบ้านพักอาศัยไปยังที่ทำการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร นับเป็นเมตร

2.8.9 การได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เพื่อนบ้าน และหอกระจายข่าว เป็นต้น

2.8.10 ความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน หมายถึง ทำที่ ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของสมาชิก ที่มีต่อผลการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในด้านการร่วมกิจกรรม ด้านการรับความรู้ ด้านการนำความรู้ไปปฏิบัติ และด้านการถ่ายทอดความรู้ เป็นผลทำให้กลุ่มมีชื่อเสียง

2.8.11 ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ หมายถึง ผู้เป็นกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความคาดหวังว่า สามารถที่จะทำประโยชน์ให้กับสมาชิกกลุ่ม ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้เกิดการยอมรับและเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป เพื่อก้าวไปสู่ตำแหน่งทางการเมืองในระดับต่าง ๆ

2.8.12 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ หมายถึง สิ่งที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมช่วยเหลือ หรืออุปการะให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ เอกสารเผยแพร่การเยี่ยมเยียนและร่วมกิจกรรม

2.8.13 การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว หมายถึง สิ่งที่มี บุตร ญาติพี่น้อง หรือคนใกล้ชิดในครอบครัว ให้การส่งเสริม ช่วยเหลือแก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในด้าน

กำลังใจ เงินทุน การให้คำปรึกษาแนะนำ การเข้าเยี่ยมชมผลงานของกลุ่มและเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มเป็นบางโอกาส

2.8.14 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง สมาชิกมีความสามารถในการจดจำ เรียนรู้และเข้าใจวิธีการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในด้านความหมาย วัตถุประสงค์ หลักการและวิธีการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.8.15 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยเอาไปเกี่ยวข้องในกิจกรรม ซึ่งทำให้กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยมีส่วนร่วมในลักษณะดังต่อไปนี้

- ร่วมกันคิด คือ ร่วมในการประชุมปรึกษาหารือหรือในการวางแผนกิจกรรม วิธีการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหา เพื่อให้กิจกรรมบรรลุเป้าหมาย

- ร่วมตัดสินใจ คือ ร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรม หรือเลือกแนวทางในการดำเนินงานที่เห็นว่าดี และเหมาะสมที่สุด

- ร่วมปฏิบัติกิจกรรม คือ การเข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่มทุกครั้งตามวิธีและแนวทางของแผนงานที่ได้วางไว้ร่วมกัน

- ร่วมรับผลประโยชน์ คือ มีส่วนในการรับผลประโยชน์อันเกิดจากผลของการดำเนินงานหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม ทั้งเป็นตัวเงินและไม่ใช่ว่าตัวเงิน

- ร่วมประเมินผล คือ การเข้าร่วมประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มและของสมาชิกภายในกลุ่ม

2.8.16 ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง งานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ การบริหารงานกลุ่ม การทำธุรกิจของกลุ่ม การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เพื่อเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวและชุมชน แบ่งเป็น

- การถ่ายทอดความรู้ คือ การให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่ม โดยวิธีการฝึกอบรม การสาธิต และฝึกปฏิบัติ ทักษะศึกษา ดูงาน ในด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตร

- การบริหารงานกลุ่ม คือ งานที่กลุ่มจะต้องปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การประชุมและรายงานผลการประชุม การวางแผนกิจกรรม การจัดกิจกรรม การประเมินผลงานกลุ่ม การจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายเบื้องต้น การให้สวัสดิการและปันผลแก่สมาชิกกลุ่ม การประชาสัมพันธ์ และการประสานงาน เป็นต้น

- การทำธุรกิจของกลุ่ม คือ กิจกรรมที่กลุ่มได้ให้บริการแก่สมาชิกกลุ่ม ได้แก่ มีร้านค้าของกลุ่ม มีการปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ การรวมกันซื้อ รวมกัน

ขายการแปรรูปผลผลิตเกษตร การให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกในด้านปัจจัยการผลิต การให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ

- การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ คือ กิจกรรมที่กลุ่มได้จัดทำเพื่อให้สมาชิกร่วมมือกันพัฒนาสิ่งสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ให้ดูสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน ถนน วัด โรงเรียน การปลูกต้นไม้ การตัดแต่งต้นไม้ ตลอดจนการร่วมประเพณีต่าง ๆ ทั้งในและนอกหมู่บ้าน

2.8.17 เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร หมายถึง เจ้าหน้าที่สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ตำแหน่งเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอ สำเร็จการศึกษาด้านคหกรรมศาสตร์ และมีวุฒิปริญญาตรีวิชาชีพชั้นสูงหรือปริญญาตรี ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ด้านคหกรรมศาสตร์ แก่สมาชิกแม่บ้านเกษตรกร เกษตรกรทั่วไปและเยาวชนเกษตรกร เพื่อนำไปปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัวให้อยู่ดีกินดี

2.8.18 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ภรรยาของเกษตรกร หรือสตรีเกษตรกรที่เป็นบุตรหลานของเกษตรกรที่มีอายุ 20 ปี ขึ้นไป ที่ยังไม่ได้แต่งงาน ประกอบอาชีพการเกษตรในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ที่จัดตั้งขึ้นในจังหวัดลำปาง และมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของผู้เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หรือผู้ที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก ตามข้อบังคับของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หลังจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับการจดทะเบียนแล้ว

2.8.19 คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่ง และเป็นผู้แทนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในการบริหารงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.8.20 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ภรรยาของเกษตรกรหรือสตรีเกษตรกร หรือบุตรหลานที่เป็นสตรีของเกษตรกร มีความสนใจและตั้งใจรวมตัวกันเป็นกลุ่มขึ้นในด้านร่วมกันคิด ร่วมกำลังกาย ร่วมสละทรัพย์ ร่วมการตัดสินใจ เพื่อร่วมกันทำงานแก้ไขปัญหาคือความเป็นอยู่ของครอบครัว และการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในหมู่บ้านหรือตำบลให้บรรลุเป้าหมายของการมีคุณภาพชีวิตที่ดี และได้จดทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตรจนถึงปี พ.ศ.2540

2.8.21 การแปรรูปอาหารหมายถึง การนำผัก ผลไม้ พืชหัว ถั่วเมล็ดแห้ง เนื้อสัตว์ต่าง ๆ มาเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูป เช่น มะม่วงดอง ก๋วยเตี๋ยว สับปะรดกวน มะขามแก้ว น้ำสับปะรด มะเขือเทศแช่อิ่ม เต้าเจี้ยว แหนม ข้าวเกรียบ ผักกาดดอง หน่อไม้ปิ้ง เป็นต้น

2.8.22 หัตถกรรมเกษตร หมายถึง การนำผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบทางเกษตร โดยใช้มือ เช่น การจักสานตระกร้า จากไม้ไผ่ ผักตบชวา การทอเสื่อจากกก การทอผ้าฝ้ายและผ้าไหม การทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา การทำผลิตภัณฑ์จากเชือกกล้วย เป็นต้น

2.8.23 สตรีเกษตรกร หมายถึง บุคคลที่เป็นเพศหญิงและเป็นสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร อาศัยอยู่ในชนบท และมีความเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการเกษตรโดยสายเลือดหรือทาง

กฎหมาย เช่น เป็นภรรยา ลูกหลาน บุตรบุญธรรม ตลอดจนมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร หรือเป็นผู้ประกอบการเกษตรด้วยตนเอง อาจเป็นหญิงโสดหรือไม่ก็ได้

2.9 สมมติฐานในการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง มีสมมติฐานในการศึกษา ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 อายุของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกและคณะกรรมการที่มีอายุมากขึ้น จะเป็นผู้มีประสบการณ์มาก มักใช้เวลาในการทำงานลดลง มีเวลาพักผ่อนและทำกิจกรรมอื่น ๆ มากขึ้น มักเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม จนเป็นที่รู้จักของคนในชุมชนเป็นอย่างดี ส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่มีอายุน้อย

สมมติฐานที่ 2 รายได้ของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกและคณะกรรมการที่มีรายได้สูง มักเป็นผู้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ไม่มีความเดือดร้อนหรือความกังวลในเรื่องการประกอบอาชีพ สามารถทำกิจกรรมของกลุ่มเป็นอย่างดี ส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่มีรายได้ต่ำ

สมมติฐานที่ 3 สถานภาพสมรสของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกและคณะกรรมการที่สมรสแล้วหรืออยู่ด้วยกัน จะมีความมั่นคงในชีวิต มีสภาวะทางจิตใจที่ดี มีผู้คอยดูแลปรนนิบัติ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ให้คำปรึกษาช่วยเหลือแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี สามารถทำกิจกรรมกลุ่มได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่เป็นโสด

สมมติฐานที่ 4 จำนวนบุตรของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกและคณะกรรมการที่มีบุตรมาก ย่อมช่วยแบ่งเบาภารกิจหรือกิจกรรมของครอบครัวได้เป็นอย่างดี ทำให้มีเวลาว่างมากขึ้น จึงเข้าทำกิจกรรมของกลุ่มได้อย่างเต็มที่ ส่งผล

ให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่มีบุตรน้อย

สมมติฐานที่ 5 ขนาดของครอบครัวของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกและคณะกรรมการที่มีครอบครัวขนาดใหญ่ มีสมาชิกอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก จะช่วยเหลือและรับผิดชอบในเรื่องการประกอบอาชีพการเกษตรในไร่นา และกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว สามารถเข้าร่วมทำกิจกรรมของกลุ่มได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่มีครอบครัวขนาดเล็ก

สมมติฐานที่ 6 สถานภาพในกลุ่มของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกทุกคนย่อมต้องการที่จะมีตำแหน่งหรือบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม เพื่อที่จะทำให้งานประสบความสำเร็จ เป็นที่ยอมรับจากสังคม อีกทั้งสถานภาพในกลุ่มของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน ย่อมทำให้ผลการดำเนินงานแตกต่างกันเนื่องจาก ผู้ที่ตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดในคณะกรรมการกลุ่มย่อมมีส่วนช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จมากกว่า

สมมติฐานที่ 7 ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกและคณะกรรมการ ที่เป็นสมาชิกกลุ่มมาเป็นเวลานาน ย่อมเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีความรับผิดชอบ และความชำนาญในการทำกิจกรรมของกลุ่มเป็นอย่างดี ส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่เป็นสมาชิกกลุ่มในระยะสั้น

สมมติฐานที่ 8 การคมนาคมของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกและคณะกรรมการ ที่มีระยะทางในการเดินทางจากบ้านไปที่ทำการกลุ่มน้อย และเดินทางด้วยความสะดวก จะสามารถทำกิจกรรมกลุ่มได้อย่างดีและเป็นประจำ ส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่มีระยะทางในการเดินทางจากบ้านไปที่ทำการกลุ่มมาก

สมมติฐานที่ 9 การได้รับข้อมูลข่าวสารของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกและคณะกรรมการที่ได้รับข้อมูลข่าวสารในการประกอบอาชีพ หรือการทำกิจกรรมกลุ่มจากสื่อต่าง ๆ ทำให้มีความรู้ทางวิชาการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น มีความตื่นตัวที่จะปรับปรุง

เปลี่ยนแปลงการทำกิจกรรม ส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิก และคณะกรรมการที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร

สมมติฐานที่ 10 ความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของสมาชิกและคณะกรรมการ ที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกและคณะกรรมการที่ได้รับผลประโยชน์จากการเป็นสมาชิกกลุ่ม ย่อมมีความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของกลุ่ม เมื่อกลุ่มมีชื่อเสียงและได้รับการยกย่อง ก็ยิ่งทำให้มีความพยายามอดทนและเสียสละอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่ไม่ได้รับผลประโยชน์

สมมติฐานที่ 11 ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการของคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

การได้เป็นกรรมการย่อมเป็นการยกระดับของตนเองให้มีศักยภาพสูงในกลุ่ม จึงต้องพัฒนาบทบาทและขีดความสามารถของตนเอง ให้เป็นที่ยอมรับจากเพื่อนสมาชิกในการบริหารงาน และดำเนินกิจกรรมของกลุ่มจนทำให้กลุ่มมีชื่อเสียง ส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แตกต่างจากการไม่ได้เป็นกรรมการ

สมมติฐานที่ 12 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของสมาชิกและคณะกรรมการ ที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกและคณะกรรมการที่ได้รับคำแนะนำ และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น เงินทุน วิชาการ ตลอดจนได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องจากเจ้าหน้าที่ ย่อมส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่

สมมติฐานที่ 13 การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของสมาชิกและคณะกรรมการ ที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกและคณะกรรมการที่ได้รับการสนับสนุน และช่วยเหลือด้านเงินทุน แรงงาน อุปกรณ์ ตลอดจนการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมของกลุ่มจากครอบครัว ย่อมส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว

สมมติฐานที่ 14 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของสมาชิก และคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกและคณะกรรมการที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม จะเข้าทำกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างดี ส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สมมติฐานที่ 15 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของสมาชิก และคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

การมีส่วนร่วมของสมาชิกและคณะกรรมการ ในการดำเนินงานกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ จะต้องทำงานเป็นทีม กิจกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มได้เป็นอย่างดี ย่อมทำให้กลุ่มมีความเจริญก้าวหน้าและดำเนินงานอยู่ได้ตลอดไป ส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่ม

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Survey) ได้แก่ เอกสารวิชาการของกรมส่งเสริมการเกษตร หนังสือ งานวิจัย วารสารต่าง ๆ เป็นต้น และศึกษาจากภาคสนาม (Field Survey)) โดยใช้แบบสอบถาม ที่ใช้ถามสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และแบบสัมภาษณ์ ที่ใช้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง มีวิธีการศึกษาดังนี้คือ

3.1 หน่วยในการวิเคราะห์

หน่วยในการวิเคราะห์ของการศึกษาในครั้งนี้ คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร (Population) คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร ในปี พ.ศ. 2540 มีจำนวนกลุ่มทั้งหมด 296 กลุ่ม เป็นคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 1,480 คน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 16,445 คน รวมสมาชิกทั้งสิ้น 18,221 คน รายละเอียดตามตารางที่ 3.1 และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประจำอำเภอ 13 อำเภอ อำเภอละ 1 คน จำนวน 13 คน รวมประชากรทั้งหมด 18,234 คน

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดลำปาง ปี 2539/ 2540

อำเภอ	จำนวนกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร (กลุ่ม)	จำนวนสมาชิกทั้งหมด		
		คณะกรรมการ (คน)	ไม่ใช่คณะกรรมการ (คน)	รวม (คน)
เมืองลำปาง	22	110	1,296	1,406
เกาะคา	26	130	971	1,101
งาว	21	105	696	801
แจ้ห่ม	35	175	1,284	1,459
เถิน	13	65	977	1,042
แม่ทะ	18	90	587	677
แม่พริก	16	80	722	802
วังเหนือ	21	105	587	696
สบปราบ	45	225	2,520	2,745
ห้างฉัตร	11	55	519	574
เสริมงาม	21	105	516	621
แม่เมะ	11	55	509	564
เมืองปาน	36	180	5,553	5,733
รวม	296	1,480	16,741	18,221

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง, 2540

3.2.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและผู้ให้ข้อมูล คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยกำหนดเป็นจำนวนร้อยละของประชากรทั้งหมด ที่ว่าหากประชากรที่มีจำนวน 10,000 ขึ้นไป กำหนดให้ใช้กลุ่มตัวอย่างอัตราร้อยละ 1 (สากล จริยาวิธานนท์, 2539 : 73-74) จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 182 ตัวอย่าง

ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้ทำการสุ่มตัวอย่างจำนวนกลุ่ม จำนวนสมาชิกที่ไม่ใช้กรรมการในแต่ละกลุ่มมาเป็นบางส่วน และเจ้าหน้าที่ โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) ขั้นตอนการดำเนินการมีดังนี้

1) คัดเลือกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จากอำเภอ 13 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองลำปาง เกาะคา ห้างฉัตร เสริมงาม สบปราบ เถิน แม่พริก แม่ทะ แม่เมะ งาว วังเหนือ แจ้

ห่ม เมืองปาน อำเภอละ 1 กลุ่ม สุ่มกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 4 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างกระจายแบบง่าย (Simple random Sampling) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538 : 93-96) ด้วยวิธีการจับฉลากจาก 296 กลุ่ม โดยการจัดทำบัญชีหมายเลขกำกับรายชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแต่ละกลุ่ม แล้วหยิบฉลากจากภาชนะจนครบตามจำนวนที่ต้องการ จะได้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 13 กลุ่ม

2) คัดเลือกคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ จากกลุ่มที่เป็นตัวอย่าง 13 กลุ่ม ๆ ละ 5 ราย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จะได้คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 65 ราย

3) เนื่องจากจำนวนสมาชิกที่ไม่ใช่คณะกรรมการกลุ่มฯ ในแต่ละกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีจำนวนไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามสัดส่วนของจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม รายละเอียดตามตารางที่ 3.2 โดยใช้สูตรของ Chua (อ้างใน นำชัย ทนุผล, 2529: 54) ดังนี้

$$N = \frac{nN_1}{\sum N_1}$$

โดยกำหนดให้

N = จำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่มฯ ที่ไม่ใช่คณะกรรมการกลุ่ม

n = จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 104 คน

N = จำนวนประชากร ในที่นี้คือ จำนวนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 674 คน

N_1 = จำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

4) คัดเลือกสมาชิกที่ไม่ใช่คณะกรรมการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตามสัดส่วนที่คำนวณได้ และทำการสุ่มตัวอย่างกระจายแบบง่าย (Simple random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก โดยจัดทำหมายเลขกำกับสมาชิกที่ไม่ใช่คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแต่ละราย แล้วหยิบฉลากจากภาชนะจนกระทั่งครบตามจำนวนที่ต้องการ

5) คัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประจำอำเภอ คือ เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร อำเภอละ 1 ราย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จะได้เจ้าหน้าที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจาก 13 อำเภอ จำนวน 13 ราย

ดังนั้น ผลการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จะได้ประชากรที่เป็นตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 182 ราย ประกอบด้วยคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 65 ราย สมาชิกที่ไม่ใช่คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 104 ราย เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 13 ราย จาก 13 กลุ่ม 13 ตำบล 13 อำเภอ ในจังหวัดลำปาง รายละเอียดตามตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 แสดงรายชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป้าหมายในการจัดเก็บข้อมูล

ชื่อกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร	ตำบล	อำเภอ	จำนวน สมาชิก ทั้งหมด (คน)	กลุ่มตัว อย่าง คณะ กรรมการ (คน)	กลุ่มตัว อย่าง สมาชิก (คน)	กลุ่มตัว อย่าง เจ้าหน้าที่ (คน)	รวม กลุ่ม ตัว อย่าง (คน)
1. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรปองอ้อม	เสด็จ	เมือง ลำปาง	65	5	10	1	16
2. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรสองแควใต้	นาแก้ว	เกาะคา	27	5	4	1	10
3. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรปิ่นใต้	ปงเตา	งาว	60	5	9	1	15
4. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรปิ่นใต้	บ้านสา	แจ้ห่ม	48	5	7	1	13
5. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรหนองเตา	ล้อม แรด	เถิน	56	5	9	1	15
6. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรแม่ทะหลวง	แม่ทะ	แม่ทะ	85	5	13	1	19
7. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรแม่พริกกลุ่ม	แม่พริก	แม่พริก	40	5	6	1	12
8. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรร่องเคาะ	ร่อง เคาะ	วังเหนือ	47	5	7	1	13
9. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรวังยาว	แม่กัวะ	สบปราบ	40	5	6	1	12
10. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรนางแล พัฒนา	ปง ยางคก	ห้างฉัตร	22	5	3	1	9
11. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรทุ่งงาม	ทุ่งงาม	เสริมงาม	20	5	3	1	9
12. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร นาสัก	นาสัก	แม่เมะ	35	5	7	1	13
13. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรศรีดอนมูล	แจ้ซ้อน	เมืองปาน	129	5	20	1	26
รวม	13	13	674	65	104	13	182

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามขึ้นมาโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้สอบถามสมาชิก คณะกรรมการ และสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ดังนี้

แบบสอบถามสำหรับสมาชิกและคณะกรรมการ มีลักษณะข้อคำถามเป็นทั้งคำถามปลายเปิด (Open-ended question) และคำถามปลายปิด (Close-ended question) ประกอบด้วยคำถาม 7 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ขนาดของครอบครัว สถานภาพในกลุ่ม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ การคมนาคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ จำนวน 9 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบ 5 คำตอบ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วย เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุน ได้แก่ จากเจ้าหน้าที่จากครอบครัว จำนวน 8 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบ 2 คำตอบ คือ เคยได้รับการสนับสนุน ไม่เคยได้รับการสนับสนุนเลย

ส่วนที่ 4 เป็นข้อคำถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในด้านวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 10 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบ 2 คำตอบ คือ ใช่ ไม่ใช่

ส่วนที่ 5 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในลักษณะของการร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล จำนวน 6 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบ 4 คำตอบ คือ มีส่วนร่วมประจำ มีส่วนร่วมบางครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

ส่วนที่ 6 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในด้าน การถ่ายทอดความรู้ การบริหารงานกลุ่ม การทำธุรกิจของกลุ่ม การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ จำนวน 23 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบ 4 คำตอบ คือ เป็นประจำ เป็นบางครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

ส่วนที่ 7 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 2 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด

แบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าหน้าที่ มีลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended question) ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา การฝึกอบรม ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนบุตร

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ ต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในด้านการถ่ายทอดความรู้ การบริหารงานกลุ่ม การทำธุรกิจของกลุ่ม การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3.3.2 เกณฑ์การให้คะแนนและหลักเกณฑ์การวัดระดับตัวแปร

1) เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2537 : 141) มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็น

เห็นด้วยมากที่สุด	=	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	=	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	=	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	=	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	=	1	คะแนน

แบบสอบถามส่วนที่ 3 เกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุน

เคยได้รับการสนับสนุน	=	1	คะแนน
ไม่เคยได้รับการสนับสนุน	=	0	คะแนน

แบบสอบถามส่วนที่ 4 เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

ใช่	=	1	คะแนน
ไม่ใช่	=	0	คะแนน

แบบสอบถามส่วนที่ 5 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

มีส่วนร่วมเป็นประจำ	=	4	คะแนน
มีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง	=	3	คะแนน
ส่วนร่วมนาน ๆ ครั้ง	=	2	คะแนน
ไม่เคยมีส่วนร่วมเลย	=	1	คะแนน

แบบสอบถามส่วนที่ 6 เกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ของกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกร ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ การบริหารงานกลุ่ม การทำธุรกิจกลุ่ม การจัดกิจกรรม
สาธารณประโยชน์

ปฏิบัติเป็นประจำ	=	4	คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	=	3	คะแนน
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	=	2	คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติเลย	=	1	คะแนน

2) เกณฑ์การวัดระดับตัวแปร

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ ได้กำหนดช่วงการวัดระดับตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติ
คะแนนเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) (Best, 1977: 174) คือ

$$\text{ช่วงการวัด} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับที่แบ่ง}}$$

เกณฑ์การวัดระดับความคิดเห็น โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต คือ

$$\text{ช่วงการวัด} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับที่แบ่ง}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

ผู้ศึกษาได้ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังกล่าวข้างต้น ในการแปลความหมายของ
คะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.68 - 5.00 หมายความว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.67 หมายความว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ
ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33 หมายความว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำ

เกณฑ์การวัดระดับการได้รับการสนับสนุน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต คือ

$$\text{ช่วงการวัด} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับที่แบ่ง}} = \frac{1-0}{2} = 0.5$$

คะแนน ดังนี้

ผู้ศึกษาได้ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังกล่าวข้างต้น ในการแปลความหมายของ

คะแนนเฉลี่ย 0.51 - 1.00 หมายความว่า ได้รับการสนับสนุนมาก

คะแนนเฉลี่ย 0.00 - 0.50 หมายความว่า ไม่ได้รับการสนับสนุน

เกณฑ์การวัดระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยใช้คะแนนเฉลี่ยเลขคณิต คือ

$$\text{ช่วงการวัด} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับที่แบ่ง}} = \frac{1-0}{3} = 0.33$$

คะแนน ดังนี้

ผู้ศึกษาได้ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังกล่าวข้างต้น ในการแปลความหมายของ

คะแนนเฉลี่ย 0.67 - 1.00 หมายความว่า มีความรู้ความเข้าใจมาก

คะแนนเฉลี่ย 0.34 - 0.66 หมายความว่า มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 0.00 - 0.33 หมายความว่า มีความรู้ความเข้าใจน้อย

เกณฑ์การวัดระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยเลขคณิตคือ

$$\text{ช่วงการวัด} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับที่แบ่ง}} = \frac{4-1}{3} = 1.00$$

คะแนน ดังนี้

ผู้ศึกษาได้ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังกล่าวข้างต้น ในการแปลความหมายของ

คะแนนเฉลี่ย 3.01 - 4.00 หมายความว่า มีส่วนร่วมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.01 - 3.00 หมายความว่า มีส่วนร่วมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.00 หมายความว่า มีส่วนร่วมน้อย

เกณฑ์การวัดระดับผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยใช้ค่า
คะแนนเฉลี่ยเลขคณิต คือ

$$\text{ช่วงการวัด} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับที่แบ่ง}} = \frac{4-1}{3} = 1.00$$

คะแนน ดังนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังกล่าวข้างต้น ในการแปลความหมายของ

คะแนนเฉลี่ย 3.01 - 4.00 หมายความว่า ผลการดำเนินงานมีระดับดี
ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 2.01 - 3.00 หมายความว่า ผลการดำเนินงานมีระดับ

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.00 หมายความว่า ผลการดำเนินงานมีระดับต่ำ

3.3.3 ตัวชี้วัด

การสร้างตัวชี้วัดและคำถามจากตัวแปร โดยเฉพาะตัวชี้วัดสร้างจากตัวแปร
ดังนี้

ตารางที่ 3.3 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาตัวแปรและตัวชี้วัด		
ตัวแปร	ข้อคำถาม คณะกรรมการ และสมาชิก	ตัวชี้วัด
ตัวแปรอิสระ		
อายุ	1	อายุจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม นับ เป็นปี
รายได้	2	รายได้ทั้งหมดที่เป็นเงินสดต่อเดือน
สถานภาพสมรส	3	สถานภาพการมีสามี หรือไม่มีสามีของ ผู้ตอบแบบสอบถาม
จำนวนบุตร	4	จำนวนบุตรที่มีชีวิตของผู้ตอบแบบ สอบถาม
ขนาดของครอบครัว	5	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
สถานภาพในกลุ่ม	6	ตำแหน่งที่ดำรงในกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	ข้อคำถาม คณะกรรมการ และสมาชิก	ตัวชี้วัด
ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก	7	จำนวนปีของการเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
การคมนาคม	8, 9	ระยะทางและลักษณะการเดินทาง จากบ้านพักอาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม ถึงที่ทำการกลุ่ม
ข้อมูลข่าวสาร	10	การได้รับข่าวสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ
ความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน	ส่วนที่ 2 ข้อ 1-5	ความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่ม
ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ	6-9	ความคาดหวังที่จะได้ทำประโยชน์ให้กับสังคม และได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น
การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่	ส่วนที่ 3 ข้อ 1-4	เจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในด้านวัสดุ อุปกรณ์ และสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม
การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว	5-8	สมาชิกในครอบครัวให้การสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	ส่วนที่ 4 ข้อ 1-15	ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม
การมีส่วนร่วมในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	ส่วนที่ 5 ข้อ 1-6	การเข้าร่วมประชุม ร่วมประชุม ร่วมตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่ม

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	ข้อคำถาม คณะกรรมการ และสมาชิก	ตัวชี้วัด
ตัวแปรตาม		
ผลการดำเนินงานของ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	ส่วนที่ 6	- กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ การ บริหารงานกลุ่ม การทำธุรกิจของกลุ่ม การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์
การถ่ายทอดความรู้	1-3	- กลุ่มได้ให้ความรู้แก่สมาชิกแม่บ้าน เกษตรกร โดยการอบรม ชมการสาธิต ทัศนศึกษา ดูงาน เกี่ยวกับการเกษตร และเคหกิจเกษตร
การบริหารงานกลุ่ม	4-12	- กลุ่มได้จัดประชุมและรายงานผลการ ประชุม วางแผนจัดทำกิจกรรม มีการ ประเมินผลงาน จัดสวัสดิการให้แก่ สมาชิก ตลอดจนการจัดทำรายงานข้อ มูลและผลการดำเนินงาน การประสาน งานกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง การจัดทำ บัญชีรายรับรายจ่าย และการประชาสัมพันธ์ผลงาน
การทำธุรกิจของกลุ่ม	13-20	- กลุ่มจำหน่ายสินค้าอุปโภค บริโภค วัสดุการเกษตร ปุ๋ย ยาเคมี ราคาถูก ให้แก่สมาชิก มีการปรับปรุงคุณภาพ ของผลผลิต และผลิตภัณฑ์ รวมกันซื้อ รวมกันขาย การแปรรูปผลผลิตเกษตร ในระดับครัวเรือนและอุตสาหกรรม
การจัดกิจกรรม สาธารณประโยชน์	21-23	- กลุ่มได้พัฒนาสาธารณประโยชน์ใน หมู่บ้าน เช่น โรงเรียน ถนน วัด และ เข้าร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ทั้งในและ นอกหมู่บ้าน

3.4 การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบเครื่องมือสำหรับใช้ในการศึกษานี้ได้ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ
 ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบ
 สอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความ
 สมบูรณ์ถูกต้องของเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา จากการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา การ
 เรียงลำดับคำถาม เป็นต้น แล้วนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) หลังจากการปรับปรุงแก้ไข
 แบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังกล่าว ในขั้นตอนที่ 1
 ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ได้
 แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยทดสอบกับสมาชิกกลุ่ม คณะ
 กรรมการกลุ่ม จำนวน 30 ราย เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และความเข้าใจในเนื้อหา
 ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วนำมาปรับปรุงอีกครั้งก่อนที่จะนำไปใช้
 การศึกษาต่อไป ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (Try Out) พบว่าค่าความเชื่อ
 มั่นของแบบสอบถาม ซึ่งได้จากการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มีความเชื่อมั่น
 เท่ากับ 0.852

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษากำหนดขั้นตอนรายละเอียดในการจัดเก็บข้อมูล ดังนี้

3.5.1 นำหนังสือจากคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 โดยแบบสอบถามเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง เพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดเก็บ
 ข้อมูล

3.5.2 นำหนังสือจากผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง ไปประสานกับนายอำเภอทุก
 อำเภอ เพื่อขอความร่วมมือ และความอนุเคราะห์ในการอำนวยความสะดวก ในการดำเนินการ
 จัดเก็บข้อมูลโดยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แจ้งให้แม่บ้านเกษตรกรในแต่ละกลุ่มทราบและ
 เป็นผู้ประสานงานในการรวบรวมแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย

3.5.3 ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลใช้ระยะเวลา 30 วัน ตั้งแต่วันที่ 1 – 30
 กันยายน 2541

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากทำการรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้วผู้ศึกษานำมาตรวจความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วจัดทำคู่มือลงรหัส (Code Book) จากนั้นจึงลงรหัสข้อมูลใน Coding Sheet เสร็จแล้วบันทึกข้อมูลลงในจานแม่เหล็ก (diskettes) เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Packages For Social Science)

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

3.7.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ทดสอบค่าที (t-test) หรือ ทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม หรือตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ว่ามีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง" ผู้ศึกษาจะขอนำเสนอตามลำดับดังนี้

- 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
- 4.2 ปัจจัยด้านความคิดเห็นต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 4.3 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุน
- 4.4 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 4.5 ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 4.6 ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 4.7 การทดสอบสมมติฐาน
- 4.8 ปัญหา อุปสรรค ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

จากข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จำแนกกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 3 กลุ่ม คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรประจำสำนักงานเกษตรอำเภอ โดยปรากฏผลดังนี้

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 โดยภาพรวมมีอายุเฉลี่ยประมาณ 42 ปี โดยมีอายุสูงสุดเท่ากับ 65 ปี และต่ำสุดเท่ากับ 25 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,150 บาท โดยมีรายได้สูงสุดเท่ากับ 8,900 บาท และต่ำสุดคือไม่มีรายได้ สถานภาพสมรสของสมาชิกส่วนใหญ่สมรสแล้ว อยู่ด้วยกัน จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 93.3 ส่วนใหญ่มีบุตรระหว่าง 1-2 คน จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 73.1 ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 4-6 คน จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 76 สถานภาพในกลุ่มทั้งหมดเป็นสมาชิก จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 และมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระหว่าง 10-14 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 โดยภาพรวมเป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 8.98 ปี โดยเป็นสมาชิกสูงสุดเท่ากับ 20 ปี และต่ำสุดเท่ากับ 1 ปี ส่วนใหญ่มีระยะทางจากบ้านไปยังที่ทำการกลุ่ม 1,000 เมตรขึ้นไป จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 มีระยะทางเฉลี่ยเท่ากับ 636.97 เมตร โดยมีระยะ

ทางไกลที่สุดเท่ากับ 2,000 เมตร และใกล้ที่สุดเท่ากับ 10 เมตร สมาชิกส่วนใหญ่ใช้วิธีการเดินทางโดยวิธีเดินไป จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 25.95 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก 2-3 แหล่ง จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 57.0 (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
ต่ำกว่า 29 ปี	7	6.7
30-39 ปี	37	35.6
40-49 ปี	43	41.3
สูงกว่า 50 ปี	17	16.3
รวม	104	100.0
(อายุเฉลี่ย = 41.59 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.03 ปี สูงสุด = 65 ปี ต่ำสุด = 25 ปี)		
2. รายได้		
ต่ำกว่า 1,999 บาท	26	44.2
2,000 - 2,999 บาท	29	27.9
3,000 - 3,999 บาท	18	17.3
4,000 บาทขึ้นไป	1	10.6
รวม	104	100.0
(รายได้เฉลี่ย = 2,150 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1,382.20 บาท สูงสุด = 8,900 บาท ต่ำสุดคือ ไม่มีรายได้)		
3. สถานภาพสมรส		
โสด	1	1.0
สมรสอยู่ด้วยกัน	97	93.3
หย่า	4	3.8
สมรสแยกกันอยู่	2	1.9
รวม	104	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
4. จำนวนบุตร		
ไม่มีบุตร	3	2.9
1-2 คน	76	73.1
3-4 คน	20	19.2
5 คนขึ้นไป	5	4.8
รวม	104	100.0
(จำนวนบุตรเฉลี่ย = 2.15 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.10 คน สูงสุด = 6 คน ต่ำสุด = ไม่มีบุตร)		
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
ต่ำกว่า 3 คน	22	21.2
4-6 คน	78	76.0
7 คนขึ้นไป	3	2.9
รวม	104	100.0
(จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย = 4.51 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.22 คน สูงสุด = 8 คน ต่ำสุด = 2 คน)		
6. สถานภาพในกลุ่ม		
เป็นสมาชิก	104	100
รวม	104	100.0
7. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก		
ต่ำกว่า 4 ปี	25	24.0
5-9 ปี	29	27.9
10-14 ปี	32	30.8
15 ปีขึ้นไป	18	17.3
รวม	104	100.0
(ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกเฉลี่ย = 8.98 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.53 ปี สูงสุด = 20 ปี ต่ำสุด = 1 ปี)		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
8. การคมนาคม (ระยะทางจากบ้านที่ทำการกลุ่ม)		
ต่ำกว่า 500 เมตร	32	30.8
500-999 เมตร	32	30.8
1,000 เมตรขึ้นไป	40	38.5
รวม	104	100.0
(ระยะทางเฉลี่ย = 636.97 เมตร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 427.75 เมตร สูงสุด = 2,000 เมตร ต่ำสุด = 10 เมตร)		
9. การเดินทางโดยวิธี		
เดิน	27	25.96
รถจักรยาน	5	4.81
รถจักรยานยนต์	26	25.00
ไปกับเพื่อน	2	1.92
เดิน รถจักรยานยนต์ ไปกับเพื่อน	15	14.42
เดิน รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ ไปกับเพื่อน	19	18.27
รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ ไปกับเพื่อน	10	9.62
รวม	104	100.0
10. ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก		
หนึ่งแหล่ง	22	21.15
2-3 แหล่ง	60	57.70
4 แหล่งขึ้นไป	22	21.15
รวม	104	100.0

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 43 ปี โดยมีอายุสูงสุดเท่ากับ 61 ปี และต่ำสุดเท่ากับ 26 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,980 บาท โดยมีรายได้สูงสุด 14,000 บาท และต่ำสุดคือไม่มีรายได้ ส่วนใหญ่คณะกรรมการกลุ่มอยู่ด้วยกันกับคู่สมรสจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 90.8 มีบุตรต่ำกว่า 2 คน จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 76.9 โดยภาพรวมมีบุตรเฉลี่ยเท่ากับ 2 คน สูงสุดเท่ากับ 6 คน และต่ำสุดคือไม่มีบุตร มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยเท่ากับ 4 คน สูงสุดเท่ากับ 8 คน และต่ำสุดเท่ากับ 2 คน สถานภาพใน

กลุ่มคือ เป็นประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ จำนวนเท่ากัน คือ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มระหว่าง 10-14 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2 เป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ยเท่ากับ 9.8 ปี โดยเป็นสมาชิกสูงสุดเท่ากับ 21 ปี และต่ำสุดเท่ากับ 1 ปี ส่วนใหญ่มีระยะทางจากที่บ้านไปยังที่ทำการกลุ่มต่ำกว่า 500 เมตร จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1 มีระยะทางเฉลี่ย 646.15 เมตร โดยระยะทางไกลที่สุดเท่ากับ 2,000 เมตร ไกลที่สุดคือบ้านเป็นที่ทำการกลุ่ม การเดินทางไปยังที่ทำการกลุ่มส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์ จำนวน 22 คนคิดเป็นร้อยละ 33.8 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก 2-3 แหล่ง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 44.62 (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลพื้นฐานของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	4	6.2
20-29 ปี	17	26.2
30-39 ปี	30	46.2
40 ปีขึ้นไป	14	21.5
รวม	65	100.0
(อายุเฉลี่ย = 43 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 7.8 สูงสุด = 61 ปี ต่ำสุด = 26 ปี)		
2. รายได้		
ต่ำกว่า 2,000 บาท	19	29.2
2,000-2,999 บาท	15	23.1
3,000-3,999 บาท	15	23.1
4,000-4,999 บาท	7	10.8
5,000 บาทขึ้นไป	9	13.8
รวม	65	100.0
(รายได้เฉลี่ย = 2,980 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2,135.58 สูงสุด = 14,000 บาท ต่ำสุดคือ ไม่มีรายได้)		
3. สถานภาพสมรส		
สมรสคู่	59	90.8
หย่าหรือหม้าย	6	9.2
รวม	65	100.0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
4. จำนวนบุตร		
ต่ำกว่า 2 คน	50	76.9
3-4 คน	14	21.5
5 คนขึ้นไป	1	1.5
รวม	65	100.0
(จำนวนเฉลี่ย = 2 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .8 สูงสุด = 6 คน ต่ำสุด = คือไม่มีบุตร)		
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
ต่ำกว่า 3 คน	13	20.0
4-5 คน	40	61.5
6 คนขึ้นไป	12	18.5
รวม	65	100.0
6. สถานภาพในกลุ่ม		
ประธาน	13	20.0
รองประธาน	13	20.0
เลขานุการ	13	20.0
เหรัญญิก	13	20.0
ประชาสัมพันธ์	13	20.0
รวม	65	100.0
7. ระยะเวลาการเป็นสมาชิก		
ต่ำกว่า 4 ปี	11	16.9
5-9 ปี	19	29.2
10-14 ปี	20	30.8
15 ปีขึ้นไป	15	23.1
รวม	65	100.0
(ระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย = 9.8 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.4 สูงสุด = 21 ปี ต่ำสุด = 1 ปี)		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
8. การคมนาคม (ระยะทางจากบ้านถึงที่ทำการกลุ่ม)		
ต่ำกว่า 500 เมตร	28	43.1
500-999 เมตร	13	20.0
1,000 เมตรขึ้นไป	24	36.9
รวม	65	100.0
9. การเดินทางโดยวิธี		
เดิน	20	30.8
รถจักรยาน	2	3.1
รถจักรยานยนต์	22	33.8
ไม่ได้เดินทาง (บ้านเป็นที่ทำการกลุ่ม)	2	3.1
รถจักรยาน รถจักรยานยนต์	4	6.1
เดิน รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ ไปกับเพื่อนสมาชิก	10	15.4
รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ ไปกับเพื่อนสมาชิก	5	7.7
รวม	65	100.0
10. ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก		
หนึ่งแหล่ง	15	23.0
2-3 แหล่ง	33	50.8
4 แหล่งขึ้นไป	17	26.2
รวม	65	100.0

เจ้าหน้าที่งานเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 41- 45 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 92.3 โดยภาพรวมมีอายุเฉลี่ยประมาณ 41.54 ปี อายุสูงสุด 43 ปี อายุต่ำสุด 34 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน สูงสุด 20,000 บาท ต่ำสุด 9,820 บาท ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสอยู่ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 92.3 มีบุตร 2 คน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 มีประสบการณ์ในการทำงาน 20 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 โดยภาพรวมมีประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 18.30 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 84.6 สาขาวิชาสหกรณ์ศาสตร์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 นอกจากนี้ยังได้รับการฝึกอบรมเพิ่ม จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 แสดงข้อมูลพื้นฐานของเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
ต่ำกว่า 40 ปี	1	7.7
41-45 ปี	12	92.3
รวม	13	100.0
(อายุเฉลี่ย = 41.54 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.37 สูงสุด = 43 ปี ต่ำสุด = 34 ปี)		
2. รายได้		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	1	7.7
10,001-15,000 บาท	6	46.2
15,001-20,000 บาท	6	46.2
(รายได้เฉลี่ย = 14,664.61 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2,151.33 สูงสุด = 20,000 บาท ต่ำสุด = 9,820บาท)		
3. สถานภาพสมรส		
โสด	1	7.7
สมรสคู่	12	92.3
รวม	13	100.0
4. จำนวนบุตร		
1 คน	3	23.1
2 คน	9	69.2
3 คน	1	7.7
รวม	13	100.0
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
3 คน	3	23.1
4 คน	6	46.2
5 คน	2	15.4
6 คน	1	7.7
7 คน	1	7.7
รวม	13	100.0

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
6. ระยะเวลาในการทำงาน		
7 ปี	1	7.7
17 ปี	1	7.7
18 ปี	1	7.7
19 ปี	4	30.8
20 ปี	6	46.2
รวม	13	100.0
7. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	11	84.6
อนุปริญญา (ปวส.)	2	15.4
รวม	13	100.0
8. สาขาวิชาที่สำเร็จ		
ศิลปศาสตร์	1	7.7
พัฒนาชุมชน	4	30.8
คหกรรมศาสตร์	5	38.5
สังคมศาสตร์	1	7.7
อื่น ๆ (ปวส.คหกรรมศาสตร์)	2	15.4
รวม	13	100.0
9. การอบรมเพิ่มเติม		
เคย	9	69.2
ไม่เคย	4	30.8
รวม	13	100.0

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
10. หัวข้อที่ฝึกอบรม		
เทคนิค AIC	1	11.1
การพัฒนาผลิตภัณฑ์	1	11.1
การประดิษฐ์ดอกไม้	1	11.1
การแปรรูปผลผลิตเกษตร	1	11.1
แนวทางการส่งเสริมการเกษตร	1	11.1
ไม่ระบุหัวข้อฝึกอบรม	4	44.4
รวม	9	100.0

4.2 ปัจจัยด้านความคิดเห็นต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวมพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับสูง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 ระดับปานกลาง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 และระดับต่ำ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 (ตารางที่ 4.4)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของความพึงพอใจเป็นรายข้อจะพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความพึงพอใจมากในเรื่องเกี่ยวกับการทำงานของคณะกรรมการกลุ่ม ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนสมาชิกเมื่อมีปัญหา ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิก กลุ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดี และเป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อเข้าร่วมงานพิธีต่างๆ (คะแนน เฉลี่ย เท่ากับ 3.96, 3.94, 3.87, 3.62 และ 3.42 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.6)

ความพึงพอใจของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับความพึงพอใจของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวมพบว่า คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับสูง จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 73.8 ระดับปานกลาง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 และระดับต่ำ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 (ตารางที่ 4.4)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของความพึงพอใจเป็นรายข้อจะพบว่า คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความพึงพอใจในเรื่องเกี่ยวกับเป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อเข้าร่วมงานพิธีต่าง ๆ ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิก การทำงานของคณะกรรมการกลุ่ม

กลุ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักดี และได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนสมาชิกเมื่อมีปัญหา (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.34, 4.32, 4.25, 4.02 และ 3.80 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.6)

ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการในภาพรวมพบว่า คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการในระดับสูง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 ระดับปานกลาง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1 (ตารางที่ 4.5)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ เป็นรายข้อพบว่า คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ ในเรื่องเกี่ยวกับมีโอกาสรู้จักบุคคลอื่นมากขึ้น ได้รับการยกย่องและยอมรับจากผู้นำชุมชนและเพื่อนสมาชิก ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับเพื่อนสมาชิก และมีโอกาสก้าวหน้าไปสู่ตำแหน่งทางการเมือง (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.31, 4.02, 3.88 และ 3.80 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.4 แสดงระดับความพึงพอใจของสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ภาพรวม)

ระดับความพึงพอใจ	สมาชิก		คณะกรรมการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย = 1.00-2.33 คะแนน)	5	4.8	1	1.5
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 2.34-3.67 คะแนน)	43	41.3	16	24.6
สูง (คะแนนเฉลี่ย = 3.68-5.00 คะแนน)	56	53.8	48	73.8
รวม	104	100.0	65	100.0

ตารางที่ 4.5 แสดงระดับความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ภาพรวม)

ระดับความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ	คณะกรรมการ	
	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย = 1.00-2.33 คะแนน)	-	-
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 2.34-3.67 คะแนน)	28	43.1
สูง (คะแนนเฉลี่ย = 3.68-5.00 คะแนน)	37	56.9
รวม	65	100.0

ตารางที่ 4.6 แสดงระดับความคิดเห็นต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านความพึงพอใจของสมาชิก และคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (รายชื่อ)

ความพึงพอใจ	สมาชิก			คณะกรรมการ		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเห็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเห็น
การทำงานของคณะกรรมการกลุ่มเป็นผลดีต่อท่าน	3.96	0.77	สูง	4.25	0.77	สูง
ท่านได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนสมาชิกเมื่อมีปัญหา	3.94	1.02	สูง	3.80	0.90	สูง
กลุ่มฯ ที่ท่านเป็นสมาชิก เป็นกลุ่มที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันดี	3.63	1.07	สูง	4.02	0.86	สูง
ท่านพอใจที่ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิก	3.87	0.80	สูง	4.32	0.73	สูง
ท่านเคยเป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อเข้าร่วมงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานวันเกษตรกร	3.42	1.33	สูง	4.34	0.76	สูง
เฉลี่ย	3.68	0.73	สูง	4.14	0.64	สูง

ตารางที่ 4.7 แสดงระดับความความคิดเห็นต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ (รายชื่อ)

ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเห็น
ท่านมีโอกาสรู้จักบุคคลอื่นมากขึ้น	4.31	0.88	สูง
ท่านได้รับการยกย่องและยอมรับจากผู้นำชุมชนและเพื่อนสมาชิก	4.02	0.78	สูง
ท่านมีโอกาสดำเนินงานไปสู่ตำแหน่งทางการเมือง	2.57	1.24	ปานกลาง
ท่านเคยช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับเพื่อนสมาชิก	3.88	0.84	สูง
เฉลี่ย	3.69	0.66	สูง

4.3 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุน

การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวม พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในระดับสูง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 และไม่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 (ตารางที่ 4.8)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ในเรื่องเกี่ยวกับช่วยแก้ไขปัญหาในระหว่างทำกิจกรรมกลุ่ม ช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานราชการและเอกชน ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนและเครื่องมือเครื่องใช้ในกิจกรรมกลุ่ม และได้ไปศึกษาฝึกอบรมดูงานในฐานะผู้แทนกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.88, 0.81, 0.65 และ 0.33 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.10)

การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวมพบว่า คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในระดับสูง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 89.2 และไม่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 (ตารางที่ 4.8)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เป็นรายข้อ พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ในเรื่องเกี่ยวกับการประสานงานกับหน่วยงานราชการและเอกชน ช่วยแก้ไขปัญหาในระดับการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนและเครื่องมือเครื่องใช้ในกิจกรรม และให้ไปศึกษาฝึกอบรมดูงานในฐานะผู้แทนกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 0.92 และ 0.83 ตามลำดับ)(ตารางที่ 4.10)

การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวมพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในระดับสูงจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 และไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 (ตารางที่ 4.9)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ในเรื่อง

เกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้รับเงินทุนในการทำกิจกรรมกลุ่มฟ่อน้ำให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาในการทำกิจกรรมกลุ่ม และสมาชิกในครอบครัวมีส่วนช่วยเหลือในการนำผลิตภัณฑ์ไปเผยแพร่ (คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 0.76, 0.65, 0.58 และ 0.49 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.11)

การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวม พบว่า คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในระดับสูง จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 78.46 และไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 21.54 (ตารางที่ 4.9)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นรายข้อ พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในเรื่องเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม ฟ่อน้ำเคยให้คำแนะนำปรึกษาปัญหา ในการทำกิจกรรมกลุ่ม สมาชิกในครอบครัวมีส่วนช่วยเหลือในการนำผลิตภัณฑ์ไปเผยแพร่ และได้รับเงินทุนในการทำกิจกรรมกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 0.88, 0.86 และ 0.71 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.8 แสดงระดับการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ (ภาพรวม)

ระดับการได้รับการสนับสนุน	สมาชิกกลุ่ม		คณะกรรมการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อย (คะแนนเฉลี่ย = 0.00-0.50 คะแนน)	48	46.2	7	10.8
มาก (คะแนนเฉลี่ย = 0.51-1.00 คะแนน)	56	53.8	58	89.2
รวม	104	100.0	65	100.0

ตารางที่ 4.9 แสดงระดับการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว (ภาพรวม)

ระดับการได้รับการสนับสนุน	สมาชิกกลุ่ม		คณะกรรมการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อย (คะแนนเฉลี่ย = 0.00-0.50 คะแนน)	48	46.2	14	21.24
มาก (คะแนนเฉลี่ย = 0.51-1.00 คะแนน)	56	53.8	51	78.46
รวม	104	100.0	65	100.0

ตารางที่ 4.10 แสดงระดับการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ (รายชื่อ)

การได้รับการสนับสนุน จากเจ้าหน้าที่	สมาชิก			คณะกรรมการ		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการได้รับการสนับสนุน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการได้รับการสนับสนุน
ท่านเคยได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาฝึกอบรมดูงานในฐานะผู้แทนกลุ่ม	0.33	0.47	น้อย	0.83	0.38	มาก
เจ้าหน้าที่เคยให้ความช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	0.81	0.40	มาก	0.92	0.27	มาก
เจ้าหน้าที่เคยช่วยแก้ไขปัญหาระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่ม	0.88	0.32	มาก	0.92	0.27	มาก
ท่านได้เคยรับการสนับสนุนด้านเงินทุนและเครื่องมือเครื่องใช้ในกิจกรรมกลุ่ม	0.65	0.48	มาก	0.83	0.38	มาก
เฉลี่ย	0.67	0.27	มาก	0.88	0.23	มาก

ตารางที่ 4.11 แสดงระดับการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว (รายชื่อ)

การได้รับการสนับสนุน จากครอบครัว	สมาชิกกลุ่ม			คณะกรรมการ		
	ค่า เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยง เบนมาตรฐาน	ระดับการ ได้รับการ สนับสนุน	ค่า เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยง เบนมาตรฐาน	ระดับการ ได้รับการ สนับสนุน
สมาชิกในครอบครัวของท่านเคยให้ ความร่วมมือในการทำกิจกรรม กลุ่ม	0.76	0.43	มาก	0.88	0.33	มาก
ท่านเคยได้รับเงินทุนในการทำ กิจกรรมกลุ่มจากครอบครัว	0.65	0.48	มาก	0.71	0.46	มาก
พ่อบ้านของท่านเคยให้คำแนะนำ ปรึกษาปัญหาในการทำกิจกรรม กลุ่ม	0.58	0.50	มาก	0.88	0.35	มาก
สมาชิกในครอบครัวของท่านเคยมี ส่วนช่วยเหลือในการนำผลิตภัณฑ์ ไปเผยแพร่	0.49	0.50	น้อย	0.78	0.41	มาก
เฉลี่ย	0.62	0.34	มาก	0.81	0.28	มาก

4.4 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวม พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับปานกลาง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 93.27 และระดับสูง จำนวน 7 คิดเป็นร้อยละ 6.73 (ตารางที่ 4.12)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นรายชื่อ พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในเรื่องเกี่ยวกับ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องเสียสละเข้าร่วมประชุมและทำกิจกรรมกลุ่ม นโยบายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสนับสนุนให้สตรีเกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความสนใจที่จะร่วมกันดำเนินงานกลุ่ม ให้มีความก้าวหน้าสามารถพัฒนาสตรีเกษตรกรให้มีบทบาทในการพัฒนาตนเองและชุมชน วัตถุประสงค์งานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้สตรีเกษตรกรได้รับและถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร เกษกิจเกษตร และ

ธุรกิจเกษตร สามารถวางแผนพัฒนาครอบครัวและชุมชน และเป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.99, 0.98, 0.97, 0.96 และ 0.91 ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังพบว่าระดับความรู้ความเข้าใจในรายอื่น ๆ ก็อยู่ในระดับ สูง และระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.13)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านในภาพรวมพบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ งานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับสูง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 96.92 และระดับปานกลาง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.08 (ตารางที่ 4.12)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นรายข้อ จะพบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในเรื่องเกี่ยวกับ นโยบายสนับสนุนให้สตรีร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตร สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร่วมกันดำเนินงานกลุ่มให้มีความเจริญก้าวหน้า ต้องเสียสละเข้าร่วมประชุมและทำกิจกรรมกลุ่ม ให้ครอบครัวเกษตรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้รับและถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร เกษกิจเกษตร และธุรกิจเกษตร สามารถวางแผนพัฒนาและชุมชน วัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ในด้านเกษตรและการเกษตร ช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนและปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น และเป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน (คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 1.00, 0.98, 0.97, 0.95 และ 0.91 ตามลำดับ) นอกจากนี้แล้วยังพบว่าระดับความรู้ความเข้าใจในรายข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับสูง และระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.12 แสดงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ภาพรวม)

ระดับความรู้ความเข้าใจ	สมาชิก		คณะกรรมการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย = 0.00-0.33 คะแนน)	-	-	-	-
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 0.34-0.66 คะแนน)	97	93.3	2	3.1
สูง (คะแนนเฉลี่ย = 0.67-1.00 คะแนน)	7	6.7	63	96.9
รวม	104	100.0	65	100.0

ตารางที่ 4.13 แสดงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (รายชื่อ)

ความรู้ความเข้าใจ	สมาชิก			คณะกรรมการ		
	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงระดับความ			ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยง ระดับความ		
	เบน	รู้ความ		เบนมาตรฐาน	รู้ความ	
	มาตรฐาน	เข้าใจ		ฐาน	เข้าใจ	
	ฐาน					
งานแม่บ้านเกษตรกรมีนโยบายสนับสนุนให้สตรีเกษตรกรได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มเรียกว่า “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” เพื่อเป็นแกนนำในการส่งเสริมการเกษตร	0.98	0.14	สูง	1.00	0.00	สูง
นโยบายงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้ครอบครัวเกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	0.97	0.17	สูง	0.97	0.17	สูง
วัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันในด้านเศรษฐกิจเกษตรและการเกษตร	0.88	0.33	สูง	0.95	0.21	สูง
งานแม่บ้านเกษตรกร สามารถพัฒนาสตรีเกษตรกรให้มีบทบาทในการพัฒนาตนเองและชุมชน	0.96	0.19	สูง	0.98	0.12	สูง
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องเป็นภรรยา หรือบุตรหลานหญิงของเกษตรกร	0.62	0.49	ปานกลาง	0.57	0.50	ปานกลาง
ผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องเป็นสตรีที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป	0.41	0.49	ปานกลาง	0.38	0.49	ปานกลาง
การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะช่วยแก้ปัญหาความยากจน และปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น	0.89	0.31	สูง	0.95	0.21	ปานกลาง
การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน	0.91	0.28	สูง	0.91	0.29	สูง

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจ	สมาชิก			คณะกรรมการ		
	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงระดับความ			ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยง ระดับความ		
	เบน	มาตรฐาน	รู้ความเข้าใจ	เบนมาตรฐาน	รู้ความเข้าใจ	
การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จัดตั้งในกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเป็นอันดับแรก	0.39	0.49	ปานกลาง	0.34	0.48	ปานกลาง
การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จะจัดตั้งในพื้นที่ที่มีความต้องการและสนใจเท่านั้น	0.84	0.37	สูง	0.75	0.45	สูง
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความสนใจที่จะร่วมกันดำเนินงานกลุ่มให้มีความก้าวหน้า	0.97	0.17	สูง	1.00	0.00	สูง
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ปกครองหรือหัวหน้าครอบครัว	0.88	0.32	สูง	0.83	0.38	สูง
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ต้องเสียสละเข้าร่วมประชุมและทำกิจกรรมกลุ่ม	0.99	1.00	สูง	1.00	0.00	สูง
งานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีวัตถุประสงค์ให้สตรีเกษตรกรได้รับและถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร เคหกิจเกษตรและธุรกิจเกษตร	0.96	0.19	สูง	0.95	0.17	สูง
นโยบายงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้สตรีเกษตรกรสามารถวางแผนพัฒนาครอบครัวและชุมชน	0.96	0.19	สูง	0.95	0.17	สูง
รวม	0.84	0.12	สูง	0.84	0.11	สูง

4.5 ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวมพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับปานกลาง จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 50 มีส่วนร่วมในระดับสูง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 และมีส่วนร่วมในระดับต่ำ จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 22.1 (ตารางที่ 4.14)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีส่วนร่วมในเรื่องเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชุมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาการทำกิจกรรมกลุ่ม การวางแผนดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม การนำผลิตภัณฑ์ไปแสดงงานในเทศกาลต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นในการประชุมกลุ่ม และการช่วยเหลือกลุ่มด้านเงินทุน หรือบริจาคสิ่งของในการทำกิจกรรมกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.27, 2.74, 2.63, 2.62, 2.41 และ 2.34 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.15)

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวมพบว่า คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับสูง จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 64.6 มีส่วนร่วมปานกลาง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 และมีส่วนร่วมในระดับต่ำ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6 (ตารางที่ 4.14)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพบว่า มีส่วนร่วมในเรื่องเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชุมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การร่วมวางแผนการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาการทำกิจกรรมกลุ่ม การนำผลิตภัณฑ์ไปแสดงในงานเทศกาลต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมกลุ่ม และการช่วยเหลือกลุ่มด้านการเงินทุน หรือบริจาคสิ่งของในการทำกิจกรรมกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.68, 3.48, 3.31, 3.12, 3.02 และ 2.96 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.14 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ภาพรวม)

ระดับการมีส่วนร่วม	สมาชิกกลุ่ม		คณะกรรมการกลุ่ม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย = 1.00-2.00 คะแนน)	23	22.1	3	4.6
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 2.01-3.00 คะแนน)	52	50.0	20	30.8
สูง (คะแนนเฉลี่ย = 3.01-4.00 คะแนน)	29	27.9	42	64.6
รวม	104	100.0	65	100.0

ตารางที่ 4.15 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (รายข้อ)

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	สมาชิก			คณะกรรมการ		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความรู้ความเข้าใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความรู้ความเข้าใจ
การนำผลิตภัณฑ์ไปแสดงงานในเทศกาลต่าง ๆ	2.12	0.86	ปานกลาง	3.12	0.80	สูง
การเข้าร่วมประชุมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	3.27	0.80	สูง	3.68	0.56	สูง
การแสดงความคิดเห็นในการประชุมกลุ่ม	2.41	1.08	ปานกลาง	3.02	0.89	สูง
ร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาการทำกิจกรรมกลุ่ม	2.74	0.93	ปานกลาง	3.31	0.85	สูง
ช่วยเหลือกลุ่มด้านเงินทุนหรือบริจาคสิ่งของในการทำกิจกรรมกลุ่ม	2.34	1.07	ปานกลาง	2.96	0.91	ปานกลาง
ร่วมวางแผนการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม	2.63	0.95	ปานกลาง	3.48	0.73	สูง
รวม	2.67	0.72	ปานกลาง	3.26	0.59	สูง

4.6 ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวมพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 รองลงมามีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 26 และมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 14.4 (ตารางที่ 4.16)

เมื่อพิจารณาภาพรวมผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านต่าง ๆ แล้วปรากฏว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีผลการดำเนินงาน ในด้านการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ และด้านการบริหารงานกลุ่ม อยู่ในระดับดี จำนวน 71 และ 53 คน คิดเป็นร้อยละ 68.3 และ 51 ตามลำดับ ส่วนผลการดำเนินงานด้านการถ่ายทอดความรู้ และด้านการทำธุรกิจของกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 56 คน และ 49 คิดเป็นร้อยละ 53.8 และ 47.1 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.17)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีผลการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการเข้าร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ทั้งในและนอกหมู่บ้าน การพัฒนาสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน การประสานงานกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์ผลงาน การทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเบื้องต้น และการจัดทำทะเบียนรายชื่อของสมาชิก (คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.587, 3.37, 3.27, 3.09 และ 3.05 ตามลำดับ) ส่วนการผลิตผลผลิตเกษตรในระดับอุตสาหกรรม และการจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค วัสดุ การเกษตร ปุ๋ย ยาเคมีราคาถูก มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำ (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.36, 1.84 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.18)

ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวมพบว่า คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 46.15 รองลงมามีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 43.08 และมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 14.4 (ตารางที่ 4.16)

เมื่อพิจารณาภาพรวมผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านต่าง ๆ แล้วปรากฏว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีผลการดำเนินงาน ในด้านการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ และด้านการบริหารงานกลุ่มอยู่ในระดับดี จำนวน 48 และ 41 คน คิดเป็นร้อยละ 73.8 และ 63.1 ตามลำดับ ส่วนผลการดำเนินงานด้านการถ่ายทอดความรู้ และด้านการทำธุรกิจของกลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 35 และ 27 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 และ 41.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.17)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีผลการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการเข้าร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ทั้งในและนอกหมู่บ้าน การพัฒนาสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน การประสานงานกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การจัดทำทะเบียนรายชื่อของสมาชิก การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายเบื้องต้น การจัดกิจกรรมตามแผน การประชาสัมพันธ์ผลงานกลุ่ม การให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโดยการอบรม การวางแผนจัดทำกิจกรรม และการจัดทำรายงานข้อมูล และผลการดำเนินงาน (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.63, 3.54, 3.46, 3.29, 3.20, 3.14, 3.12, 3.11, 3.05 และ 3.02 ตามลำดับ) ส่วนการผลิตผลผลิตเกษตรในระดับอุตสาหกรรม มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำ (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.55)(ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.16 แสดงระดับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ภาพรวม)

ระดับผลการดำเนินงาน	สมาชิก		คณะกรรมการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย = 1.00-2.00 คะแนน)	15	14.4	7	10.8
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 2.01-3.00 คะแนน)	62	59.6	28	43.1
ดี (คะแนนเฉลี่ย = 3.01-4.00 คะแนน)	27	26.0	30	46.1
รวม	104	100.0	65	100.0

ตารางที่ 4.17 แสดงระดับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (รายด้าน)

ระดับผลการดำเนินงาน	สมาชิก		คณะกรรมการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการถ่ายทอดความรู้				
ดี (คะแนนเฉลี่ย = 3.01-4.00 คะแนน)	13	12.5	18	27.7
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 2.01-3.00 คะแนน)	56	53.8	35	53.8
ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย = 1.00-2.00 คะแนน)	35	33.7	12	18.5
รวม	104	100.0	65	100.0
ด้านการบริหารงานกลุ่ม				
ดี (คะแนนเฉลี่ย = 3.01-4.00 คะแนน)	53	51.0	41	63.1
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 2.01-3.00 คะแนน)	34	32.7	16	24.6
ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย = 1.00-2.00 คะแนน)	17	16.3	8	12.3
รวม	104	100.0	65	100.0
ด้านการทำธุรกิจของกลุ่ม				
ดี (คะแนนเฉลี่ย = 3.01-4.00 คะแนน)	19	18.3	21	32.3
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 2.01-3.00 คะแนน)	49	47.1	27	41.5
ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย = 1.00-2.00 คะแนน)	36	34.6	17	26.2
รวม	104	100.0	65	100.0
ด้านการจัดทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์				
ดี (คะแนนเฉลี่ย = 3.01-4.00 คะแนน)	71	68.3	48	73.8
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 2.01-3.00 คะแนน)	23	22.1	12	18.5
ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย = 1.00-2.00 คะแนน)	10	9.6	10	9.6
รวม	104	100.0	65	100.0

ตารางที่ 4.18 แสดงระดับผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (รายชื่อ)

ผลการดำเนินงาน	สมาชิก			คณะกรรมการ		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับผลการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับผลการดำเนินงาน
กลุ่มได้ให้ความรู้แก่สมาชิกแม่บ้านเกษตรกรโดยการอบรม	2.95	0.74	ปานกลาง	3.11	0.73	ดี
กลุ่มได้นำสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร ไปชมการสาธิตในด้าน การเกษตรและเคหกิจเกษตร	2.33	0.92	ปานกลาง	2.71	0.84	ปานกลาง
กลุ่มได้พาสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร ไปทัศนศึกษา ดูงานเกี่ยวกับการเกษตร และเคหกิจเกษตร	2.12	0.88	ปานกลาง	2.51	0.97	ปานกลาง
กลุ่มได้มีการจัดประชุม และรายงานผลการประชุม	2.76	0.88	ปานกลาง	2.95	1.01	ปานกลาง
กลุ่มได้มีการวางแผนจัดทำกิจกรรม	2.80	0.96	ปานกลาง	3.05	0.99	ดี
กลุ่มมีสวัสดิการให้แก่สมาชิก	2.70	1.09	ปานกลาง	2.62	1.03	ปานกลาง
กลุ่มได้มีการประเมินผลงาน	2.38	1.00	ปานกลาง	2.75	0.94	ปานกลาง
กลุ่มได้มีการจัดทำทะเบียนรายชื่อของสมาชิก	3.02	1.26	ดี	3.29	1.00	ดี
กลุ่มได้จัดทำรายงานข้อมูลและผลการดำเนินงาน	2.76	1.13	ปานกลาง	3.02	0.96	ดี
กลุ่มเคยประสานงานกับหน่วย และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	3.27	0.84	ดี	3.46	0.81	ดี
กลุ่มได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเบื้องต้น	3.05	0.98	ดี	3.20	0.94	ดี

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ผลการดำเนินงาน	สมาชิก			คณะกรรมการ		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับผล การดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับผล การดำเนินงาน
กลุ่มได้ประชาสัมพันธ์ผลงาน	3.09	0.98	ดี	3.12	0.88	ดี
กลุ่มมีการจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค วัสดุการเกษตร ปุ๋ย เคมี	1.84	1.10	ต่ำ	2.25	1.23	ปานกลาง
ราคาถูกแก่สมาชิก						
กลุ่มได้มีการปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตและผลิตภัณฑ์	2.50	1.09	ปานกลาง	2.72	1.11	ปานกลาง
กลุ่มได้ร่วมกันซื้อรวมกันขายผลผลิตและผลิตภัณฑ์	2.65	1.11	ปานกลาง	2.77	1.16	ปานกลาง
กลุ่มมีการแปรรูปผลผลิตเกษตรในเชิงธุรกิจ	2.16	1.12	ปานกลาง	2.37	1.22	ปานกลาง
กลุ่มมีการแปรรูปผลผลิตการเกษตรระดับครัวเรือน	2.67	1.06	ปานกลาง	2.94	1.04	ปานกลาง
กลุ่มมีการผลิตผลผลิตเกษตร ในระดับครัวเรือน	2.71	1.06	ปานกลาง	2.97	1.00	ปานกลาง
กลุ่มมีการผลิตผลผลิตเกษตร ในระดับอุตสาหกรรม	1.36	0.84	ต่ำ	1.55	0.95	ต่ำ
กลุ่มได้ให้สมาชิกกู้เงินเพื่อไปประกอบอาชีพ	2.64	1.16	ปานกลาง	2.74	1.09	ปานกลาง
กลุ่มได้พัฒนาสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านเช่น ถนน โรงเรียน วัด เป็นต้น	3.37	0.97	ดี	3.54	0.66	ดี
กลุ่มเข้าร่วมประเพณีต่าง ๆ ทั้งในและนอกหมู่บ้าน	3.57	0.80	ดี	3.63	0.67	ดี
กลุ่มจัดกิจกรรมตามแผน ที่วางไว้	2.94	1.04	ปานกลาง	3.14	0.98	ดี
เฉลี่ย	2.68	0.60	ปานกลาง	2.88	0.65	ปานกลาง

4.7 การทดสอบสมมติฐาน

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรอิสระ 15 ตัวแปร ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่างกัน ปรากฏผลสรุปดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 อายุของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าอายุของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 4 กลุ่ม คือ อายุต่ำกว่า 30 ปี, 30-39 ปี, 40-49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.96, 2.69, 2.64 และ 2.58 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.19) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่า อายุของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.540$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.19 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยอายุของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่ำกว่า 30 ปี	7	2.96	0.60
30-39 ปี	37	2.64	0.57
40-49 ปี	43	2.69	0.63
50 ปีขึ้นไป	17	2.58	0.60
รวม	104	2.68	0.60

ตารางที่ 4.20 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	3	0.77	0.25	0.70	0.540
ภายในกลุ่ม	100	36.54	0.36		
รวม	103	37.31			

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบว่าอายุของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 4 กลุ่ม คือ อายุต่ำกว่า 30 ปี, 30-39 ปี, 40-49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.11, 3.01, 2.87 และ 2.69 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.21) มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่า อายุของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.513$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.21 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยอายุของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่ำกว่า 30 ปี	4	3.11	0.42
30-39 ปี	17	3.01	0.65
40-49 ปี	30	2.87	0.74
50 ปีขึ้นไป	14	2.69	0.40
รวม	65	2.88	0.65

ตารางที่ 4.22 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่าง อายุของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	3	1.00	0.33	0.772	0.513
ภายในกลุ่ม	61	26.32	0.43		
รวม	64	27.32			

สมมติฐานที่ 2 รายได้ของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่ารายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 4 กลุ่ม คือ รายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท, 2,000-2,999 บาท, 3,000-3,999 บาท และ 4,000 บาทขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74, 2.55, 2.69 และ 2.74 ตามลำดับ)(ตารางที่ 4.23) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่ารายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.592$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2 (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.23 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

รายได้	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่ำกว่า 2,000 บาท	46	2.74	0.55
2,000-2,999 บาท	29	2.55	0.76
3,000-3,999 บาท	18	2.69	0.54
4,000 บาทขึ้นไป	11	2.74	0.34
รวม	104	2.68	0.60

ตารางที่ 4.24 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่าง รายได้ของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	3	0.7	0.23	0.637	0.592
ภายในกลุ่ม	100	36.61	0.36		
รวม	103	37.31			

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่ารายได้ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 4 กลุ่ม คือ รายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท, 2,000-2,999 บาท, 3,000-3,999 บาท และ 4,000 บาทขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89, 2.90, 3.02 และ 2.72 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.25) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่ารายได้ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.646$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2 (ตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.25 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายได้ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

รายได้	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่ำกว่า 2,000 บาท	19	2.89	0.66
2,000-2,999 บาท	15	2.90	0.82
3,000-3,999 บาท	15	3.02	0.43
4,000 บาทขึ้นไป	16	2.72	0.66
รวม	65	2.88	0.65

ตารางที่ 4.26 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	3	0.72	0.24	0.555	0.646
ภายในกลุ่ม	61	26.60	0.43		
รวม	64	27.32			

สมมติฐานที่ 3 สถานภาพสมรสของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าสถานภาพสมรสของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 4 กลุ่ม คือ โสด อยู่ด้วยกัน หม้าย แยกกันอยู่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69, 2.68, 2.52 และ 2.69 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.27) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าสถานภาพสมรสของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.963$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 3 (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.27 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยสถานภาพสมรส ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สถานภาพสมรส	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
โสด	1	2.69	-
อยู่ด้วยกัน	67	2.68	0.6
หม้าย	4	2.52	0.65
แยกกันอยู่	2	2.69	0.86
รวม	104	2.68	0.60

ตารางที่ 4.28 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพสมรสของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	3	0.10	0.03	0.093	0.963
ภายในกลุ่ม	100	37.21	0.37		
รวม	103	37.31			

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบว่าสถานภาพสมรสของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 3 กลุ่ม คือ โสด หย่า หม้าย และอยู่ด้วยกัน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.19, 2.81, และ 2.88 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.29) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าสถานภาพสมรสของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.784$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 3 (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.29 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยสถานภาพสมรส ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สถานภาพสมรส	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
หย่า	2	3.19	0.70
อยู่ด้วยหม้ายกัน	4	2.81	0.46
หม้ายอยู่ด้วยกัน	59	2.88	0.66
รวม	65	2.88	0.65

ตารางที่ 4.30 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพสมรสของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	0.21	0.10	0.243	0.784
ภายในกลุ่ม	62	37.11	0.43		
รวม	64	37.32			

สมมติฐานที่ 4 จำนวนบุตรของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าจำนวนบุตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 4 กลุ่ม คือ ไม่มีบุตร, 1-2 คน, 3-4 คน และ 5 คนขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.43, 2.73, 2.62 และ 2.29 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.31) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าจำนวนบุตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.357$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 4 (ตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.31 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยจำนวนบุตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จำนวนบุตร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ไม่มีบุตร	3	2.43	0.45
1-2 คน	76	2.73	0.64
3-4 คน	20	2.62	0.41
5 คนขึ้นไป	5	2.29	0.61
รวม	104	2.68	0.61

ตารางที่ 4.32 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	3	1.18	0.39	1.089	0.357
ภายในกลุ่ม	100	36.13	0.36		
รวม	103	37.31			

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าจำนวนบุตรของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 4 กลุ่ม คือ ไม่มีบุตร, 1-2 คน, 3-4 คน และ 5 คนขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.69, 2.83, 3.02 และ 2.56 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.33) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าจำนวนบุตรของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.446$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 4 (ตารางที่ 4.34)

ตารางที่ 4.33 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยจำนวนบุตรของคณะกรรมการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จำนวนบุตร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ไม่มีบุตร	1	3.69	-
1-2 คน	49	2.83	0.67
3-4 คน	14	3.02	0.56
5 คนขึ้นไป	1	2.56	-
รวม	65	2.88	0.65

ตารางที่ 4.34 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	3	1.16	0.09	0.900	0.446
ภายในกลุ่ม	61	26.16	0.15		
รวม	34	27.32	0.08		

สมมติฐานที่ 5 ขนาดของครอบครัวของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าขนาดของครอบครัวของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 4 คน , 4-6 คน และ 7 คนขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.49, 2.75, และ 2.05 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.35) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าขนาดของครอบครัวของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.033$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 5 (ตารางที่ 4.36) และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคู่ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กลุ่มที่มีขนาดของครอบครัว 4-6 คน กับกลุ่มที่มีขนาดของครอบครัว 7 คนขึ้นไป (ตารางที่ 4.37)

ตารางที่ 4.35 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยขนาดของครอบครัวของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ขนาดของครอบครัว	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่ำกว่า 4 คน	22	2.49	0.58
4-6 คน	79	2.75	0.58
7 คนขึ้นไป	3	2.05	0.55
รวม	104	2.68	0.60

ตารางที่ 4.36 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างขนาดของครอบครัวของสมาชิกที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	2.42	1.20	3.50	0.033
ภายในกลุ่ม	101	34.89	0.34		
รวม	103	37.31			

ตารางที่ 4.37 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significance Difference)

ขนาดของครอบครัว	ต่ำกว่า 4 คน	4-6 คน	7 คนขึ้นไป
ต่ำกว่า 4 คน (คะแนนเฉลี่ย = 2.49)			
4-6 คน (คะแนนเฉลี่ย = 2.75)			*
7 คนขึ้นไป (คะแนนเฉลี่ย = 2.05)			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าขนาดของครอบครัวของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 4 คน , 4-6 คน, และ 7 คนขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54, 2.98 และ 2.79 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.38) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าขนาดของครอบครัวของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่ม

แม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.086$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 5 (ตารางที่ 4.39)

ตารางที่ 4.38 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยขนาดของครอบครัว ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ขนาดของครอบครัว	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่ำกว่า 4 คน	13	2.54	0.53
4-6 คน	48	2.98	0.67
7 คนขึ้นไป	4	2.79	0.27
รวม	65	2.88	0.08

ตารางที่ 4.39 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างขนาดของครอบครัวของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	2.07	1.03	2.54	0.086
ภายในกลุ่ม	62	25.25	0.40		
รวม	64	27.32			

สมมติฐานที่ 6 สถานภาพในกลุ่มของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่าง สถานภาพในกลุ่มของสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 2 กลุ่ม คือ สมาชิกและคณะกรรมการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68, 2.88 ตามลำดับ) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ t-test พบว่าสถานภาพในกลุ่มของสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.481$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 6 (ตารางที่ 4.40)

ตารางที่ 4.40 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพในกลุ่ม ของสมาชิกและ คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สถานภาพในกลุ่ม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	p-value
คณะกรรมการ	65	2.88	0.65	-2.10	0.481
สมาชิก	104	2.68	0.60		

สมมติฐานที่ 7 ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 4 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 5 ปี , 5-9 ปี , 10-14 ปี และ 15 ปี ขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87, 2.30, 2.79 และ 2.81 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.41) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.000$) (ตารางที่ 4.42) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 7 และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคู่ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กลุ่มที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิก 5-9 ปี กับกลุ่มที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกต่ำกว่า 5 ปี กลุ่มที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิก 5-9 ปี กับกลุ่มที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิก 10-14 ปี และกลุ่มที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิก 5-9 ปี กับกลุ่มที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิก 15 ปี ขึ้นไป (ตารางที่ 4.43)

ตารางที่ 4.41 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการเป็นสมาชิก ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่ำกว่า 5 ปี	25	2.87	0.44
5-9 ปี	29	2.30	0.70
10-14 ปี	32	2.79	0.57
15 ปีขึ้นไป	18	2.81	0.37
รวม	104	2.68	0.60

ตารางที่ 4.42 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	3	5.83	1.94	6.16	0.000
ภายในกลุ่ม	100	31.48	0.31		
รวม	103	37.31			

ตารางที่ 4.43 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffe

ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก	ต่ำกว่า 5 ปี	5-9 ปี	10-14 ปี	15 ปี ขึ้นไป
ต่ำกว่า 5 ปี (คะแนนเฉลี่ย = 2.87)		*		
5-9 ปี (คะแนนเฉลี่ย = 2.30)				
10-14 ปี (คะแนนเฉลี่ย = 2.79)		*		
15 ปีขึ้นไป (คะแนนเฉลี่ย = 2.81)		*		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของคณะกรรมการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 4 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 5 ปี , 5-9 ปี, 10-14 ปี และ 15 ปีขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.18, 2.85, 2.59 และ 3.10 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.44) จะมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่า ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.000$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 6 (ตารางที่ 4.45) และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคู่ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กลุ่มที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิก 10-14 ปี กับกลุ่มที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิก ต่ำกว่า 5 ปี และกลุ่มที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิก 10-14 ปี กับกลุ่มที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิก 15 ปี ขึ้นไป (ตารางที่ 4.46)

ตารางที่ 4.44 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการเป็นสมาชิก ของคณะกรรมการ
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่ำกว่า 5 ปี	11	3.18	0.22
5-9 ปี	19	2.85	0.71
10-14 ปี	20	2.59	0.77
15 ปีขึ้นไป	15	3.10	0.43
รวม	65	2.88	0.65

ตารางที่ 4.45 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง
ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของ
กลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	3	5.83	1.94	6.16	0.000
ภายในกลุ่ม	100	31.48	0.31		
รวม	103	37.31			

ตารางที่ 4.46 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่
โดยวิธี LSD (Least Significance Difference)

ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก	ต่ำกว่า 5 ปี	5-9 ปี	10-14 ปี	15 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 5 ปี (คะแนนเฉลี่ย = 2.87)			*	
5-9 ปี (คะแนนเฉลี่ย = 2.30)				
10-14 ปี (คะแนนเฉลี่ย = 2.79)				
15 ปีขึ้นไป (คะแนนเฉลี่ย = 2.81)			*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 8 การคมนาคมของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการ
ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าการคมนาคมของสมาชิกกลุ่มแม่
บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 500 เมตร , 500-599 เมตร และ 1,000 เมตร ขึ้น
ไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79, 2.68, และ 2.58 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.47) จะมีผลต่อการ

ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าการคมนาคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.329$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 8 (ตารางที่ 4.48)

ตารางที่ 4.47 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยการคมนาคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การคมนาคม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่ำกว่า 500 เมตร	32	2.79	0.58
500-599 เมตร	32	2.68	0.57
1,000 เมตรขึ้นไป	40	2.58	0.58
รวม	104	2.68	2.68

ตารางที่ 4.48 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการคมนาคมของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	0.81	0.40	1.124	0.329
ภายในกลุ่ม	101	36.50	0.36		
รวม	103	37.31			

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าการคมนาคมของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 500 เมตร , 500-599 เมตร และ 1,000 เมตรขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85, 2.58, และ 3.08 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.49) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าการคมนาคมของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.077$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 7 (ตารางที่ 4.50)

ตารางที่ 4.49 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยการคมนาคมของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การคมนาคม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่ำกว่า 500 เมตร	28	2.85	0.61
500-599 เมตร	13	2.58	0.84
1,000 เมตรขึ้นไป	24	3.08	0.52
รวม	65	2.88	0.65

ตารางที่ 4.50 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง การคมนาคมของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	2.17	1.08	2.671	0.077
ภายในกลุ่ม	62	25.15	0.40		
รวม	64	27.32			

สมมติฐานที่ 9 การได้รับข้อมูลข่าวสารของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มี ผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารของ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ต่างกัน 3 กลุ่ม คือหนึ่งแหล่ง, 2-3 แหล่ง, 4 แหล่งขึ้นไป (ค่า เฉลี่ยเท่ากับ 2.70, 2.73 และ 2.47 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.51) จะมีผลต่อการดำเนินงานของ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าการได้รับข้อมูลข่าว สารของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.257$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 9 (ตารางที่ 4.52)

ตารางที่ 4.51 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยข้อมูลข่าวสาร ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การได้รับข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
หนึ่งแหล่ง	24	2.70	0.86
2-3 แหล่ง	62	2.73	0.54
4 แหล่งขึ้นไป	18	2.47	0.29
รวม	104	2.68	0.60

ตารางที่ 4.52 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง การได้รับข้อมูลข่าวสารของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	0.94	0.47	1.308	0.275
ภายในกลุ่ม	101	36.37	0.36		
รวม	103	37.31			

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าการได้รับข้อมูลข่าวสาร ของ คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 3 กลุ่ม คือ หนึ่งแหล่ง, 2-3 แหล่ง, 4 แหล่งขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05, 2.96 และ 2.59 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.53) จะมีผลต่อการดำเนินงาน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ (One-way Analysis of Variance พบว่าการได้รับ ข้อมูลข่าวสารของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่ บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.091$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 8 (ตารางที่ 4.54)

ตารางที่ 4.53 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยการได้รับข้อมูลข่าวสาร ของคณะกรรมการกลุ่มแม่ บ้านเกษตรกร

การได้รับข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
หนึ่งแหล่ง	15	3.05	0.77
2-3 แหล่ง	33	2.96	0.69
4 แหล่งขึ้นไป	17	2.59	0.31
รวม	65	2.88	0.65

ตารางที่ 4.54 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง การได้รับข้อมูลข่าวสารของคณะกรรมการ ที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่ บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	2.03	1.01	2.493	0.091
ภายในกลุ่ม	62	25.29	0.40		
รวม	64	27.32			

สมมติฐานที่ 10 ความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของสมาชิกและคณะกรรมการ
ที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 3 กลุ่ม คือ สูง ปานกลาง และต่ำ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94, 2.41 และ 2.00 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.55) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.000$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 10 (ตารางที่ 4.56) และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคู่ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กลุ่มที่ความพึงพอใจในผลการดำเนินงานสูง กับกลุ่มที่มีความพึงพอใจในผลการดำเนินงานปานกลาง และกลุ่มที่ความพึงพอใจในผลการดำเนินงานสูง กับกลุ่มที่มีความพึงพอใจในผลการดำเนินงานต่ำ (ตารางที่ 4.57)

ตารางที่ 4.55 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของสมาชิก
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่ำ	5	2.00	0.54
ปานกลาง	43	2.41	0.50
สูง	56	2.94	0.51
รวม	104	2.68	0.60

ตารางที่ 4.56 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง
ความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของ
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	9.13	4.56	16.36	0.000
ภายในกลุ่ม	101	28.18	0.27	0.27	
รวม	103	37.31			

ตารางที่ 4.57 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffe

ความพึงพอใจ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย = 2.00)			
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 2.41)			
สูง (คะแนนเฉลี่ย = 2.94)			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 3 กลุ่ม คือ สูง ปานกลาง และต่ำ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.21, 2.45 และ 3.05 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.58) จะมีผลต่อการดำเนินงาน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.000$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 10 (ตารางที่ 4.59) และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม เป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคู่ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กลุ่มที่ความพึงพอใจในผลการดำเนินงานสูง กับกลุ่มที่มีความพึงพอใจใน ผลการดำเนินงานปานกลาง และกลุ่มที่ความพึงพอใจในผลการดำเนินงานสูง กับกลุ่มที่มีความ พึงพอใจในผลการดำเนินงานต่ำ (ตารางที่ 4.60)

ตารางที่ 4.58 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่ำ	1	1.21	-
ปานกลาง	16	2.45	0.46
สูง	48	3.06	0.80
รวม	65	2.88	0.65

ตารางที่ 4.59 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	7.27	3.63	11.25	0.000
ภายในกลุ่ม	62	20.05	0.32		
รวม	64	27.32			

ตารางที่ 4.60 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffe

ความพึงพอใจ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย = 1.21)			
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 2.45)			
สูง (คะแนนเฉลี่ย = 3.06)	*	*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 11 ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการของคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 2 กลุ่ม คือ สูง และ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 และ 2.62 ตามลำดับ) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ t-test พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.008$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 11 (ตารางที่ 4.61)

ตารางที่ 4.61 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังที่ มาเป็นกรรมการของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ความคาดหวังที่มาเป็น กรรมการ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	p-value
ปานกลาง	28	2.62	0.46	-2.93	0.008
สูง	37	3.08	0.78		

สมมติฐานที่ 12 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 2 กลุ่ม คือ ได้รับมาก และได้รับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 และ 2.41 ตามลำดับ) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ t-test พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.808$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 12 (ตารางที่ 4.62)

ตารางที่ 4.62 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การได้รับการสนับสนุน จากเจ้าหน้าที่	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	p-value
ได้รับน้อย	48	2.41	0.54	-4.52	0.808
ได้รับมาก	56	2.90	0.55		

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 2 กลุ่ม คือ ได้รับมาก และได้รับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 และ 1.70 ตามลำดับ) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ t-test พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.074$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 12 (ตารางที่ 4.63)

ตารางที่ 4.63 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การได้รับการสนับสนุน จากเจ้าหน้าที่	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	p-value
ได้รับน้อย	7	1.70	0.58	-6.47	0.074
ได้รับมาก	58	3.02	0.50		

สมมติฐานที่ 13 การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 2 กลุ่ม คือ ได้รับมาก และได้รับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 และ 2.45 ตามลำดับ) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ t-test พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.403$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 13 (ตารางที่ 4.64)

ตารางที่ 4.64 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การได้รับการสนับสนุน จากครอบครัว	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	p-value
ได้รับน้อย	48	2.45	0.53	-3.82	0.403
ได้รับมาก	56	2.87	0.59		

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 2 กลุ่ม คือ ได้รับมาก และได้รับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 และ 2.51 ตามลำดับ) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ t-test พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.039$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 13 (ตารางที่ 4.65)

ตารางที่ 4.65 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การได้รับการสนับสนุน จากครอบครัว	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	p-value
ได้รับน้อย	14	2.51	0.83	-1.99	0.039
ได้รับมาก	51	2.98	0.56		

สมมติฐานที่ 14 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของสมาชิก และคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 2 กลุ่ม คือ มาก และ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 และ 2.14 ตามลำดับ) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ t-test พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.731$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 14 (ตารางที่ 4.66)

ตารางที่ 4.66 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p-value
ปานกลาง	97	2.71	0.58	-2.51	0.731
มาก	7	2.14	0.56		

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 2 กลุ่ม คือ มาก และปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 และ 2.32 ตามลำดับ) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ t-test พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.384$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 14 (ตารางที่ 4.67)

ตารางที่ 4.67 แสดงผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p-value
ปานกลาง	2	2.32	0.34	-1.24	0.384
มาก	63	2.90	0.66		

สมมติฐานที่ 15 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 3 กลุ่ม คือ มาก ปานกลาง และน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28, 2.54 และ 2.23 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.68) จะมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p=0.000$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 14 (ตารางที่ 4.69) และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคู่ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาก กับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย กลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาก กับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานปานกลาง และกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานปานกลาง กับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย (ตารางที่ 4.70)

ตารางที่ 4.68 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
น้อย	23	2.23	0.54
ปานกลาง	52	2.54	0.43
มาก	29	3.28	0.41
รวม	104	2.68	

ตารางที่ 4.69 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	16.10	8.05	38.341	0.000
ภายในกลุ่ม	101	21.21	0.27	0.27	
รวม	103	37.31			

ตารางที่ 4.70 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffe

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	น้อย	ปานกลาง	มาก
น้อย(คะแนนเฉลี่ย = 2.23)			
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 2.54)	*		
มาก (คะแนนเฉลี่ย = 3.28)	*	*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน 3 กลุ่ม คือ มาก ปานกลาง และน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08, 2.70 และ 1.31 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.71) จะมีผลต่อการดำเนินงานของ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ โดยใช้ One-way Analysis of Variance พบว่าคณะกรรมการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่างกัน มีผลต่อ การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.000$) จึง ยอมรับสมมติฐานที่ 15 (ตารางที่ 4.72) และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ด้วย วิธี Scheffe พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคู่ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ได้แก่ กลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาก กับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย กลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาก กับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานปานกลาง และกลุ่ม ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานปานกลาง กับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย (ตารางที่ 4.73)

ตารางที่ 4.71 แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
น้อย	3	1.31	0.13
ปานกลาง	20	2.70	0.44
มาก	42	3.08	0.58
รวม	65	2.88	0.65

ตารางที่ 4.72 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS.	MS.	F-ratio	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	9.67	4.83	16.987	0.000
ภายในกลุ่ม	62	17.65	0.28		
รวม	64	27.32			

ตารางที่ 4.73 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มต่าง ๆ เป็นรายคู่ โดยวิธี Scheffe

การร่วมในการดำเนินงาน	น้อย	ปานกลาง	มาก
น้อย (คะแนนเฉลี่ย = 1.31)			
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 1.56)	*		
มาก (คะแนนเฉลี่ย = 3.08)	*	*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.8 ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม

จากแบบสอบถามปลายเปิด สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังนี้

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) ปัญหาด้านการบริหารงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ คณะกรรมการปฏิบัติงานไม่ตรงตามบทบาทหน้าที่ สมาชิกไม่เข้าใจวิธีการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ขาด

เงินทุนหมุนเวียน ผลิตภัณฑ์ไม่มีคุณภาพ ไม่มีตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ขาดความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเบื้องต้น การตลาด และการจัดการ

2) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ คณะกรรมการควรปฏิบัติงานตรงตามบทบาทหน้าที่ การประชาสัมพันธ์ผลงานของกลุ่ม หาแหล่งเงินทุนสนับสนุนกิจกรรม การวางแผนจัดกิจกรรมกลุ่มให้ต่อเนื่องและตรงตามฤดูกาล มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเบื้องต้น มีสวัสดิการให้แก่สมาชิก จัดหาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จัดให้มีการจำหน่ายปัจจัยในการผลิตในราคาถูกให้แก่สมาชิก มีการถ่ายทอดความรู้ในเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ ให้แก่สมาชิก และควรพาสมาชิกไปทัศนศึกษาดูงานในกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) ปัญหาด้านบริหารงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือและเสียสละ คณะกรรมการขาดประสบการณ์ในการบริหารงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ขาดเงินทุนหมุนเวียน ขาดการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกกลุ่ม ขาดการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเบื้องต้นของกลุ่ม ขาดปัจจัยการผลิต ขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการ

2) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ควรให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานกลุ่ม ควรมีการวางแผนจัดกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง หาแหล่งเงินทุน และจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ควรมีการรวมกันซื้อ-รวมกันขายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเบื้องต้น มีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ควรถ่ายทอดความรู้ ในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการประชาสัมพันธ์ผลงานกลุ่ม หาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ เจ้าหน้าที่ควรพาคณะกรรมการไปทัศนศึกษาดูงาน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ

4.9 ความคิดเห็นของเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร เกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกลุ่ม

จากแบบสัมภาษณ์เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังต่อไปนี้

1) การถ่ายทอดความรู้ด้านเคหกิจเกษตร ในเรื่องการแปรรูปผลผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อ ศิลปประดิษฐ์และหัตถกรรมเกษตร การประกอบอาหารและการบริโภคอาหารให้ดูหลักโภชนาการ การจัดการบ้านเรือน การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเบื้องต้น การตลาด

- 2) การถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร ในเรื่องการปลูกพืชผักสวนครัว การเพาะเห็ด การทำเกษตรผสมผสาน การป้องกันกำจัดศัตรูพืช วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว การปรับปรุงบำรุงดิน การขยายพันธุ์พืช การปลูกไม้ผลไม่ยืนต้น
- 3) การบริหารงานกลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการบริหารงานทั่วไป คณะกรรมการฝ่ายกิจกรรมต่าง ๆ
- 4) การทำธุรกิจของกลุ่ม ได้แก่ การรวมกันซื้อรวมกันขายผลิตภัณฑ์แปรรูปและผลผลิตเกษตร การจัดตั้งกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ มีร้านค้าจำหน่ายเครื่องอุปโภค-บริโภค และปัจจัยการผลิตราคาถูกให้แก่สมาชิกกลุ่ม
- 5) การทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การพัฒนาหมู่บ้านการปลูกต้นไม้ การจัดงานรณรงค์การปลูกพืชผักสวนครัว การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางราชการจัดขึ้น

4.10 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม

จากแบบสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่งานเคหกิจเกษตรได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังต่อไปนี้

- 1) การถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในเรื่องการตลาด การจัดทำผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ การทำงานแบบมีส่วนร่วม
- 2) การบริหารงานกลุ่ม ได้แก่ การวางแผนจัดทำกิจกรรมให้ต่อเนื่องและตรงตามฤดูกาล ให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกลุ่มมากขึ้น มีการจัดทำข้อตกลงของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในเรื่องการจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีการประเมินผลงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คณะกรรมการบริหารงาน ควรปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้
- 3) การทำธุรกิจของกลุ่ม (เงินทุนหมุนเวียน) โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรควรมีการจัดตั้งกองทุนขึ้น มีการขอรับเงินสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และสนับสนุนให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์เพิ่มขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง” มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง

กรอบแนวคิดในการศึกษา ศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศและการพัฒนาชนบท แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารายได้ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำคัดเลือกตัวแปรอิสระมาศึกษา ซึ่งเป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ขนาดของครอบครัว ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก ปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ การคมนาคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านความคิดเห็นจิตวิทยา ได้แก่ ความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมกร

ปัจจัยการได้รับการสนับสนุน ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งตัวแปรตามคือผลของการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยพิจารณาองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการถ่ายทอดความรู้ การบริหารงานกลุ่ม การทำธุรกิจของกลุ่ม การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประจำอำเภอ (เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร) จำนวน 18,234 คน ทำการคัดเลือกตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรร้อยละของประชากรทั้งหมด

การศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Survey) และศึกษาจากภาคสนาม (Field Survey) โดยใช้แบบสอบถามที่ใช้ถามสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 104 คน คณะกรรมการกลุ่ม

แม่บ้านเกษตรกร จำนวน 65 คน และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 13 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็นแบบสอบถามสำหรับสมาชิกและคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 7 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ขนาดของครอบครัว สถานภาพในกลุ่ม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ การคมนาคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ความพึงพอใจในผลการดำเนินงาน ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ ส่วนที่ 3 การได้รับการสนับสนุน ได้แก่ จากเจ้าหน้าที่ จากครอบครัว ส่วนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในด้านวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนที่ 5 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในลักษณะของการร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ส่วนที่ 6 ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในด้าน การถ่ายทอดความรู้ การบริหารงานกลุ่ม การทำธุรกิจของกลุ่ม การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ส่วนที่ 7 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน คือส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การฝึกอบรม ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนบุตร ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ ต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในด้านการถ่ายทอดความรู้ การบริหารงานกลุ่ม การทำธุรกิจของกลุ่ม การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาตามขอบเขตที่กำหนดไว้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 41.3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,150 บาท ส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันกับคู่สมรส ร้อยละ 93.3 มีบุตรระหว่าง 1-2 คน ร้อยละ 73.1 มีสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 4-6 คน ร้อยละ 76 มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระหว่าง 10-14 ปี ร้อยละ 30.8 ระยะทางจากบ้านไปยังที่ทำการกลุ่มมีระยะทาง 1,000 เมตรขึ้นไป ร้อยละ 38.5 สมาชิกส่วนใหญ่ใช้วิธีเดินไปที่ทำการกลุ่ม ร้อยละ 25.95 ส่วนใหญ่สมาชิกได้รับข้อมูลข่าวสารจาก 2-3 แหล่ง ร้อยละ 70.0

2) คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 46.2 6.2 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,980 บาท อยู่ด้วยกันกับคู่สมรส ร้อยละ 90.8 มีบุตรต่ำกว่า 2 คน ร้อยละ 76.9 จำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 4-5 คน สถานภาพในกลุ่มคือ เป็นประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ จำนวนเท่ากันคือ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกระหว่าง 10-14 ปี ร้อยละ 29.2 ระยะทางจากที่บ้านไปยังที่ทำการกลุ่มส่วนใหญ่มีระยะทางต่ำกว่า 500 เมตร ร้อยละ 43.1 การเดินทางไปยังที่ทำการกลุ่มส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์ ร้อยละ 33.8 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก 2-3 แหล่ง ร้อยละ 57.7

3) เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ส่วนใหญ่มีอายุ 42 ปี ร้อยละ 46.2 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 14,664.62 บาท มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 92.3 มีบุตร 2 คน ร้อยละ 69.2 มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน ร้อยละ 46.2 มีประสบการณ์ในการทำงาน 20 ปี ร้อยละ 46.2 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 84.6 สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ร้อยละ 38.5 นอกจากนี้ยังได้รับการฝึกอบรมเพิ่มร้อยละ 69.2 โดยได้รับการฝึกอบรม เกี่ยวกับเรื่องเทคนิคการทำงานแบบ AIC การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การประดิษฐ์ดอกไม้ การแปรรูปผลผลิตเกษตร และแนวทางการส่งเสริมการเกษตร จำนวนเท่ากัน คือ เรื่องละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1

5.1.2 ปัจจัยด้านความคิดเห็นต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) ความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับสูง ร้อยละ 53.8 เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของความพึงพอใจเป็นรายข้อจะพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความพึงพอใจมากในเรื่องเกี่ยวกับการทำงานของคณะกรรมการกลุ่ม ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนสมาชิกเมื่อมีปัญหา ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกกลุ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดี และเป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อเข้าร่วมงานพิธีต่าง ๆ (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.96, 3.94, 3.87, 3.62 และ 3.42 ตามลำดับ)

2) ความพึงพอใจของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับสูง ร้อยละ 73.8 เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของความพึงพอใจเป็นรายข้อจะพบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความพึงพอใจในเรื่องเกี่ยวกับเป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อเข้าร่วมงานพิธีต่าง ๆ ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิก การทำงานของคณะกรรมการกลุ่ม กลุ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักดี และได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนสมาชิกเมื่อมีปัญหา (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.34, 4.32, 4.25, 4.02 และ 3.80 ตามลำดับ)

3) ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ ส่วนใหญ่คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการในระดับสูง ร้อยละ 56.9 เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการเป็นรายข้อพบว่า คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการ ในเรื่องเกี่ยวกับมีโอกาสรู้จักบุคคลอื่นมากขึ้น ได้รับการยกย่องและยอมรับจากผู้นำชุมชนและเพื่อนสมาชิก ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับเพื่อนสมาชิก และมีโอกาสก้าวหน้าไปสู่ตำแหน่งทางการเมือง (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.31, 4.02, 3.88 และ 3.80 ตามลำดับ)

5.1.3 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุน

1) การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในระดับสูง ร้อยละ 53.8 และไม่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 46.2 เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ในเรื่องเกี่ยวกับช่วยแก้ไขปัญหาในระหว่างทำกิจกรรมกลุ่ม ช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนและเครื่องมือเครื่องใช้ในกิจกรรมกลุ่ม และได้ไปศึกษาฝึกอบรมดูงานในฐานะผู้แทนกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.88, 0.81, 0.65 และ 0.33 ตามลำดับ)

2) การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในระดับสูง ร้อยละ 89.2 เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เป็นรายข้อ พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ในเรื่องเกี่ยวกับการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ช่วยแก้ไขปัญหาในระดับการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนและเครื่องมือเครื่องใช้ในกิจกรรม และให้ไปศึกษาฝึกอบรมดูงานในฐานะผู้แทนกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 0.92 และ 0.83 ตามลำดับ)

3) การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในระดับสูงร้อยละ 53.8 เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ในเรื่องเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้รับเงินทุนในการทำกิจกรรมกลุ่มพ่อบ้านให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาในการทำกิจกรรมกลุ่ม และสมาชิกในครอบครัวมีส่วนช่วยเหลือในการนำผลิตภัณฑ์ไปเผยแพร่ (คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 0.76, 0.65, 0.58 และ 0.49 ตามลำดับ)

4) การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวใน

ระดับสูง ร้อยละ 78.46 เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นรายข้อ พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในเรื่องเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม พ่อบ้านเคยให้คำแนะนำปรึกษาปัญหา ในการทำกิจกรรมกลุ่ม สมาชิกในครอบครัวมีส่วนช่วยเหลือในการนำผลิตภัณฑ์ไปเผยแพร่ และได้รับเงินทุนในการทำกิจกรรมกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 0.88, 0.86 และ 0.71 ตามลำดับ)

5.1.4 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในระดับปานกลาง ร้อยละ 93.27 เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในเรื่องเกี่ยวกับ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องเสียสละเข้าร่วมประชุมและทำกิจกรรมกลุ่ม นโยบายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสนับสนุนให้สตรีเกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความสนใจที่จะร่วมกันดำเนินงานกลุ่ม ให้มีความก้าวหน้า สามารถพัฒนาสตรีเกษตรกรให้มีบทบาทในการพัฒนาตนเองและชุมชน วัตถุประสงค์งานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้สตรีเกษตรกรได้รับและถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร เศรษฐกิจเกษตร และธุรกิจเกษตร สามารถวางแผนพัฒนาครอบครัวและชุมชน และเป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.99, 0.98, 0.97, 0.96 และ 0.91 ตามลำดับ)

2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับสูง ร้อยละ 96.92 เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นรายข้อ จะพบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในเรื่องเกี่ยวกับ นโยบายสนับสนุนให้สตรีร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อเป็นแกนนำในการส่งเสริมการเกษตร สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร่วมกันดำเนินงานกลุ่มให้มีความเจริญก้าวหน้า ต้องเสียสละเข้าร่วมประชุมและทำกิจกรรมกลุ่ม ให้ครอบครัวเกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้รับและถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร เศรษฐกิจเกษตร และธุรกิจเกษตร สามารถวางแผนพัฒนาและชุมชน วัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ในด้านเศรษฐกิจเกษตรและการเกษตร ช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนและปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น และเป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน (คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 1.00, 0.98, 0.97, 0.95 และ 0.91 ตามลำดับ)

5.1.5 ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับปานกลาง ร้อยละ 50 เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีส่วนร่วมในเรื่องเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชุมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาการทำกิจกรรมกลุ่ม การวางแผนดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม การนำผลิตภัณฑ์ไปแสดงงานในเทศกาลต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นในการประชุมกลุ่ม และการช่วยเหลือกลุ่มด้านเงินทุน หรือบริจาคสิ่งของในการทำกิจกรรมกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.27, 2.74, 2.63, 2.62, 2.41 และ 2.34 ตามลำดับ)

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับสูง ร้อยละ 64.6 เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพบว่า มีส่วนร่วมในเรื่องเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชุมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การร่วมวางแผนการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาการทำกิจกรรมกลุ่ม การนำผลิตภัณฑ์ไปแสดงในงานเทศกาลต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมกลุ่ม และการช่วยเหลือกลุ่มด้านการเงินทุน หรือบริจาคสิ่งของในการทำกิจกรรมกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.68, 3.48, 3.31, 3.12, 3.02 และ 2.96 ตามลำดับ)

5.1.6 ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1) ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.6 เมื่อพิจารณาภาพรวมผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านต่าง ๆ แล้วปรากฏว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีผลการดำเนินงาน ในด้านการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ และด้านการบริหารงานกลุ่ม อยู่ในระดับดี ร้อยละ 68.3 และ 51 ตามลำดับ ส่วนผลการดำเนินงานด้านการถ่ายทอดความรู้ และด้านการทำธุรกิจของกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.8 และ 47.1 ตามลำดับ

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีผลการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการเข้าร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ทั้งในและนอกหมู่บ้าน การพัฒนาสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน การประสานงานกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์ผลงาน การทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเบื้องต้น และการจัดทำทะเบียนรายชื่อของสมาชิก (คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.587, 3.37, 3.27, 3.09 และ 3.05 ตามลำดับ) ส่วนการผลิตผลผลิตเกษตรในระดับอุตสาหกรรม และการจำหน่ายสินค้า

อุปโภคบริโภค วัสดุ การเกษตร ปุ๋ย ยาเคมีราคาถูก มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำ (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.36, 1.84 ตามลำดับ)

2) ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จากคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ร้อยละ 46.15 เมื่อพิจารณาภาพรวมผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านต่าง ๆ แล้ว ปรากฏว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีผลการดำเนินงาน ในด้านการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ และด้านการบริหารงานกลุ่มอยู่ในระดับดี ร้อยละ 73.8 และ 63.1 ตามลำดับ ส่วนผลการดำเนินงานด้านการถ่ายทอดความรู้ และด้านการทำธุรกิจของกลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.8 และ 41.5 ตามลำดับ

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีผลการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการเข้าร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ทั้งในและนอกหมู่บ้าน การพัฒนาสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน การประสานงานกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การจัดทำทะเบียนรายชื่อของสมาชิก การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายเบื้องต้น การจัดกิจกรรมตามแผน การประชาสัมพันธ์ผลงานกลุ่ม การให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโดยการอบรม การวางแผนจัดทำกิจกรรม และการจัดทำรายงานข้อมูล และผลการดำเนินงาน (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.63, 3.54, 3.46, 3.29, 3.20, 3.14, 3.12, 3.11, 3.05 และ 3.02 ตามลำดับ) ส่วนการผลิตผลผลิตเกษตรในระดับอุตสาหกรรม มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำ (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.55)

5.1.7 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 อายุของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

1) อายุของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

2) อายุของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 รายได้ของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

1) รายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

2) รายได้ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

2) คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐาน เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคู่ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กลุ่มที่ความพึงพอใจในผลการดำเนินงานสูง กับกลุ่มที่มีความพึงพอใจในผลการดำเนินงานปานกลาง และกลุ่มที่ความพึงพอใจในผลการดำเนินงานสูง กับกลุ่มที่มีความพึงพอใจในผลการดำเนินงานต่ำ

สมมติฐานที่ 11 ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมกรของคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีความคาดหวังที่มาเป็นกรรมกรต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 12 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

1) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

2) คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 13 การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน กล่าวคือ

1) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

2) คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 14 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

1) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

2) คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 15 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน

1) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐาน เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคู่ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาก กับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย กลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาก กับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานปานกลาง และกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานปานกลาง กับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย

2) คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐาน เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคู่ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาก กับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย กลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาก กับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานปานกลาง และกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานปานกลาง กับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดลำปาง" สามารถนำผลมาอภิปรายได้ ดังนี้

5.2.1 ตัวแปรด้านอายุของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่า อายุของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สำราญ จิตมานะ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชน พบว่า อายุไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชน ธวัช ศิริมาลา (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า อายุ ของคณะกรรมการ

พัฒนาเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปาน อัสพร เทรษฐพานิช (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า อายุไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก จันทนา โอสกกระพันธ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า อายุไม่มีผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้นอยู่กับโอกาส ความสนใจ และความสามารถของสมาชิกและคณะกรรมการที่จะทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นที่ยอมรับจากบุคคลทั่วไป ดังนั้นอายุของสมาชิกและคณะกรรมการจะมากหรือน้อยย่อมสามารถดำเนินงานกลุ่มได้เป็นอย่างดี

5.2.2 ตัวแปรด้านรายได้ของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่า รายได้ของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ วิโรจน์ กานุรักษ์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน พบว่า รายได้ของคณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ปานอัสพร เทรษฐพานิช (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า รายได้ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก เนื่องจากสมาชิกและคณะกรรมการย่อมมีความกระตือรือร้นและพยายามที่จะแสวงหาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อสนองความต้องการของตน ในผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน ดังนั้นรายได้ของสมาชิกและคณะกรรมการจะมากหรือน้อยย่อมเข้าร่วมการดำเนินงานกลุ่มได้เป็นอย่างดี

5.2.3 ตัวแปรด้านสถานภาพสมรสของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่า สถานภาพสมรสของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สำราญ จิตมานะ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชน พบว่า สถานภาพการสมรสไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนเนื่องจากสถานภาพสมรสของสมาชิกและคณะกรรมการจะอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส หรือเป็นหม้าย สามารถที่จะร่วมดำเนินงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้

5.2.4 ตัวแปรด้านจำนวนบุตรของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่า จำนวนบุตรของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สมจิตร ชีระบุญชัยกุล (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีผลต่อการส่งเสริมเคหกิจเกษตร พบว่า สมาชิกที่มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนบุตร มีระดับทัศนคติต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรแตกต่างกัน อย่างไม่

มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้สมาชิกและคณะกรรมการจะมีบุตรมากหรือน้อย ก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มได้เป็นอย่างดี เพราะจำนวนบุตรไม่ได้เป็นภาระต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแต่อย่างใด

5.2.5 ตัวแปรด้านขนาดของครอบครัวของสมาชิกและคณะกรรมการ

1) ขนาดของครอบครัวของสมาชิกที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ชมพูนุท ผลกล้วย (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ผู้นำในการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบชลประทานในไร่นา พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลต่อการดำเนินงานและการบำรุงรักษาของสมาชิก เนื่องจากขนาดของครอบครัวของสมาชิกที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากย่อมมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นประจำโดยไม่ต้องกังวลกิจกรรมของครอบครัว เพราะสมาชิกในครอบครัวสามารถที่จะช่วยแบ่งเบาภาระกิจของครอบครัวได้เป็นอย่างดี

2) ขนาดของครอบครัวของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ จันทนา โอสกกระพันธ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนไม่มีผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เนื่องจากขนาดของครอบครัวของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีจำนวนน้อยก็ตาม แต่คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรก็สามารถที่จะบริหารงานกลุ่มแม่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2.6 ตัวแปรด้านสถานภาพในกลุ่มของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่าสถานภาพในกลุ่มของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อธิบายได้ว่าสมาชิกและคณะกรรมการที่มีสถานภาพในกลุ่มต่างกัน จะต้องรับบทบาทหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานของกลุ่ม มีความเป็นธรรม เสียสละให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ เพราะว่าการรวมตัวของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เกิดจากความสมัครใจที่จะร่วมมือและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะมีสถานภาพเป็นคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มหรือไม่ย่อมจะร่วมดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับสมาชิกที่มีตำแหน่งหน้าที่ในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.2.7 ตัวแปรด้านระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่าระยะเวลาในการเป็นสมาชิกของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ ชมพูนุท ผลกล้วย (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกของสหกรณ์ผู้นำในการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบชลประทานในไร่นา พบว่า ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ ไม่มีผล

ต่อการดำเนินงานและการบำรุงรักษาระบบชลประทานของสมาชิก อาจเนื่องมาจากสมาชิกและคณะกรรมการที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกลาน ย่อมเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีความรับผิดชอบ และความชำนาญในการทำกิจกรรมของกลุ่มเป็นอย่างดี ส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่เป็นสมาชิกกลุ่มในระยะสั้น

5.2.8 ตัวแปรด้านการคมนาคมของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่า การคมนาคมของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน อธิบายได้ว่า ระยะทางในการเดินทางจากบ้านไปที่ทำกรกลุ่มแม่จะเป็นระยะทางไกล แต่สมาชิกและคณะกรรมการสามารถทำกิจกรรมกลุ่มได้อย่างดีและเป็นประจำ ส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกษตรกรมีผลดี เช่นเดียวกับสมาชิกและคณะกรรมการ ที่มีระยะทางในการเดินทางจากบ้านไปที่ทำกรกลุ่มในระยะใกล้

5.2.9 ตัวแปรด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า การมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับ ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร อาจเนื่องมาจากสมาชิกและคณะกรรมการที่ได้รับข้อมูลข่าวสารในการประกอบอาชีพ หรือการทำกิจกรรมกลุ่มจากสื่อต่าง ๆ แม้จะมีความรู้ทางวิชาการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น แต่ความตื่นตัวที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการทำกิจกรรมยังมีน้อย ส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ไม่แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร

5.2.10 ตัวแปรด้านความพึงพอใจของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่า ความพึงพอใจในผลการดำเนินงานของสมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า การมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม กัลยา จิตรเกลี้ยง (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกต่อบทบาทของคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ และกิจกรรมหลักของกลุ่มเกษตรกรบ้านตะโหนด พบว่า ความพึงพอใจในกิจกรรมการรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกไปจำหน่าย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหลัก จันทนา โอสกระพันธ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นปัจจัยสำคัญที่น่าจะมีผลทำให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบผลสำเร็จ

5.2.11 ตัวแปรด้านความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่า ความคาดหวังที่มาเป็นกรรมการของคณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ บาทหลวงมีคาแอล อตุลย์เกษม (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน พบว่า การคาดหวังผลตอบแทนในการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาหมู่บ้าน เนื่องจากการที่ได้เป็นกรรมการกลุ่มต้องการที่จะได้รับการยกย่องและเป็นที่รู้จักบุคคลอื่น

5.2.12 ตัวแปรด้านการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ชวรัช ศิริมาลา (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เนื่องจากการดำเนินของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเข้าไปให้คำแนะนำและช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ตลอดจนการให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยมีเป้าหมายเพื่อที่จะให้สมาชิกและกลุ่มสามารถดำเนินงานได้ด้วยตนเองในที่สุด

5.2.13 ตัวแปรด้านการสนับสนุนจากครอบครัวของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่า

1) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ วรลักษณ์ มนัสเอื้อศิริ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล(กพสต.) พบว่า การมีผู้ใกล้ชิดสนับสนุน ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.) เนื่องจากครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้สมาชิกมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบครัวของสมาชิกจะพึงพอใจในผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือไม่ก็ตาม

2) คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุน จากครอบครัวต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่แตกต่างกัน อธิบายได้ว่า คณะกรรมการที่ได้รับการสนับสนุน และช่วยเหลือด้านเงินทุน แรงงาน อุปกรณ์ ตลอดจนการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมของกลุ่มจากครอบครัว ย่อมส่งผลให้ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยเหลือกรรมการให้มีความพร้อมที่จะดำเนินการกลุ่ม ซึ่งจะทำให้กลุ่มมีชื่อเสียง

5.2.14 ตัวแปรด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของ

สมาชิกและคณะกรรมการที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ชมพูนุท ผลกล้วย (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ผู้ใช้น้ำในการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบชลประทานในไร่นา พบว่า ความรู้ความเข้าใจในสหกรณ์ ไม่มีผลต่อการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบชลประทานของสมาชิก ซึ่งแม้สมาชิกและคณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่มแตกต่างกัน แต่การดำเนินกิจกรรมกลุ่มก็ยังประสบความสำเร็จด้วยดี เนื่องจากการร่วมตัวของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของตัวแม่บ้านเอง จึงสามารถที่จะหาความรู้ได้จากแหล่งต่างๆ เช่น จากเจ้าหน้าที่ เพื่อนบ้าน โทรทัศน์ เป็นต้น ก็สามารถที่จะปฏิบัติได้ตามหลักการที่กำหนดไว้ และมีความตั้งใจที่จะดำเนินงานกลุ่มให้ได้ผลตามเจตนารมณ์

5.2.15 ตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของสมาชิกและคณะกรรมการ พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สำราญ จิตมานะ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชน พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรี ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งการมีส่วนร่วมของสมาชิกและคณะกรรมการ ในการดำเนินงานกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ จะต้องทำงานเป็นทีม กิจกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มได้เป็นอย่างดี ทำให้กลุ่มมีความเจริญก้าวหน้าและดำเนินงานอยู่ได้ตลอดไป ส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แตกต่างจากสมาชิกและคณะกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งนี้หากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าไปเยี่ยมเยียนกลุ่มเป็นประจำจะเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มมีความกระตือรือร้นในการทำงาน เพื่อที่จะให้สมาชิกกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.3.1 ด้านการถ่ายทอดความรู้ เจ้าหน้าที่ควรถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่องการผลิต การแปรรูปผลผลิตเกษตร การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ การวางแผน การดำเนินงานกลุ่ม การบริหาร การทำธุรกิจกลุ่ม การจัดการ การตลาด การทำงานแบบมีส่วนร่วม บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยใช้วันประชุมประจำเดือนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และควรจัดอบรมการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายเบื้องต้นให้แก่คณะกรรมการกลุ่มอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อเป็นการเพิ่ม

ประสิทธิภาพให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร นอกจากนี้ควรพาสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ไปชมการแสดงสาธิตและทัศนศึกษาดูงาน ด้านการแปรรูปผลผลิตเกษตรและการผลิตพืชเพื่ออุตสาหกรรม ในกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อจะได้นำมาพัฒนาอาชีพของครอบครัวและกลุ่มสามารถที่จะการทำธุรกิจของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2 ด้านการทำธุรกิจกลุ่ม กลุ่มควรมีการจัดตั้งร้านค้าเพื่อเป็นสถานที่รวบรวมผลผลิตเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรของสมาชิกไว้จำหน่าย มีการจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคตลอดจนปัจจัยการผลิตให้แก่สมาชิกและเกษตรกรทั่วไปในราคาถูก มีการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก และควรมีการจัดตั้งกองทุนของกลุ่มขึ้นโดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการถือหุ้นและบริหารกองทุน ให้สมาชิกได้กู้ยืมเงินเพื่อไปประกอบอาชีพโดยมีดอกเบี่ยต่ำ นอกจากนี้กลุ่มควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกร่วมมือกันผลิตพืชเพื่อ จำหน่ายให้แก่โรงงานอุตสาหกรรม โดยคณะกรรมการกลุ่มและเจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้ประสานงานกับโรงงานอุตสาหกรรมในท้องถิ่นหรือท้องถิ่นใกล้เคียง

5.3.3 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ควรสนับสนุนให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการนำผลผลิตและผลิตภัณฑ์ไปแสดงและจำหน่ายในงานเทศกาลต่าง ๆ ที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดขึ้น เพื่อเป็นการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผลงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.3.4 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรควรเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มทุกครั้งที่มีการประชุมหรือในการประชุมประจำเดือน เพื่อเป็นการเสริมสร้างระบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นภายในกลุ่ม

5.3.5 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ควรมีการประเมินผลงานของกลุ่มโดยให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานทุกครั้งที่ได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้วว่าอย่างไร มีปัญหาที่ควรแก้ไขในเรื่องใดบ้าง นอกจากนี้เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรจะเข้ามาร่วมประเมินผลงานของกลุ่มและให้คำแนะนำแก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.3.6 การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้างานสถาบัน กับพัฒนางานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บทบาทของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ความคิดเห็นของผู้นำกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ภาคผนวก

แบบสอบถาม
เรื่อง
ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง
สำหรับสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

.....

ชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

หมู่ที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด ลำปาง

ตอบแบบสอบถามวันที่ เดือน พ.ศ. 2541

สำหรับผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง
ที่เว้นไว้ ให้ตรงตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

☐☐☐

1. อายุของท่าน ปี บริบูรณ์

☐☐

2. ปัจจุบันท่านมีรายได้ต่อเดือน บาท

☐☐☐☐☐

3. สถานภาพสมรส

☐

() 1. โสด

() 2. หย่า

() 3. อยู่ด้วยกัน

() 4. หม้าย

() 5. แยกกันอยู่

4. จำนวนบุตร คน

☐☐

5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว คน

☐☐

6. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งใดในกลุ่ม

☐

() 1. ประธาน

() 2. รองประธาน

() 3. เลขานุการ

() 4. เหรัญญิก

() 5. ประชาสัมพันธ์

() 6. สมาชิก

7. เป็นสมาชิกมา ปี

☐☐

8. ระยะทางจากบ้านถึงที่ทำการกลุ่ม กิโลเมตร

☐☐☐☐

9. ท่านเดินทางไปทำการกลุ่มโดย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐☐☐☐☐

() 1. เดิน

() 2. รถจักรยาน

() 3. รถจักรยานยนต์

() 4. ไปกับเพื่อนสมาชิก

() 5. อื่น ๆ ระบุ

10. ท่านได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านจากทางใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐☐☐☐☐

() 1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

() 2. หนังสือพิมพ์

() 3. โทรทัศน์

() 4. วิทยุ

() 5. เพื่อนบ้าน

() 6. หอกระจายข่าว

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกร

คำชี้แจง 1) โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ตามข้อความต่อไปนี้

2) คำถามข้อ 1-5 สำหรับสมาชิกตอบ

คำถามข้อ 1-9 สำหรับกรรมการตอบ

ข้อความ	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.การทำงานของคณะกรรมการกลุ่มเป็นผลดีต่อท่าน					
2.ท่านได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนสมาชิกเมื่อมีปัญหา					
3.กลุ่มฯที่ท่านเป็นสมาชิก เป็นกลุ่มที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันดี					
4.ท่านพอใจที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิก					
5.ท่านเคยเป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อเข้าร่วมงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานวันเกษตรกร					
6.ท่านมีโอกาสรู้จักบุคคลอื่นมากขึ้น					
7.ท่านได้รับการยกย่องและยอมรับจากผู้นำชุมชนและเพื่อนสมาชิก					
8.ท่านมีโอกาสดำเนินงานไปสู่ตำแหน่งทางการเมือง					
9.ท่านเคยช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเพื่อนสมาชิก					

ส่วนที่ 3 การได้รับการสนับสนุน

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
ตามข้อความต่อไปนี้

ข้อความ	เคย	ไม่เคย	
1.ท่านเคยได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาฝึกอบรมดูงานในฐานะผู้แทนกลุ่ม			☐
2.เจ้าหน้าที่เคยให้ความช่วยเหลือ ในการประสานงานกับหน่วยงาน ภาครัฐราชการ และเอกชน			☐
3.เจ้าหน้าที่เคยช่วยแก้ไขปัญหาในระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่ม			☐
4.ท่านเคยได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนและเครื่องมือ เครื่องใช้ใน กิจกรรมกลุ่ม			☐
5.สมาชิกในครอบครัวของท่านเคยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม			☐
6.ท่านเคยได้รับเงินทุนในการทำกิจกรรมกลุ่ม จากครอบครัว			☐
7.พ่อบ้านของท่านเคยให้คำแนะนำ ปรึกษาปัญหาในการทำกิจกรรมกลุ่ม			☐
8.สมาชิกในครอบครัวของท่านเคยมีส่วนช่วยเหลือในการนำผลิตภัณฑ์ไปเผยแพร่			☐

ส่วนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานกลุ่ม

แม่บ้านเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุดตามข้อความต่อไปนี้

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1.งานแม่บ้านเกษตรกรมีนโยบายสนับสนุนให้สตรีเกษตรกรได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มเรียกว่า "กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร" เพื่อเป็นแกนนำในการส่งเสริมการเกษตร		☐
2.นโยบายงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้ครอบครัวเกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น		☐
3.วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันในด้านเคหกิจเกษตรและการเกษตร		☐
4.งานแม่บ้านเกษตรกร สามารถพัฒนาสตรีเกษตรกรให้มีบทบาทในการพัฒนาตนเองและชุมชน		☐
5.สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องเป็นภรรยาหรือบุตรหลานหญิงของเกษตรกร		☐
6.ผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องเป็นสตรีที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป		☐
7.การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะช่วยแก้ปัญหาความยากจน และปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น		☐
8.การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน		☐
9.การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจัดตั้งในกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเป็นอันดับแรก		☐
10.การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะจัดตั้งในพื้นที่ที่มีความต้องการและสนใจเท่านั้น		☐
11.สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความสนใจที่จะร่วมดำเนินงานกลุ่มให้มีความก้าวหน้า		☐
12.สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ปกครองหรือหัวหน้าครอบครัว		☐

1503

ส่วนที่ 5 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
ตามข้อความต่อไปนี้

1000000

ส่วนที่ 6 การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกร

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับการปฏิบัติของท่านมากที่สุด
ตามข้อความต่อไปนี้

ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็นบาง ครั้ง	นาน ๆครั้ง	ไม่เคย เลย
1.กลุ่มให้ความรู้แก่สมาชิกแม่บ้านเกษตรกร โดยกา รอบรม				
2.กลุ่มได้นำสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรไปชมการ สาธิตในด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตร				
3.กลุ่มได้พาสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรไปทัศนศึกษา ดูงานเกี่ยวกับการเกษตร และเคหกิจเกษตร				
4.กลุ่มได้มีการจัดประชุม และรายงานผลการ ประชุม				
5.กลุ่มได้มีการวางแผนจัดทำกิจกรรม				
6.กลุ่มมีสวัสดิการให้แก่สมาชิก				
7.กลุ่มได้มีการประเมินผลงาน				
8.กลุ่มได้มีการจัดทำทะเบียนรายชื่อของสมาชิก				
9.กลุ่มได้จัดทำรายงานข้อมูลและผลการดำเนินงาน				
10.กลุ่มเคยประสานงานกับหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ ที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง				
11.กลุ่มได้จัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายเบื้องต้น				
12.กลุ่มได้ประชาสัมพันธ์ผลงาน				
13.กลุ่มมีการจำหน่ายสินค้าอุปโภค บริโภค วัสดุ การเกษตร ปุ๋ย ยาเคมี ราคาถูกแก่สมาชิก				
14.กลุ่มได้มีการปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตและ ผลิตภัณฑ์				
15.กลุ่มได้ร่วมกันซื้อ ร่วมกันขายผลผลิตและผลิต ภัณฑ์				
16.กลุ่มมีการแปรรูปผลผลิตเกษตรในเชิงธุรกิจ				

ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็นบาง ครั้ง	นาน ๆครั้ง	ไม่เคย เลย
17.กลุ่มมีการแปรรูปผลผลิตเกษตรในระดับครัวเรือน				
18.กลุ่มมีการผลิตผลผลิตเกษตรในระดับครัวเรือน				
19.กลุ่มมีการผลิตผลผลิตเกษตรในระดับอุตสาหกรรม				
20.กลุ่มได้ให้สมาชิกกู้เงินเพื่อไปประกอบอาชีพ				
21.กลุ่มได้พัฒนาสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน เช่น ถนน โรงเรียน วัด เป็นต้น				
22.กลุ่มเข้าร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ทั้งในและนอก หมู่บ้าน				
23.กลุ่มจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้				

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

ส่วนที่ 7 ความคิดเห็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน
ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1. ท่านคิดว่า การบริหารของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของท่านมีปัญหาอะไรบ้าง

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

2. ท่านคิดว่าควรปรับปรุงวิธีการดำเนินงานของกลุ่มในด้านใดบ้าง

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง
สำหรับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร

.....

อำเภอ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์
วันที่สัมภาษณ์ ระยะเวลาสัมภาษณ์ ตั้งแต่ น. ถึงเวลา น.
ชื่อผู้สัมภาษณ์

สำหรับผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้
ตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

☐☐☐

1. อายุของท่าน ปี บริบูรณ์

☐☐

2. ปัจจุบันท่านมีรายได้ต่อเดือน บาท

☐☐☐☐☐

3. สถานภาพสมรส

☐

() 1. โสด

() 2. หย่า

() 3. คู่

() 4. หม้าย

() 5. แยกกันอยู่

4. จำนวนบุตร คน

☐☐

5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว คน

☐☐

6. ระยะเวลาในการทำงาน ปี

☐☐

7. การศึกษาสูงสุดของท่าน

☐

() 1. ปริญญาตรี สาขา

() 2. ปริญญาโท สาขา

() 3. อื่น ๆ ระบุ

8. การอบรมเพิ่มเติม

☐

() 1. เคย อบรม ระบุ

() 2. ไม่เคย

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในรอบปีที่ผ่านมา

1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการเกษตรหรือไม่
ถ้ามีการถ่ายทอดความรู้ มีเรื่องอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการเกษตรแผนใหม่หรือไม่
ถ้ามีการถ่ายทอดความรู้ มีเรื่องอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

3. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการจัดการบริหารงานกลุ่มในลักษณะใด

.....

.....

.....

.....

4. การทำธุรกิจของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นไปในลักษณะใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

5. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้ดำเนินกิจกรรมสาธารณะประโยชน์อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กองปฏิบัติการ กรมการพัฒนาชุมชน คู่มือการดำเนินงานพัฒนาอาชีพและเงินทุน

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์ 2524

โกวิทย์ พวงงาม และ ปรีดี โชติช่วง คู่มือสอบพัฒนาการ กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์ 2527

จณรงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ ประวัติแนวความคิดทางสังคม กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์ 2524

ณัฐพล ชันธไชย "แนวความคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศ และพัฒนาชนบท" ใน การ

บริหารการพัฒนาชนบท ใน จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ บรรณาธิการ

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์ 2527

ดิเรก ก้อนกลีบ และคณะ คู่มือสอบพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีเดชา 2530

ดิเรก ฤกษ์หรรษา การพัฒนาชนบท กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์เนศ 2523

_____ การพัฒนาชนบท เน้นการพัฒนาสังคมและแนวความคิดความจำเป็นพื้น

ฐาน กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2527

ดิเรก ปัทมสิริรัตน์ ประเทศไทยกับการเป็น "ประเทศอุตสาหกรรมใหม่" เอกสารวิชาการ

ฉบับที่ 25 คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2528

ทิตยา สุวรรณะชญ์ สังคมวิทยา กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2527

ทำนอง สิงวานิช สถานภาพของสังคมไทยในชนบท เอกสารการสอนวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ

การส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 1 สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ธรรมาราช 2530

ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคณะ การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร: มหัทธการพิมพ์

2534

นิตยา นวลศิริ "การจัดกิจกรรมกลุ่มสตรีเพื่อพัฒนาท้องถิ่น" การอบรมความเป็นผู้นำให้แก่สตรี

ชนบท รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2533 โครงการสตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

เชียงใหม่ 2534

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย พิมพ์

ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร: B&B publishing 2537

- ปกรณ์ ปรียากร ทฤษฎีแนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา คณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2530
- ประทาน กองฤทธิศึกษากร "ลักษณะทั่วไปของสังคมไทย" เอกสารการสอนวิชาความรู้ทั่วไป
สำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน หน่วยที่ 1 สาขารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2528
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว ณ ลำพูน ลักษณะสังคมไทย กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์ 2518
- เพ็ญศรี ทวีสุวรรณ "กรณีตัวอย่างการจัดการศึกษานอกระบบ" เอกสารการสอนชุดวิชาการจัด
การศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2533
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท กรุงเทพมหานคร: ไทย
อนุเคราะห์ไทย 2526
- _____ การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน
จำกัด บางกอกบล็อก 2534
- วิวัฒน์ชัย อัดถาการ "การพึงพิงเงินทุนต่างประเทศของระบบเศรษฐกิจไทย: กรณีศึกษาว่าด้วยหนี้
ต่างประเทศและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ" ใน ทฤษฎีการพึ่งพิงกับสังคม
เศรษฐกิจไทย รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์ และ สมบูรณ์ ศิริประชัย บรรณาธิการ
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2528
- _____ "การวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมไทย: แนวทางพัฒนาการเศรษฐกิจ" ใน เศรษฐกิจ
ไทย : บนเส้นทางแห่งสันติประชาธรรม เล่มที่ 2 รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์ และ
นิพนธ์ พัวพงศกร บรรณาธิการ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรม
ศาสตร์ 2531
- ส่งเสริมการเกษตร, กรม นโยบาย และแนวทางการเพิ่มรายได้นอกภาคการเกษตรแก่ครัว
เรือนเกษตรกร กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย 2537
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพมหานคร:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2538
- สากล จริยวิทยานนท์ ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์ 2539
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ การพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2523
- สิทธิโชค วรายุทธสันติกุล ทฤษฎีและการปฏิบัติทางจิตวิทยาสังคม กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์พิทักษ์อักษร มปป
- เสน่ห์ จามริก และคณะ นโยบายการพัฒนาชนบท ชนบทไทย 2523 กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2524

สมาลี สังข์ศรี และ วีรฉัตร สุปัญญ "ประชาชนกับการพัฒนาและการใช้สื่อการศึกษาจากระบบ"
 การพัฒนาและการใช้สื่อการศึกษาจากระบบ เล่มที่ 1 หน่วยที่ 1-8
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช 2534

สมภพ มานูรังสรรค์ เศรษฐกิจชนบทไทย วิธีการผลิตและการตลาดของภาคเกษตรไทย
 ปัจจุบัน กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528
 สมศักดิ์ ศรีสันติสุข สังคมวิทยาชุมชน: หลักการศึกษา วิเคราะห์ และปฏิบัติงานชุมชน
 ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2534

อภิชัย พันธเสน แนวคิด ทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา กรุงเทพมหานคร: บริษัท
 อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) 2539
 อัจฉรา โพธิยานนท์ การศึกษากับการพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119
 เทคนิคพริ้นติ้ง 2529

อานนท์ อาภาภิรม มนุษย์กับสังคม: สังคมและวัฒนธรรมไทย พิมพ์ครั้งที่ 3
 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ 2515

วิทยานิพนธ์

เกียรติศักดิ์ เรืองทองดี "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา: ศึกษา
 เฉพาะกรณีตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี" วิทยา
 นิพนธ์ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์ 2536

กัลยา จิตรเกลี้ยง "ความพึงพอใจของสมาชิกต่อบทบาทของคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่และกิจ
 กรรมหลักของกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหนด อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง"
 วิทยานิพนธ์ปริญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์ 2535

จันทนา โอสภกระพันธ์ "ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่
 บ้านเกษตรกร ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" วิทยานิพนธ์ปริญาเทคโนโลยี
 การเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 2538

ชมพูนุท ผลกล้วย "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ผู้ใช้น้ำในการดำเนินงาน
 และบำรุงรักษาระบบชลประทานในไร่นา: ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ ลพบุรี
 จำกัด ในเขตชลประทานโคกกระเทียม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี" วิทยานิพนธ์
 ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) มหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์ 2535

- ธวัช ศิริมาลา "การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก: ศึกษาเฉพาะสตรี อำเภอพนมสารคาม อำเภอบางคล้า และอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา" วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2538
- นงเยาว์ หลีพันธ์ "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ในจังหวัดจันทบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล 2537
- นวลจันทร์ ศักดิ์ธนากุล "ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยความจำเป็นพื้นฐาน" วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2534
- บัญญัติ ลายพัคณ์ "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรจังหวัดระยอง" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2537
- ปานอัปสร เศรษฐพาณิช "ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดอุทัยธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2538
- ประพันธ์ ช่างภูศรี "ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลระดับตำบลในทัศนะของกรรมการสภาตำบล: จังหวัดนครปฐม" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2537
- มีคาแอล อุดุลย์เกษม, บาทหลวง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน: กรณีศึกษากาญจนาภิเษก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2537
- योगโย สวัสดิ์พละ "บทบาทการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองชัยภูมิ" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2535
- รักใจ รัตนโชติพาณิช "บทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตตามกระบวนการ จปฐ.: กรณีจังหวัดสุรินทร์" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2537

- วิโรจน์ กานูรักษ์ "ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม) สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2535
- วิชญ์ เป่งย่อง "แนวโน้มการพัฒนาชนบทไทยในปี ค.ศ.2000" วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2534
- วรลักษณ์ มนัสเอื้อศิริ "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล(กพสด.)" วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2538
- ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ "การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร ในอำเภอสันทรายและอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ 2533
- สำราญ จิตมานะ "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชน" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2536
- สมจิตร ชีระบุญชัยกุล "ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2536
- สมนึก บัวแพ "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น" วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม 2536
- สร้อยสิริ บรรณวัฒน์ "ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรผู้นำในแหล่งน้ำขนาดเล็กของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2538
- อาตุล พลเสน "การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม มหาวิทยาลัยเกริก 2539
- อนันต์ วันไชยธนวงศ์. "ปัจจัยที่มีผลต่อการบทบาทของประธานกลุ่มสหกรณ์การเกษตร: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดลำพูน." วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.

รายงานการวิจัย

นำชัย ทนุผล "การตอบสนองของประชาชนที่มีต่อโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น" รายงานการวิจัย เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ 2529

ประยงค์ เต็มขวลา "ความจำเป็นพื้นฐานกับการพัฒนาชนบทไทย" รายงานการวิจัย กรุงเทพมหานคร: กองแผนงานสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข 2529

วารสาร

ช่อผกา ชัยวิเศษวิทยา "รายได้และการกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร" วิชาการปริทัศน์ 4(ธันวาคม)2539: 11

ธิดาลักษณ์ จันทร์ดี "การพัฒนาชนบทไทย: จากอดีต...สู่ปัจจุบัน" วารสารเศรษฐกิจและสังคม 2(มีนาคม-เมษายน)2536: 14

ป้วย อึ้งภากรณ์ "จุดมุ่งหมายในการพัฒนาชนบท" ชาวบ้าน สมาคมเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2(กุมภาพันธ์)2515: 25

วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร "กรอบความคิดในการฟื้นฟูสมดุลงานเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ชนบทไทย" จุลสารทางเลือกการพัฒนา 6(มกราคม-เมษายน)2531: 42-46

ศิริวรรณ โกญจนาท "อุตสาหกรรมในครอบครัวกระจายรายได้สู่ชนบท" วารสารเศรษฐกิจและสังคม 6(พฤศจิกายน-ธันวาคม) 2531: 56

ศรีวงศ์ สมิตร์ "ประเทศไทยกับการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ " วารสารวิจัย 11(กรกฎาคม-ธันวาคม)2530: 31

เอกสารอื่น ๆ

เกษตรจังหวัดลำปาง, สำนักงาน "รายงานข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประจำปี 2540" (อัดสำเนา)

_____ "รายงานผลการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประจำปี 2539" (อัดสำเนา)

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน "รายได้ประชาชาติ ฉบับ 2538"

_____ "เป้าหมายและผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-8" 2539

เคหกิจเกษตร, กลุ่มงาน "การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร" กรมส่งเสริมการเกษตร 2537 (อัดสำเนา)

เคหกิจเกษตร, ฝ่าย "แนวทางการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร" กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร 2533 (อัดสำเนา)

- เคหกิจเกษตร, ฝ่าย "งานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร" เอกสารการฝึกอบรม กองพัฒนาบริหารงาน
เกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร 2531 (อัดสำเนา)
- ปกครองจังหวัดลำปาง, สำนักงาน "รายงานทะเบียนราษฎร ประจำปี 2540" (อัดสำเนา)
- วิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, กอง สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร "รายได้-รายจ่าย ของครัวเรือน
เกษตรกร ปีการเพาะปลูก 2538 / 39" 2540
- เศรษฐกิจการเกษตร, สำนักงาน "วิเคราะห์สภาวะเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศไทย สถาน
การณ์ปี 2536 และแนวโน้มปี 2537" เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องเศรษฐกิจ
การเกษตรปี 2537: จะสดใสจริงหรือ 2537 (อัดสำเนา)
- ส่งเสริมการเกษตร, กรม "การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร" กองพัฒนาบริหารงาน
เกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2530 (อัดสำเนา)
- สุดสวาท ดิสโรจน์ "กรอบครัวและการมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจหญิงไทย" การสัมมนาทางวิชาการ
สตรีไทย คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2530
(อัดสำเนา)
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน "ผลการสำรวจแรงงานทั่วราชอาณาจักร" รอบที่ 3 สิงหาคม 2540
(อัดสำเนา)

ภาษาอังกฤษ

- Alastair, T.W. **Why Community Participation**. New York: The Mac Millan Co.,
1982.
- Best, John W. **Research in Education**. 3 rd ed. England Cliffs, N.J. Prentice-
Hall, 1977.
- Brown, E.J. **Who Takes Part in Rural Organiztion**. State College, Pennsylvania:
State College Press, 1953.
- Fonaroff, Arlene. **Community Invlovement in Health System for Primary
Health Care**. WHO. 1983.
- Homans, George C. **The human group**. New York, Horcourt, Brace, illus,
maps Till: Social Pocial Psychology, 1950.
- John M., Cohen and Norman T., Uphoff. "Participation's Place in Rural
Development: Seeking Clarity Through Specificity." **World
Development**. Vol.20, No.11, 1980.

- May, D.G. **Social Participation of Individuals in Four Rurals**. New York: Harper and Row, 1951.
- Ness, Gayl D. **Bureaucracy and Rural Development in Malaysia; a study of complex organization in stimulating economic in development new states**. Berkeley, University of California, 1967.
- Reeder, William. "Direction Factor in Social Action A Multiple Factor Theory of Social Action." **C.D. Review** 8 (June), 1963.
- World Bank. **Rural Development**. Washington, D.C. 1975.

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ – สกุล	นางสาวสุรีย์พร เหลี่ยมวรังกูร
ภูมิลำเนา	จังหวัดพะเยา
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต(ศึกษาศาสตร์-คหกรรมศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526
ตำแหน่ง	นักวิชาการเคหกิจเกษตร
สถานที่ทำงาน ที่อยู่ปัจจุบัน	สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 119/61 เคหะชุมชนลำปาง ถนนลำปาง-แม่ทะ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52000